

ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษา
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
ของ
อรรณพ แสงแจ่ม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ตุลาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

340.71
๑345ป
ร. 2

ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษา
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ
ของ
อรรณพ แสงแจ่ม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ตุลาคม 2548

๒๒๘๒๓๙๔

15 ก.พ. 2549

อรรณพ แสงแจ่ม (2548) ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาโท กศ.ม (การอุดมศึกษา) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม อาจารย์ ดร.อรรณพ โพธิสุข, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ สุธรรมรักษ์

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 191 คน ใน 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.9782 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีแอลเอสดี (LSD -Test)

ผลการวิจัยพบว่า

1 นิสิตฝึกสอน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2 นิสิตฝึกสอนในวิชาเอกต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และด้านการบูรณาการทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ไม่พบความแตกต่าง

3 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตฝึกสอนมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการบูรณาการทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน

4 นิสิตฝึกสอนที่ฝึกสอนในโรงเรียนต่างกันมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษาต่างกัน และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

PROBLEMS OF PROFESSIONAL TEACHER TRAINING AFTER EDUCATIONAL
REFORM
ACCORDING TO NATIONAL EDUCATION ACT 1999
AMONG TEACHER TRAINING STUDENTS
AT SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

AN ABSTRACT
BY
ANNOP SANGCHAM

Presented in partial fulfillment of requirements
For the Master of Education Degree in Higher Education
at Srinakharinwirot University
October 2005

Annop Sangcham (2005) *Problems of Professional Teacher Training after Educational Reform According to National Education Act 1999 among Teacher Training Students at Srinakharinwirot University* Master thesis, M Ed (Higher Education) Bangkok Graduate School, Srinakharinwirot University Advisor Committee Dr Annop Phothisuk, Assist Prof Dr Suchada Suthummaraksa

The purposes of this study were to study and compare problems of professional teacher training after educational reform according to national education act 1999 among teacher training students at Srinakharinwirot University in three areas Teaching Concentrated on student centered approach, Integration of Education and Management of learning process The sample of the study consisted of 191 teacher training students at Srinakharinwirot University The research instrument used for collecting data was a five-rating scale questionnaire with 45 items The reliability of the questionnaire was 9784 Percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance and LSC test were utilized for data analysis

The results of the study were as follows

- 1 Teacher training students at Srinakharinwirot University had found problems of professional teacher training after educational reform according to national education act 1999 in overall of three areas and each area were at medium level

- 2 There was no significant difference of problems of professional teacher training among teacher training students in different major subject and Management of learning process Considering in each area, there was a significant difference at the 05 level of problem On Teaching Concentrated on student centered approach and Integration of Education

- 3 There was significant difference the 05 level of problem of professional teacher training among teacher training students when comparing teacher training students with different GPA

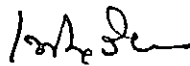
- 4 There was no significant difference of problems of professional teacher training among teacher training students in different in overall of three areas when comparing student who were trained in different school

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษา
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ของ
นายอรรณพ แสงแจ่ม

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ 14 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ประธาน

(อาจารย์ ดร. อรรณพ โพธิสุข)

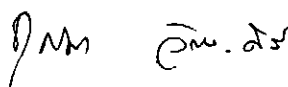
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา สุธรรมรักษ์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนารงค์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา วัฒนาศรี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยตามกรุณาอย่างดียิ่งจาก ดร อรรถพ โทธิสุข ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร สุชาดา สุธรรมรักษ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร อัจฉรา วัฒนานรงค์ และ รองศาสตราจารย์ ดร ชุตินา วัฒนาศิริ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมที่ให้ความกรุณาเสนอแนะ และแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องให้ปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร อัจฉรา วัฒนานรงค์ อาจารย์ ดร สุพร ตั้งสมวรพงษ์ อาจารย์ ดร จารุวรรณ สกุลคุ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุนานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร เฉลิมพล งามสุทธิอาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางค์ศาสตร์ศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณ นิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจ มาโดยตลอดเสมอมา

อรรถพ แสงแจ่ม

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
	ความสำคัญของการวิจัย	6
	ขอบเขตของการวิจัย	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ	9
	สมมติฐานของการวิจัย	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
	แนวคิดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	12
	การจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	14
	ลักษณะและบทบาทของครูที่ดีอันสมควรเป็นแบบอย่างแก่อนิสิตฝึกสอน	17
	คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณของความเป็นครู	26
	สมรรถภาพความเป็นครู	32
	สภาพการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ	33
	การจัดการศึกษาโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด	34
	การบูรณาการทางการศึกษา	38
	การจัดกระบวนการเรียนรู้	43
	การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนในปัจจุบัน	47
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
3	วิธีดำเนินการวิจัย	53
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	53
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	53
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
	การวิเคราะห์ข้อมูล	55
	สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล	56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	78
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	78
	สมมุติฐานของการวิจัย	78
	วิธีดำเนินการวิจัย	78
	การวิเคราะห์ข้อมูล	79
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
	อภิปรายผล	83
	ข้อเสนอแนะสำหรับการนำการวิจัยไปใช้	92
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	92
	บรรณานุกรม	93
	ภาคผนวก	101
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและหนังสือเชิญ	102
	ภาคผนวก ข แบบสอบถามและหนังสือนำ	106
	ประวัติย่อผู้วิจัย	114

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและคำร้อยละของประชากร จำแนกตามตัวแปรอิสระที่ศึกษา	58
2 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน โดยรวมและเป็นรายด้าน	61
3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด	62
4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน ด้านการบูรณาการทางการศึกษา	64
5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้	66
6 การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามเพศ	68
7 การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามวิชาเอกของนิสิต	69
8 การเปรียบเทียบรายค่าของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการสอน โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ของนิสิตฝึกสอน จำแนกตามวิชาเอกของนิสิต	70
9 การเปรียบเทียบรายค่าของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการบูรณาการ ทางการศึกษาของนิสิตฝึกสอน จำแนกตามวิชาเอกของนิสิต	72
10 การเปรียบเทียบรายค่าของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการสอน โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดของนิสิตฝึกสอนจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	73
11 การทดสอบความแตกต่างของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนิสิตฝึกสอนโดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายค่า	74
12 การทดสอบความแตกต่างของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนิสิตฝึกสอน ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตฝึกสอน เป็นรายค่า	75

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
13	การทดสอบความแตกต่างของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนิสิตฝึกสอน ด้านการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ จำแนกตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตฝึกสอนเป็นรายคู่	76
14	ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของ นิสิตฝึกสอน จำแนกตามประเภทโรงเรียนที่นิสิตฝึกสอน	77

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสังคมปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทางด้านเศรษฐกิจ สังคม แนวความคิด ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างรุนแรง การที่ประเทศไทยจะสามารถยืนหยัดในสังคมโลกได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีสามารถแข่งขันกับนานาอารยประเทศได้นั้นคุณภาพของคนจึงนับเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540

1-2) และวิธีการพัฒนาคุณภาพของคนที่ดีที่สุดคือการจัดการศึกษา ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาคนในชาติ การจัดการศึกษาในปัจจุบันประสบปัญหาสำคัญหลายประการจึงจำเป็นต้องเกิดการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งปัญหาสำคัญในการจัดการศึกษาที่เป็นสาเหตุให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วย ปัญหาทางด้านคุณภาพการศึกษา ปัญหาความสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ปัญหาของการกระจายโอกาสและความเสมอภาคของโอกาส ปัญหาประสิทธิภาพของระบบและกระบวนการจัดการบริหารการศึกษา ปัญหาของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และปัญหาของการระดมสรรพกำลังเพื่อการศึกษา เป็นต้น ดังนั้นรูปแบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เช่น การจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542 13) สอดคล้องกับ พนม พงษ์ไพบูลย์ (2543 6) กล่าวว่า โรงเรียน ครู และนักเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษา รวมถึงหลักสูตร อุปกรณ์การสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แต่ในโลกยุคใหม่การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและเกิดได้กับทุกคนทุกคนเรียนรู้ได้ไม่ใช่จากครู

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 43 และ 81 เกี่ยวกับบุคคลย่อมมีสิทธิ เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี และรัฐต้องจัดการศึกษาและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นรัฐจึงตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2543 1) สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2543 ออนไลน์) ที่กล่าวว่า “ปฏิรูปการศึกษาเพื่อแก้ความทุกข์ของทุกคน

ทั้งแผ่นดิน” ทำให้บุคคลในวงการการศึกษานั้นต้องตื่นตัวที่จะเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

การจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพชั้นสูงต่าง ๆ นั้นนอกจากการเรียนในทางทฤษฎีแล้ว การฝึกภาคปฏิบัติงานวิชาชีพก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะเป็นพัฒนาผู้เรียนในวิชาชีพนั้นมีความรู้ความสามารถอย่างสมบูรณ์ การฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพทางด้านการสอน เพื่อให้เกิดประสบการณ์ในงานของครูหรือที่เรียกว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น ถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการผลิตครูที่จะให้ได้ครูที่มีคุณภาพ (คณะอนุกรรมการดำเนินงานพัฒนาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู 2529 คำปรารภ) และเพราะว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นกระบวนการผลิตกระบวนการหนึ่งซึ่งการฝึกประสบการณ์วิชาชีพถือว่าเป็นหัวใจของการผลิตบุคลากรในสาขาอาชีพต่าง ๆ (กอบกิจ ธรรมมานุชิต 2540 3) ดังนั้นวิชาชีพครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกรมการฝึกหัดครู (2529 4-5) โดยคณะอนุกรรมการดำเนินงานพัฒนาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ได้กล่าวถึงจุดหมายของกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ 6 ประการ คือ

1 ช่วยให้นักศึกษาครูมีความมั่นใจ มีความคุ้นเคยและมีการพัฒนาตนให้เข้ากับการปฏิบัติงานของครูได้อย่างรวดเร็ว

2 ช่วยให้นักศึกษาครูได้ฝึกปฏิบัติควบคู่กับการเรียนรู้ทฤษฎีทั้งในด้านเนื้อหาสาระและเทคนิควิธีต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา จนเกิดความเข้าใจและความคล่องตัวในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูหรืออาจกล่าวได้ว่า เรียนรู้จากการกระทำ

3 ช่วยให้นักศึกษาครูได้ฝึกปฏิบัติทั้งในส่วนของการวิชาในกลุ่มวิชาชีพครูและในส่วนที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูโดยตรงอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดความคุ้นเคยเปรียบได้กับมด ยิ่งลับก็ยิ่งคม

4 ช่วยให้นักศึกษาครูได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่เสริมสร้างให้เกิดความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู รวมทั้งในกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะของความเป็นครูซึ่งจะได้ยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องและเป็นแบบอย่างที่ดี

5 ช่วยให้นักศึกษาครูได้พัฒนาตนเองไปทีละน้อยจากการฝึกปฏิบัติทั้งในสถานการณ์จริงและสถานการณ์จำลอง จนเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6 ช่วยให้นักศึกษาครูได้พัฒนาตนเองและฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูกับหน่วยงานผู้ใช้ครูโดยตรงจึงทำให้เกิดการประสานสัมพันธ์ในงานการผลิตครูได้ทันกับงานของผู้ใช้ครูได้เป็นอย่างดี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถือกำเนิดมาจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ซึ่งต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2517 โดยปัจจุบันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วย คณะศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะพลศึกษา คณะทันตแพทย์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ สำนักคอมพิวเตอร์ สำนักหอสมุดกลาง บัณฑิตวิทยาลัย สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และสำนักงานอธิการบดี ซึ่งจากการที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนั้น ได้ถือกำเนิดมาจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง จึงทำให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงด้านการจัดการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์เป็นอย่างมาก ดังนั้นคณะศึกษาศาสตร์จึงมีการสังสม องค์ความรู้ทางการศึกษามายาวนานและผลิตบัณฑิตทางวิชาชีพครูออกมารับใช้สังคมมากมายและในปัจจุบันหลักสูตรทางด้านการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ ก็ยังคงเป็นหลักสูตรที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

กลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกลุ่มวิชาที่สำคัญ และนิสิตทุกวิชาเอกของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะต้องเรียนเป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรการศึกษบัณฑิต โดยภาควิชาหลักสูตรและการสอนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการเรียนการสอน กลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 4 รายวิชา คือ (1) ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1 คือ ศึกษาสังเกตธรรมชาติ การเรียนรู้ของนักเรียน การจัดโรงเรียน การทำงานของครูที่โรงเรียน สร้างเสริมทัศนคติและแรงจูงใจในการเป็นครู (2) ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 2 คือ ศึกษาสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนการฝึกการตรวจแบบฝึกหัด การสอนเป็นรายบุคคล การทดลองการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย (3) ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 3 คือ เตรียมบทเรียนอื่นๆ และทดลองสอน หน่วยงานธุรการทั่วไปของชั้นเรียนรวมทั้งงานบริหารในโรงเรียนและการฝึกสอน/ฝึกงาน (4) ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 4 คือ นิสิตทำการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานโดยได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง มีการสัมมนาก่อนระหว่างและหลังการฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน (คู่มือและหลักสูตรการศึกษาชั้นปริญญาตรี 2536 33-35)

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ผานมาจากการสัมภาษณ์ กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2547 สัมภาษณ์) ได้ให้ความเห็นว่า นิสิตฝึกสอนในอดีตมักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับการที่นักเรียนขาดความเคารพของต่อนิสิตฝึกสอน ปัญหาการขาดประสบการณ์ในการสอนและการประเมินผลของนิสิต ปัญหาในการคุมชั้นเรียน ปัญหาการไม่ยอมรับความสามารถของนิสิตฝึกสอนจากครูพี่เลี้ยง เป็นต้น ซึ่งปัญหาทั้งเหล่านี้ส่งผลทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพร เจริญสุข (2525 บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการ

ฝึกสอนของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาฝึกสอนมหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ประสบปัญหา 7 ด้าน ดังนี้

1 ปัญหาด้านตัวนักศึกษาขาดความรู้จักเลือกใช้วิธีสอนแบบต่างๆมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชานั้นๆรวมไปถึงการรู้จักสร้างความคิดรวบยอดในเรื่องที่ถูกต้อง ตลอดจนการจัดทำบันทึกการสอนไม่ทันตามกำหนดเวลา การตรวจการบ้านไม่ทันและขาดความเชื่อมั่นในการสอนขณะที่มีอาจารย์นิเทศก์เข้าสังเกตหรือนิเทศการสอน

2 ปัญหาด้านตัวนักศึกษาไม่สามารถปกครองชั้นให้มีระเบียบวินัยได้ในขณะสอน และนักเรียนบางคนยังขาดความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นเมื่อถูกซักถาม ตลอดจนขาดความรับผิดชอบในงานที่มอบหมายให้ทำเป็นการบ้าน

3 ปัญหาด้านอาจารย์นิเทศก์ขาดความรับผิดชอบในการนิเทศก์ที่ได้รับมอบหมาย อาทิเช่น ทำการนิเทศก์ไม่สม่ำเสมอ ไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา ขาดการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่นักศึกษาประสบในขณะการสอน

4 ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน ประสบปัญหาการเลือกผลิตอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนนั้นๆ ตลอดจนตระเตรียมอุปกรณ์การสอนให้สามารถสอนได้ทันเวลากับบทเรียนนั้นๆ รวมไปถึงการรู้จักใช้สื่อทัศนูปกรณ์ที่ถูกต้องอีกด้วย

5 ปัญหาด้านโรงเรียนฝึกสอนมีนโยบายด้านการสอนของโรงเรียนขัดแย้งกับนโยบายการสอนของคณะ อาทิเช่น โรงเรียนเน้นเนื้อหาในวิชาการมากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บางโรงเรียนเคร่งครัดการปฏิบัติงานของนักศึกษามากเกินไป และบางโรงเรียนขาดการอำนวยความสะดวกเรื่องห้องพักนักศึกษาที่ใช้พัก

6 ปัญหาด้านอาจารย์พี่เลี้ยง ซึ่งอาจารย์พี่เลี้ยงบางคนไม่ยอมรับวิธีการสอนของนักศึกษา ไม่กล้าติชมการสอน ตลอดจนไม่ช่วยแนะนำให้เกิดพัฒนาในการสอน

7 ปัญหาด้านการจัดโครงการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ การเตรียมตัวก่อนการฝึกสอนยังไม่ดีพอ อาทิเช่น เนื้อหาวิชาที่ศึกษาไปไม่เพียงพอในการฝึกสอน ไม่สามารถจัดโรงเรียนฝึกสอนได้ตรงตามความต้องการ ไม่สามารถจัดวิชาสอนให้ตรงตามวิชาเอกหรือโทที่เลือกเรียน และบางครั้งจัดอาจารย์นิเทศก์ที่ขาดประสบการณ์ออกไปทำการนิเทศนักศึกษา ตลอดจนไม่สามารถแก้ปัญหาที่ซ้ำๆกันให้สำเร็จลุล่วงไปได้

หากแต่ในปัจจุบันปัญหาการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้แก่บัณฑิตฝึกสอนได้เปลี่ยนแปลงไปอันเป็นผลมาจากการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุไว้ให้ผู้สอนถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพของผู้เรียน ทำให้นักศึกษาดำเนินปรับตัว และปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในด้านปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จากการ สัมภาษณ์ เสาวนีย์ ชีอตรง (2547 สัมภาษณ์) กล่าวว่า ภายหลังการปฏิรูป การศึกษา ปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ด้าน อาทิ ด้านความพร้อมของโรงเรียน ก็เป็นปัญหาหนึ่งของนิสิตฝึกสอน กล่าวคือ โรงเรียน สาธิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้ง 3 แห่ง เป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับการ ฝึกสอนของนิสิตตั้งแต่ต้น จึงเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมในทุกๆด้านสำหรับการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต แต่โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษานั้นมิได้ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อ รองรับการผลิตประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนโดยตรง ซึ่งก็เป็นต้นเหตุของการเกิด ปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนภายหลัง การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ทำให้รูปแบบการ สอนได้เปลี่ยนไป กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงการบูรณาการความรู้ กับรายวิชาต่างๆ เช่น ในการสอนวิชาศิลปะ(ขับร้อง)ให้กับนักเรียนนั้นจะมีการบูรณาการ สอดแทรกเนื้อหาในวิชาภาษาไทยเข้าไปด้วย จากปัญหาดังกล่าวที่กล่าวมานั้นมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยได้จัดการศึกษา ให้นิสิตเพื่อพัฒนาศักยภาพให้มีความพร้อมในการไปประกอบอาชีพครู โดยจัดให้นิสิตฝึกสอน ได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 โดยเพิ่มความเข้มข้นของการ ฝึกประสบการณ์มากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงการให้นิสิตไปฝึกสอนในโรงเรียนอย่างเต็มรูปแบบในชั้น ปีที่ 4 ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่เป็นการปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าว หากแต่ภายหลังจาก ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้รูปแบบการจัดการศึกษาได้ เปลี่ยนไป ดังนั้นปัญหาด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนนั้นก็เปลี่ยนแปลง ไปด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์นิสิตฝึกสอน (ปิยนันท์ เนียมอบปัน พัทรินทร์ สมหมาย และ อชิตญา จตุรภูมิภิญโญ 2547 สัมภาษณ์) พบว่า ปัญหาการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังมีอีกหลายประการ อาทิ ปัญหาการขาดทักษะในการ บูรณาการการศึกษาเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีความรู้แต่ในเฉพาะวิชาเอกเท่านั้นและ ไม่สามารถบูรณาการความรู้ในรายวิชาที่สอนไปสู่รายวิชาอื่นได้ ปัญหาขาดความเข้าใจใน การจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากประสบการณ์การเรียนการสอน ของนิสิตฝึกสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ผ่านมานั้นยังเป็นการจัดการเรียนการสอนในรูป แบบเดิม ทำให้นิสิตฝึกสอนยังไม่เข้าใจถึงการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูป การศึกษาเพราะขาดต้นแบบนั่นเอง ปัญหาความไม่พร้อมของสถานศึกษาทั้งด้านแนวคิด การจัดการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์การศึกษาและสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ข้างต้นทำให้เห็นได้ว่า ภายหลังการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนนั้น

ได้ประสบปัญหาหลายประการ ก็เพราะเนื่องจากในปัจจุบันการปฏิรูปการ ศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ ศ 2542 นั้น ยังอยู่ในระยะรอยต่อแห่งยุคสมัยระหว่าง การศึกษาแบบเดิม กับการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษานั้นเอง

ดังนั้นการศึกษาปัญหาด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการ ศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ ศ 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒนั้นจะทำให้ได้ทราบถึงสภาพปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต ฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยนี้จึงคาดว่าจะช่วยให้เกิดความเข้าใจถึง ปัญหาด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายหลังการปฏิรูปการศึกษามตามพระราช บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ ศ 2542 อีกทั้งเพื่อ เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เป็นไป ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษามตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ ศ 2542

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

1 ศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังจากการปฏิรูปการศึกษามตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ ศ 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

2 เปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังจากการปฏิรูป การศึกษามตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ ศ 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม เพศ วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารหลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการ กำหนดนโยบายและรูปแบบในการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้มีความสอดคล้องกับ การปฏิรูปการศึกษามตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ ศ 2542 และยังเป็นประโยชน์ต่อ อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนิสิตฝึกสอน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการฝึกสอนและหาวิธีการ แก้ไขปัญหาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิตในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้ผ่านการเรียนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1-3 และปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 4 จำนวน 191 คน

2 ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 เพศ จำแนกเป็น

2.1.1.1 เพศชาย

2.1.1.2 เพศหญิง

2.1.2 วิชาเอก จำแนกเป็น

2.1.2.1 วิชาเอกคณิตศาสตร์

2.1.2.2 วิชาเอกการประถมศึกษา

2.1.2.3 วิชาเอกศิลปศึกษา

2.1.2.4 วิชาเอกการแนะแนว

2.1.2.5 วิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย

2.1.2.6 วิชาเอกดุริยางคศาสตร์สากล

2.1.2.7 วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา

2.1.2.8 ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู
กลุ่มเอกคณิตศาสตร์

2.1.2.9 ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู
กลุ่มวิทยาศาสตร์

2.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำแนกเป็น

2.1.3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง

2.1.3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง

2.1.3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ

2.1.4 ประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน จำแนกเป็น

2.1.4.1 โรงเรียนสาธิตฯ

2.1.4.2 โรงเรียนรัฐบาล

2.1.4.3 โรงเรียนเอกชน

3 2 2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1 ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในวิจัยนี้ หมายถึง อุปสรรคและความไม่สอดคล้องในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด หมายถึง การจัดการสอนในเนื้อหาตามความสนใจของผู้เรียน ยึดหลักความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยการวางแผนการสอน เตรียมเนื้อหาวิชา แหล่งการเรียนรู้ วิธีการสอน บรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน คอยชี้แนะและกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเอง ส่งเสริมให้พัฒนาการที่ดีทางอารมณ์และสังคมให้แก่ผู้เรียน ตลอดจนเป็นผู้คอยสังเกตผู้เรียนในขณะฝึกและให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน โดยเนื้อหาวิชานั้นต้องมีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คือ การมีความสามารถในการใช้ภาษา มีตรรกะทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีทักษะทางดนตรีและจังหวะการเคลื่อนไหว สื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ มีความลึกซึ้งภายในจิตใจ เอื้ออาทรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นคนดี คือ การมีวินัย ประกอบด้วยสนใจใฝ่รู้ มีสติควบคุมตนเอง รับผิดชอบ มีเหตุผล ซื่อสัตย์ ขยัน การมีค่านิยมประชาธิปไตย และมีความสุข คือมีความรัก การแบ่งปัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความจริง ความงาม และความเป็นธรรม ประพฤติชอบ มีความสงบสุข สันติ และไม่เบียดเบียน บริโภคสิ่งต่างๆ ด้วยปัญญาไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกระแส สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้

1.2 ด้านการบูรณาการทางการศึกษา หมายถึง การนำเอาความรู้ในสาขาวิชาต่างๆที่มีความสัมพันธ์กันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยผู้สอนมีการกำหนดแผนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวิชาโดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ประกอบด้วยการกำหนดประเด็นหลักในการบูรณาการ การกำหนดทักษะหลักในการบูรณาการ การร่วมกันจัดการสอนในรายวิชาที่มีหัวเรื่องเดียวกัน การจัดหน่วยการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการบูรณาการทางการศึกษา การบูรณาการทางการศึกษาที่มีการจัดหน่วยการเรียนรู้ต่างๆเข้าด้วยกัน การบูรณาการข้ามวิชาในเนื้อหาที่สอดคล้องกัน และการสอนโดยมีการสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นในเนื้อหาวิชาหลัก รวมถึงการบูรณาการเนื้อหาวิชากับความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์กับตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา กฎมณียาไทย และการประยุกต์ใช้กฎหมาย ความรู้และทักษะด้าน

คณิตศาสตร์ ด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

1.3 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการและเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

2 นิสิตฝึกสอน ในวิจัยนี้ หมายถึง นิสิตที่กำลังฝึกสอน ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ในสาขาวิชาต่างๆ ที่ผ่านการเรียนรายวิชาในกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1-3

3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิจัยนี้ หมายถึง ผลการเรียนเฉลี่ยของนิสิตในครั้งล่าสุด โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง คือ คะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่า 3.00 ขึ้นไป ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง คือ คะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.50 -3.00 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ คือ คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.50

4 โรงเรียนสาธิตฯ ในวิจัยนี้ หมายถึง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

5 โรงเรียนรัฐบาล ในวิจัยนี้ หมายถึง สถานศึกษาที่ขึ้นกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่มีนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

6 โรงเรียนเอกชน ในวิจัยนี้ หมายถึง สถานศึกษาที่ขึ้นกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ที่มีนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

7 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในวิจัยนี้ หมายถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เฉพาะในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

- 1 นิสิตฝึกสอนชายและหญิง มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน
- 2 นิสิตฝึกสอนที่สอนในวิชาเอกต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน
- 3 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน
- 4 นิสิตฝึกสอนในโรงเรียนประเภทต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1 แนวคิดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- 2 การจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 3 ลักษณะและบทบาทของครูที่ดีอันสมควรเป็นแบบอย่างแกนนิตฝึกสอน
 - 3 1 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณความเป็นครู
 - 3 2 สมรรถภาพความเป็นครู
- 4 สภาพการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 - 4 1 การสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
 - 4 2 การบูรณาการทางการศึกษา
 - 4 3 การจัดกระบวนการเรียนรู้
- 5 สภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปัจจุบันของนิตฝึกสอน
- 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1 แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (Professional Experience) เป็นแนวทางสำคัญในการจัดการศึกษาทางด้านสายวิชาชีพในทุกๆแขนง เพราะเหตุว่าการจัดการศึกษาด้านสายวิชาชีพนั้น ผู้เรียนนอกจากจะต้องมีความรู้ความสามารถทั้งในทางทฤษฎีของสาขาวิชานั้นๆแล้ว ยังต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงานจริงด้วยอีกประการหนึ่งซึ่งอีกด้วยโดยประทีป สยามชัย (2532 : 12) กล่าวไว้ว่า ในการเรียนวิชาชีพต้องถือว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้นเป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนเรียนรู้ถึงศิลปะการประกอบอาชีพ เข้าใจถึงขนบธรรมเนียม จรรยาบรรณ ตลอดจนบรรยากาศและความเคลื่อนไหวต่างๆ ในวงการวิชาชีพ หลังจากการฝึกแล้วทำให้ผู้ฝึกเกิดความภาคภูมิใจ และความรู้สึกลึกซึ้งได้เป็น “สมาชิก” ในวิชาชีพนั้น

ในการศึกษาทางศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์นั้นก็ถือว่าเป็นการจัดการศึกษาทางสายวิชาชีพสาขาหนึ่งที่มุ่งผลิตบุคลากรทางวิชาชีพครูออกไปรับใช้สังคม ซึ่งวิชาชีพครูนั้นก็ถือว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงในสังคม โดย ยนต์ ชุมจิต (2544 : 213) ได้แสดงความคิดเห็นวางแนวทาง

การสอนของครูนั้นเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยใช้หลักการพิจารณาจากเกณฑ์มาตรฐานของงานวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งมีเกณฑ์มาตรฐาน 8 ข้อ ดังนี้

- 1 รับเป็นอาชีพได้ตลอดชีวิต
- 2 บริการสังคม
- 3 ใช้วิธีการทางปัญญา
- 4 มีจรรยาบรรณ
- 5 มีอิสระในการตัดสินใจตามสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพ
- 6 ใช้ระยะเวลาการในการศึกษาอบรมยาวนาน
- 7 มีการฝึกอบรมประจำการอย่างต่อเนื่อง
- 8 มีองค์กรพิทักษ์ประโยชน์

เพราะเหตุนี้วิชาชีพครูนั้นจึงถือว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นอาชีพที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความรู้และคุณธรรมอย่างยิ่งยวด ทั้งนี้เพื่อที่จะเป็นต้นแบบที่ดีแก่ผู้เรียน ดังนั้นการจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพครูนี้ จึงเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความพร้อมที่จะเป็นครูที่ดี ซึ่งจะต้องเป็นผู้ให้ความรู้และปลูกฝังคุณธรรมอันดีงามให้แก่ผู้เรียนโดยการที่ครูคนหนึ่งจะเป็นครูที่ดีมีคุณภาพและมีวิญญาณของการเป็นครูนั้นจะหวังให้มีโดยกำเนิดคงจะยาก แต่จะต้องสร้างหรือผลิตขึ้นมาซึ่งในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนในด้านวิชาชีพครูโดยการให้ความรู้ทางทฤษฎีการสอนอย่างเดียวแม้จะมากเพียงใดย่อมเป็นครูที่ดีได้ยาก จำเป็นจะต้องมีการฝึกฝนทางภาคปฏิบัติ คือการเข้าทดลองสอนจริงในชั้นเรียนให้มากเพื่อที่จะสร้างความมั่นใจและสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้ จนเกิดความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู ซึ่งจะเป็นวิถีทางที่จะทำให้ครูผู้นั้นมีวิญญาณของความเป็นครูในที่สุด (คณะอนุกรรมการดำเนินงานพัฒนาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู 2529 คำปรารภ) ดังนั้นในการจัดการศึกษาวิชาชีพครูจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่จะต้องมีการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดย ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2530 1) ได้กล่าวว่า การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเท่ากับหัวใจของหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต จุดมุ่งหมายทั่วไปเป็นการนำเอาความรู้ความสามารถทั้งที่เป็น ด้านเนื้อหาวิชาการ ด้านเทคนิควิชา และด้านคุณลักษณะไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูให้แก่ผู้เรียนในสายวิชาชีพครูนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนในสายวิชาชีพครูได้มีการเรียนรู้และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางทฤษฎีที่ได้ศึกษามาจากในชั้นเรียนและการนำความรู้ นั้นๆ นำมาทดลองปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้พบกับสภาพในการสอนจริงๆ ซึ่งจะมีปัญหาและอุปสรรค และได้ทดลองนำความรู้ทางทฤษฎีที่ได้เรียนมานั้นนำมาแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ โดยทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อที่จะให้ผู้เรียนในสายวิชาชีพครูเกิดความพร้อมและความมั่นใจในการสอน สอดคล้องกับ อุไรวัลย์ ขวัญแก้ว (2542 10) พบว่า การจัด

ประสบการณ์วิชาชีพครูจะทำให้ผู้เรียนทางวิชาชีพครูนั้นเกิดความตื่นตัวและเกิดความท้าทายต่อการเรียนวิชาชีพ เพราะผู้เรียนวิชาชีพครูจะได้สัมผัสกับนักเรียนโดยตรงและแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง ปัญหาต่างๆที่พบในห้องเรียนที่ทำให้ผู้เรียนวิชาชีพครูจะต้องพิจารณาและตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหา หรือวิธีการสอนที่เหมาะสม ต่อจากนั้นก็ติดตามผลเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมในโอกาสต่อไป

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2530 : 1) ได้ให้ความสำคัญกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นอย่างมาก โดยได้กำหนดแนวทางมุ่งให้นิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้รับประสบการณ์ดังต่อไปนี้

- 1 ให้มีประสบการณ์ตรงเต็มเวลาในการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพ ในสาขาวิชาเอก ที่ได้เลือกศึกษา
- 2 นำทฤษฎีและหลักวิชาการที่ได้ศึกษาไปทดลองใช้ในสภาพความเป็นจริง
- 3 มีโอกาสพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมกับวิชาชีพ
- 4 ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับบุคลากรในระดับต่างๆในอาชีพ
- 5 ได้มีโอกาสเสริมสร้างและกระชับความสัมพันธ์อันดีตลอดจนความร่วมมือทางวิชาการระหว่างคณะครุศาสตร์และสถาบันฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากประการหนึ่งของการจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพครู เพราะเหตุว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น ถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งของการศึกษาศาสตรศึกษา หรือการฝึกหัดครู เพราะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นจะเป็นการเปิดโอกาสแก่ผู้เรียนทางสายวิชาชีพครูให้ได้มีประสบการณ์จริงในวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนทางสายวิชาชีพครูได้มีโอกาสนำเอาความรู้ทางทฤษฎีที่ได้ศึกษามาแล้วมาทดลองใช้ทำการสอนจริงในชั้นเรียน เพื่อทำให้เกิดความรู้ ทักษะและความสามารถในการสอน และสามารถประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีนำมาใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนแต่ละแห่ง อันจะส่งผลให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2 การจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่พัฒนามาจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร ซึ่งสถาปนามาตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2492 ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์จึงเปรียบเสมือนรากแก้วของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพราะเหตุว่าการจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพครูนั้นเป็นเป้าหมายแรกและเป้าหมายหลักในการก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษาแห่งนี้ตั้งแต่เริ่มแรก

อัจฉรา วัฒนานรงค์ และ สุมานัน รุ่งเรืองธรรม (2541 : 25-27) ได้อธิบายถึงรูปแบบการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดให้แก่นิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาเอกต่างๆ ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 4 โดยการจัดรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น จัดแบ่งออกเป็น 4 รายวิชา ดังนี้

1 วิชา ศึกษา 163 (ประสบการณ์วิชาชีพครู1)

ลักษณะวิชา เป็นการศึกษาสังเกต ธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดโรงเรียน และช่วยเหลือการทำงานของครูที่โรงเรียน

จุดประสงค์

1 ให้ศึกษา สังเกต การจัดโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2 ให้ศึกษา สังเกต ธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียน

3 ฝึกปฏิบัติงานครู

4 ฝึกบุคลิกภาพของการเป็นครู

กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมในห้องเรียนได้แก่การบรรยายอภิปราย ศึกษาด้วยตนเองและเสนอรายงาน กิจกรรมนอกห้องเรียน ได้แก่ ศึกษา การศึกษา สังเกต และฝึกปฏิบัติงานครูตามที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นเวลา 30 ชั่วโมง

การประเมินผล ประเมินจากการเข้าเรียน รายงานจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและงานที่ได้รับมอบหมายให้ฝึกปฏิบัติที่โรงเรียน

2 วิชา ศึกษา 263 (ประสบการณ์วิชาชีพครู2)

ลักษณะวิชา เป็นการศึกษาสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ฝึกทำและทดลองใช้สื่อการเรียนการสอน ฝึกตรวจแบบฝึกหัด การสอนแบบรายบุคคล และทดลองการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย

จุดประสงค์

1 ให้มีความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ

2 ให้มีความสามารถในการทำสื่อการสอน ทดลองใช้สื่อเพื่อประกอบการสอน

3 ให้มีความเข้าใจในวิธีการตรวจและแก้ไขแบบฝึกหัดของนักเรียน

4 ให้มีความสามารถสอนเด็กเป็นรายบุคคลตามที่ทางโรงเรียนมอบหมาย

5 ให้มีความสามารถปกครองชั้นเรียนเป็นกลุ่มย่อยได้

กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมในห้องเรียน ได้แก่ การบรรยาย อภิปราย ปฏิบัติการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและทดลองใช้กิจกรรมนอกห้องเรียน

ได้แก่ การตรวจและแก้ไขแบบฝึกหัดของนักเรียน การสอนเด็กเป็นรายบุคคลและการฝึกปฏิบัติการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒภายใต้การแนะนำดูแลของอาจารย์ในโรงเรียนและอาจารย์ประจำวิชา

การประเมินผล ประเมินจากความรับผิดชอบในการรวมกิจกรรมรายงานผลการปฏิบัติและการอภิปราย และการทดสอบปลายภาคเรียน

3 วิชา ศึกษา 363 (ประสบการณ์วิชาชีพครู3)

ลักษณะวิชา เป็นการเตรียมบทเรียนสั้นๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการทั่วไปของชั้นเรียน รวมทั้งงานบริการในโรงเรียน

จุดประสงค์

- 1 ฝึกเตรียมบทเรียนสั้นๆ ในวิชาต่างๆ
- 2 นำบทเรียนที่เตรียมมาทำการฝึกทักษะการสอนแบบต่างๆ
- 3 ช่วยงานธุรการทั่วไปของชั้นเรียน
- 4 ช่วยงานบริการต่างๆที่มีในโรงเรียน

กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมในห้องเรียน ได้แก่ การบรรยาย การฝึกปฏิบัติเสนอรายงาน และอภิปรายกิจกรรมนอกห้องเรียน ได้แก่ การฝึกปฏิบัติงานที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตามที่ได้รับมอบหมาย

การประเมินผล ประเมินผลจากความรับผิดชอบในการรวมกิจกรรม การทดลองสอนและการฝึกใช้ทักษะการสอนแบบต่างๆ ผลงานและรายงานผลการฝึกปฏิบัติ

4 วิชา ศึกษา 463 (ประสบการณ์วิชาชีพครู4)

ลักษณะวิชา เป็นการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในสาขาวิชาเอกที่เลือกศึกษา ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และโรงเรียนอื่นๆ เป็นระยะเวลา 1 ภาคการเรียนภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง มีการสัมมนาก่อนระหว่างและหลังการฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน

จุดประสงค์

1 ให้มีประสบการณ์การสอน และนำความรู้ภาคทฤษฎีไปทดลองปฏิบัติในสถานการณ์จริง

- 2 ให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน
- 3 สร้างศรัทธาและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
- 4 เสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสมจะเป็นครู

กิจกรรมการฝึกสอน และ/หรือ ฝึกงาน ฝึกปฏิบัติงานครูอย่างเต็มรูปแบบและเต็มเวลาในโรงเรียนสถานฝึกตลอดภาคการศึกษาภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ของคณะศึกษาศาสตร์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเอก และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน การฝึกสอน

ครอบคลุมงานสอน งานธุรการในโรงเรียน งานพัฒนาคน และกิจการนักเรียน มีการสัมมนา ก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

การประเมินผล ประเมินผลจาก

1 คะแนนจากการปฏิบัติงานตลอดภาคการศึกษาซึ่งอาจารย์พี่เลี้ยง ฝ่ายโรงเรียนสถานฝึกเป็นผู้ประเมิน

2 คะแนนจากการประเมินผลงานทั่วไปและพฤติกรรมการเรียนการสอน ซึ่งอาจารย์นิเทศก์ของคณะศึกษาศาสตร์เป็นผู้ประเมิน

3 คะแนนจากพฤติกรรมการสอนและการสอบสวนซึ่งอาจารย์นิเทศก์ประจำสาขาวิชาเอกเป็นผู้ประเมิน

ทั้งนี้ นิสิตที่จะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ได้ จะต้องสอบผ่านรายวิชา ประสบการณ์วิชาชีพครู 1 วิชา ประสบการณ์วิชาชีพครู 2 และวิชา ประสบการณ์วิชาชีพครู 3

ซึ่งสรุปได้ว่าการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรนั้น เป็นการจัดการประสบการณ์วิชาชีพครูที่เน้นความต่อเนื่องของการเรียนรู้เป็นหลัก โดยให้นิสิตได้เข้าไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตั้งแต่ ชั้นปีที่ 1 โดยเริ่มจากฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขึ้นต้น แล้วค่อยๆปรับเนื้อหาประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีความเข้มข้นมากขึ้นเป็นลำดับจนถึงชั้นปีที่ 4 จึงปล่อยให้ นิสิตได้ฝึกสอนในห้องเรียนเต็มตัว ซึ่งจะช่วยให้ นิสิตเกิดความเคยชินกับบรรยากาศในการสอน และสามารถทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3 ลักษณะและบทบาทของครูที่ดีอันสมควรเป็นแบบอย่างแก่นิสิตฝึกสอน

ในการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน เป็นการจัดการประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อที่จะสร้างประสบการณ์ในการทำการสอนในชั้นเรียน และงานด้านต่างๆ ในโรงเรียนแก่นิสิตที่เรียนในคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งในการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น นิสิตฝึกสอนควรที่จะรับทราบถึงลักษณะและบทบาทของครูที่ดีเพื่อที่จะนำไปเป็นแนวทางในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด คือการที่นิสิตฝึกสอนนั้นนอกจากจะมีความรู้ความสามารถในการสอนแล้วยังเกิดความรักและจรรยาบรรณในวิชาชีพครูด้วย

ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน หรือที่เรียกง่าย ๆ ว่าการฝึกสอนนั้น ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการที่นิสิตฝึกสอนควรจะต้องมีคุณลักษณะและบทบาทที่เหมาะสมนั้นมีหลายประการซึ่งอาจจะอธิบายสามารถสรุปได้ 3 ประการ ได้แก่

1 การยอมรับ หมายถึง การที่นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อนิสิตฝึกสอน ไม่เกิดการต่อต้าน

2 ความเชื่อมั่น หมายถึง การที่นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพในความรู้และการสอนของนิสิตฝึกสอน

3 ความเคารพ หมายถึง การที่นักเรียนเกิดความเคารพยำเกรงในตัวของนิสิตฝึกสอน ช่วยทำให้นิสิตฝึกสอนสามารถปกครองชั้นเรียนได้อย่างราบรื่น

ดังนั้นจึงเห็นว่าหากนิสิตฝึกสอนนั้นมีลักษณะและบทบาทของครูที่ดีนั้น ย่อมส่งผลดีแก่ตัวนิสิตฝึกสอนเองเป็นอย่างมาก ครูที่ดีหรือที่เรียกว่าครูในอุดมคตินั้นมีการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางในหลายแนวคิด

พระธรรมปิฎก (ป อ ปยุตโต) (2545 : 63-65) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ธรรมบุญชีวิต ในหัวข้อเรื่อง คนผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษา (The Educator) ไว้ว่า ครู อาจารย์ พึงกอปรด้วยคุณสมบัติ และประพฤติตามหลักปฏิบัติ ดังนี้

1 กัลยาณมิตรธรรม 7 คือ ธรรมอันเป็นองค์คุณของกัลยาณมิตร 7 ประการ ประกอบด้วย (1) ปิโย คือ การทำตัวให้เป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป มีเมตตากรุณา ใส่ใจคนและประโยชน์สุขของเขา เข้าถึงจิตใจ สร้างความสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนใจให้ผู้เรียนอยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม (2) ครุ คือ การทำตัวให้เป็นบุคคลที่มีความหนักแน่นถือหลักการเป็นสำคัญ มีจิตใจมั่นคง กอปรด้วยความรู้รอบรู้และมีความประพฤติสมควร แก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย (3) ภาวนีโย คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริงและเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ การเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความประพฤติอันดีงาม ทำให้ศิษย์เอยอ้างและรำลึกถึงด้วยความซาบซึ้ง มั่นใจและภาคภูมิใจ (4) วัตตะ คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อใดควรพูดอะไร อย่างไร เป็นผู้มีความมานะในการตักเตือนสั่งสอนโดยไม่เกรงกลัวว่าจะเกลียดหรือจะโกรธ มีความเฉลียวฉลาดในการใช้คำพูด เป็นที่ปรึกษาที่ดี (5) วจนักขโม คือ ความเป็นผู้มีความอดทนต่อถ้อยคำพร้อมรับฟังคำปรึกษาซักถามแม้จุกจิก ตลอดจนคำล่วงเกินและคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ อดทนฟังได้ไม่เบือนหน้าโดยมีเจตนาดีเป็นที่ตั้ง (6) คัมภีร กถกัตตา คือ การรู้จักสอนจากง่ายไปหายากหรือมีความลึกซึ้งขึ้นโดยลำดับ (7) โน จัฎฐาเน นิโยชเย คือ การรู้จักแนะนำในทางที่ถูกที่ควร ไม่แนะนำนอกหล่นอกทาง ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อม

2 ธรรมเทศกธรรม 5 คือ ธรรมของผู้แสดงธรรมที่ดี 5 ประการ ประกอบด้วย (1) ออนุพพิกตา คือ แสดงหลักธรรม หรือเนื้อหาตามลำดับความยากง่ายลุ่มลึก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ (2) ปริยายทสสาวิ คือ ชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจชัดในแต่ละแง่แต่ละประเด็น อธิบาย ยกย่องไปต่างๆ ให้มองเห็นกระจ่างตามแนวเหตุผล (3) ออนุทยตา คือ สอนด้วยจิตเมตตา มุ่งให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสอน (4) อนามิสันดร คือ สอนโดยไม่มุ่งจะได้ลาภ สินจ้าง หรือผลประโยชน์ตอบแทน (5) อ นุปหิจจ์ คือ สอนตามหลักตามเนื้อหามุ่งแสดงอรรถแสดงธรรม ไม่ยกตน ไม่เสียดสีชมเชยผู้อื่น

3 ครูมีลีลาของนักสอน มี 3 ประการ ประกอบด้วย (1) สันทัดสนา คือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงเหตุผล แยกแยะอธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้งดังจูงมือไปให้เห็นกับตา (2) สมาทปนา คือ สิ่งใดควรทำก็บรรยายให้มองเห็นความสำคัญและซาบซึ้งในคุณค่า เห็นสมจริงจนผู้ฟังยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ (3) สมุตเตชนา คือ ปลุกใจให้ตึกตักเกิดความกระตือรือร้น มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จ ไม่กลัวเหน็ดเหนื่อยหรือยากลำบาก

4 มีการตรวจสอบตนเอง 3 ประการ หมายความว่า ครูอาจตรวจสอบตนเองด้วยลักษณะการสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมี 3 ประการ ประกอบด้วย (1) สันทัดสนา หมายถึง สอนด้วยความจริงใจ ทำได้จริงจึงสอน (2) สมาทปนา หมายถึง สอนอย่างมีเหตุผลให้เขาพิจารณาเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยปัญญาของตนเอง (3) สัมปัทสนา หมายถึง สอนให้ได้ผลจริง สำเร็จความมุ่งหมายของเรื่องที่สอนนั้นๆ

5 ทักขินทิต (ทิศเบื้องขวา) บรรยายโดยสรุปว่า อาจารย์ที่ดีย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ด้วย 5 สถาน ประกอบด้วย (1) แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี หมายถึง ให้คำแนะนำอันเป็นคุณประโยชน์แก่ศิษย์ (2) สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง หมายถึง ให้การศึกษาวิชาที่ดีมีประโยชน์และมุ่งมั่นในการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจแจ่มแจ้ง (3) บอกลึกลับวิทยาให้สิ้นเชิง หมายถึง ให้การศึกษาวิชาการต่างๆแก่ศิษย์โดยไม่ปิดบังอำพรางความรู้ใดๆ (4) ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ หมายถึง การที่กล่าวชมเชยศิษย์ที่ดีแก่มหาชนทั้งหลาย (5) สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ หมายถึง สอนฝึกให้ศิษย์ให้วิชาเลี้ยงชีพได้จริงและรู้จักดำรงตนด้วยดีที่จะเป็นประกันให้ดำเนินชีวิตดีงามโดยสวัสดิ์มีความสุขความเจริญ

พระธรรมโกศาจารย์ (โสรัจ โพรแก้ว 2532 32-35) ได้อธิบายว่าครูที่ดีมี 3 ประเภท ได้แก่ (1) ครูโดยหน้าที่ คือ ผู้เปิดประตูทางวิญญาณเป็นผู้นำทางวิญญาณหรือเป็นที่ปรึกษาในด้านจิตวิญญาณ (2) ครูโดยสิทธิ คือ ปุชนิยมบุคคล เป็นที่เคารพนับถือบูชาของคน เป็นผู้ประเสริฐทำประโยชน์ให้มาก กวรับสิ่งตอบแทน (3) ครูในอุดมคติ คือ ผู้นำ ซึ่งได้แก่ ผู้นำในทางวัตถุ หมายถึง เป็นผู้นำในการแสวงหาในการแสวงผลในการเป็นอยู่และเป็นผู้นำทางวิญญาณเป็นเรื่องของจิตใจการอยู่อย่างไม่เป็นทุกข์

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา 2521 28-79) ทรงอธิบายถึงลักษณะและคุณสมบัติของครูที่ดีโดยอ้างถึงหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ทรงอธิบายโดยสรุปได้ 7 ประการ ได้แก่

1 ขรวาสธรรม 4 หมายถึง ธรรมะของผู้ครองเรือน โดยในที่นี้จะอธิบายนัยของธรรมะของครูที่ดี 4 ประการ ประกอบด้วย (1) สัจจะ หมายถึง ความซื่อสัตย์ ครูควรมีความซื่อสัตย์แต่ตนเอง มุ่งให้ความรู้แก่นักเรียนโดยไม่ปิดบัง ซื่อสัตย์ต่อจรรยาบรรณในวิชาชีพครู (2) ทมะ หมายถึง ความข่มใจ ครูที่ดีนั้นควรเป็นผู้ที่มีความอดกลั้นสูงสามารถ

ควบคุมจิตใจให้มีแต่ความเมตตาแก่นักเรียนได้สม่ำเสมอ (3) ขันติ หมายถึง ความอดทน ครูที่ดีนั้นควรมีความ อดทนต่อความลำบากทางร่างกาย พยายามอบรมสั่งสอนนักเรียนโดยมี ท้อถอย (4) จาคะ หมายถึง การสละให้ปันสิ่งของของตน แก่คนที่ควรให้ ครูที่ดีนั้นควรมี เมตตากรุณาต่อนักเรียนโดยการมอบวิชาความรู้ต่างๆเพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนและรวมถึงการ อนุเคราะห์ผู้เรียนที่ขาดแคลนด้วยปัจจัยต่างๆตามกำลังความสามารถของครูด้วย

2 ทิฐฐธรรมมีกัตถประโยชน์ 4 หมายถึง ธรรมะที่ยังให้เกิดประโยชน์ในปัจจุบัน 4 ประการ ประกอบด้วย (1) อุฏฐานสัมปทา หมายถึง ความหมั่นในธุระหน้าที่ของคน ครูที่ดีนั้นควรมีความกระตือรือร้นในหน้าที่ของตน ด้วยการพยายามชวนหาความรู้เพิ่มเติม และหาวิธีการสอนต่างๆเพื่อนำมาสอนนักเรียน (2) อารักขสัมปทา หมายถึง ความถึงพร้อม ในการรักษา ครูที่ดีนั้นเมื่อฝึกนั้นพัฒนาตนเองจนเป็นนิสัยแล้วควรหมั่นรักษาความดีนั้นเอาไว้ มิให้เสื่อมไป (3) กัลยาณมิตตตา หมายถึง การคบคนดี ครูที่ดีนั้นควรที่จะหมั่นคบหากับคน ที่มีความประพฤติดีเรียบร้อยมีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ เพื่อเป็นการน้อมนำตนเอง ให้มีความรู้และความประพฤติดีงามตามแบบอย่างคนนั้นๆ (4) สมชีวิตา หมายถึง การเลี้ยง-ชีพตามสมควร ครูที่ดีนั้นไม่ควรเป็นผู้ที่มีความตระหนี่จนเกินไปและไม่ควรเป็นคนสุรุ่ยสุร่าย ครูที่ดีนั้นควรเลี้ยงชีพตนอยู่ด้วยลักษณะของความพอเพียง

3 สัมปรายิกัตถประโยชน์ 4 หมายถึง ธรรมะที่ยังให้เกิดประโยชน์ในอนาคต 4 ประการ ประกอบด้วย (1) สัทธาสัมปทา หมายถึง ศรัทธาเชื่อในสิ่งที่ถูกต้อง ครูที่ดีควรมี ความเชื่อในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่หลงงมงายในอบายมุขความชั่วช้าลามกต่างๆ (2) สีลสัมปทา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยศีล ครูที่ดีนั้นควรมีความประพฤติเรียบร้อยงดงามรักษากาย วาจาให้อยู่ในศีลสัตย์ (3) จาคสัมปทา หมายถึง ความถึงพร้อมในการบริจาคทาน ครูที่ดีนั้น ควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่นักเรียนและคนรอบข้างด้วยใจจริง (4) ปัญญาสัมปทา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยปัญญา ครูที่ดีนั้นควรจะรู้จักว่าสิ่งใดเป็นบาป สิ่งใดเป็นบุญ สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด และสามารถสั่งสอนนักเรียนให้รู้ตามได้อย่างสมบูรณ์

4 สังคหัตถุ 4 หมายถึง ธรรมะที่เป็นเครื่องจิตใจของผู้อื่นไว้ได้ 4 ประการ ประกอบด้วย (1) ทาน หมายถึง การให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน ครูที่ดีนั้นควร จะรู้จักการให้สิ่งของอันสมควรแก่นักเรียนเพื่อเป็นกำลังใจและผูกมิตรแก่นักเรียน (2) ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาที่อ่อนหวาน ครูที่ดีนั้นควรมีการออกเสียงอักขระถูกต้องไม่ผิดเพี้ยนและ นอกจากนั้นควรพูดจาที่อ่อนหวานไพเราะกับนักเรียนทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นมิตรกับครู (3) อัตถจริยา หมายถึง การการทำสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ ครูที่ดีนั้นควรมี การกระทำอันใดอันหนึ่งเพื่อประโยชน์แก่นักเรียนและผู้อื่น (4) สมานัตตตา หมายถึง ความเป็นคนไม่ถือตัว ครูที่ดีนั้นควรไม่ถือวาตนเองนั้นเป็นผู้มีความรู้สูงมีความเป็นกันเอง แก่นักเรียนและคนรอบข้างเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างครูกับนักเรียน

5 พลธรรม 4 หมายถึง ธรรมะที่จุดเป็นกำลังแก่สัตบุรุษในการทำความดี 4 ประการ ประกอบด้วย (1) ปัญญาผล หมายถึง กำลังแห่งปัญญา ครูที่ดีควรจะมีความรอบรู้ในสิ่งต่างๆทั้งในวิชาที่ตนเองสอนและความรู้รอบตัว เพื่อเป็นประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนให้ได้ครบทุกด้าน ทั้งวิชาการ คุณธรรม (2) วิริยะผล หมายถึง กำลังแห่งความเพียร ในการสอนนักเรียนนั้นย่อมปรากฏความยากลำบากอยู่เสมอๆ ครูที่ดีนั้นควรจะมีควรวิริยะบากบันในการมุงสอนนักเรียนของตน (3) อนวัชชผล หมายถึง กำลังแห่งความสุจริต ครูที่ดีนั้นควรจะมีควมบริสุทธิ์ใจในการสอนไม่มุงหวังทรัพย์สินหากแต่มุงหวังให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถเพื่อที่จะเป็นกำลังของประเทศต่อไป (4) สังคหผล หมายถึง กำลังแห่งการสงเคราะห์ ครูที่ดีนั้นควรมีสงคหวัตถุธรรมอยู่ประจำใจของตนเองเพื่อผูกจิตของนักเรียนให้รู้สึกรักในการเรียน

6 อริชฐานธรรม 4 หมายถึง ธรรมะที่ควรตั้งไว้ในใจอยู่อย่างเสมอ 4 ประการ ประกอบด้วย (1) ปัญญา หมายถึง ความรอบรู้ ครูที่ดีควรมีความรอบรู้ในเรื่องต่างๆอันจะก่อประโยชน์แก่นักเรียน (2) สัจจะ หมายถึง ความจริงใจ ครูที่ดีควรมีความซื่อสัตย์ในวิชาชีพยึดมั่นในจรรยาบรรณ (3) จาคะ หมายถึง การเสียสละให้ปันสิ่งของของตน ครูที่ดีควรมีความมุงมั่นที่จะสั่งสอน มอบวิชาความรู้แก่นักเรียนโดยมิปิดบัง (4) อุปสมะ หมายถึง ความสงบใจ ครูที่ดีควรมีความอดทนอดกลั้น จากสิ่งยั่วยุต่างๆที่จะทำให้เกิดความเสียหายในวิชาชีพครู

จากที่ได้ศึกษาลักษณะของครูที่ดีในทางพระพุทธศาสนาจากหลายๆทรรศนะนั้น สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของครูที่ดีในทรรศนะทางพระพุทธศาสนานั้นจะมีสวนประกอบหลักๆ 3 สวน ได้แก่

1 ตัวครูจะต้องเป็นผู้มีอุดมการณ์ทางการสอน หมายถึง ตัวครูผู้สอนนั้นจำต้องมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ก่อปรด้วยคุณธรรม จริยธรรม ความเมตตากรุณาที่ปรารถนาที่จะให้ความรู้ที่ตนมีนั้นแก่ศิษย์โดยบริสุทธิ์ใจไม่มุงหวังลาภยศหรือเงินทองใดๆ

2 ตัวครูจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะสอนอย่างถ่องแท้ หมายถึง ตัวครูนั้นในการที่จะสอนวิชาใดวิชาหนึ่งนั้นตัวครูเองจะต้องมีความรู้ในสาขาวิชานั้นๆอย่างถ่องแท้และลึกซึ้งสามารถตอบความสงสัยและความไม่รู้ของศิษย์ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชานั้นๆ

3 ตัวครูจะต้องมีวิธีการสอนที่ดี หมายถึง ครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจในความเป็นปัจเจกบุคคลของศิษย์และสามารถที่จะสรรหารูปแบบการสอนโดยวิธีต่างๆเพื่อที่จะทำให้อิทธิพลเกิดความรู้ความสามารถได้เต็มที่ในความสามารถการเรียนรู้ของศิษย์ และครูจะต้องคอยแนะแนวกระตุ้นเตือนเพื่อพัฒนาให้ศิษย์ของตนนั้นมีความรู้ในเรื่องที่สอนนั้นๆอย่างถ่องแท้

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชดำริถึงลักษณะของครู ไว้ตอนหนึ่งว่า “การปลูกสติปัญญาฝึกสอนไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินที่ดีนั้นเป็นหน้าที่ที่สำคัญนัก เป็นงานที่ต้องทำด้วยปัญญา ความคิด ประกอบกับร่างกาย จะต้องใช้วิธีฝึกฝนกล่อมเกล่าให้สำเร็จรูปดั่งประสงค์ ซึ่งเป็นของยาก ต้องประกอบด้วยสติปัญญาและความสามารถในการฝึกสอนอย่างดี จึงจะได้ผลสำเร็จตามปรารถนาหน้าที่ของครูจึงควรยกย่องว่าเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งนัก” (โกสินทร์ รัชสยาพันธ์ 2530 45)

ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ครูอาวุโส เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2522 มีใจความที่เกี่ยวข้องกับลักษณะครูที่ดี ดังนี้ “ความเป็นครูนั้นประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่มีคุณค่าหลายอย่าง อย่างหนึ่ง ได้แก่ปัญญา คือ ความรู้ที่ดีประกอบด้วยหลักวิชาที่ถูกต้อง ที่แน่นแฟ้นกระจ่างในใจ รวมทั้งความฉลาดที่จะพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนงานที่จะทำ คำที่จะพูดทุกอย่างได้โดยถูกต้องด้วยเหตุผลอย่างหนึ่งได้แก่ ความดี คือ ความสุจริต ความเมตตากรุณาเห็นใจและปรารถนาต่อผู้อื่นโดยเสมอหน้าอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ ความสามารถที่จะเผื่อแผ่และถ่ายทอดความรู้ความดีของตนเองไปยังผู้อื่นอย่างได้ผล ความเป็นครูมีอยู่แล้วยอมฉายออกให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ด้วย ผู้ที่มีความสมบูรณ์ในตัว นอกจากจะมีความดีด้วยตนเองแล้วยังช่วยให้ทุกคนได้มีโอกาสเข้าสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบรรลุถึงความดีความเจริญไปด้วย” (ยุพา นันทะไชย 2536 179)

พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์ (2545 18-19) ได้กล่าวสรุปถึงลักษณะที่ดีของครูวิชาชีพตามมาตรฐานของคุรุสภาไว้ ดังนี้

1 มีความรอบรู้วิชาการ ได้แก่ การพัฒนาตนเองของครูให้เป็นคนที่ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ เข้าร่วมกิจกรรมและการสัมมนาทางวิชาการอยู่เสมอ ตลอดจนการแสวงหาความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ

2 มีการพัฒนาการสอน ได้แก่ การมีเทคนิคการสอนที่ดี มีการเตรียมการสอน มีหลักจิตวิทยาการเรียนการสอน พัฒนาสื่อการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีเทคนิคการวัดผลการเรียนการสอน

3 มีบุคลิกภาพความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การแต่งกายสะอาด มีความสุภาพเรียบร้อย

4 มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ได้แก่ การมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรักและเมตตาต่อศิษย์ และมีจรรยาบรรณของครู

5 มีทักษะในการทำงาน ได้แก่ การค้นคว้า การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา

6 มีความมุ่งมั่นพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การพัฒนาโรงเรียน การพัฒนาชุมชน

สอดคล้องกับแนวคิดของ ยนต์ ชุมจิต (2530 : 109) ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นถึงลักษณะของครูที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1 บุคลิกภาพดี เช่น รูปร่างหน้าตาดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พุดจาไพเราะ นุ่มนวล น้ำเสียงชัดเจน มีลักษณะเป็นผู้นำ

2 คุณสมบัติส่วนตัวดี เช่น สติปัญญาดี เจลียวฉลาด เชื้อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้น และสุขภาพอนามัยดี

3 สอนดีปกครองดี เช่น อธิบายได้รวบรัดชัดเจน สอนสนุก ปกครองนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา

4 ประพฤติดี เช่น เว้นจากอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดีสุจริตทั้ง กาย วาจา และใจ

5 มีจรรยาและคุณธรรมสูง เช่น มีความซื่อสัตย์ มีเมตตากรุณา ยุติธรรม และมานะอดทน

ยุพา นันทะไชย (2536 : 181) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นถึงเรื่องลักษณะของครูที่ดีตามความคิดเห็นของ สาโรช บัวศรี ไว้ 5 ด้านด้วยกัน ซึ่งมีการบรรยายรายละเอียดถึงลักษณะของครูที่ดีเอาไว้โดยละเอียดมีการจำแนกเป็นข้อๆให้เห็น ดังนี้

1 สามารถทำการสอนให้เป็นอย่างดี โดยรู้จักใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ ใช้หลักการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก วางแผนการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน ใช้วิธีการสอนต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ใช้วิธีการวัดผลและแบบทดสอบได้อย่างเหมาะสมเกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน ทำให้บรรยากาศเหมาะสมในการเรียนรู้ ปกครองชั้นและบริหารงานของชั้นได้ดี และปฏิบัติงานธุรการต่างๆของโรงเรียนได้

2 สามารถอบรมแนะแนวและปกครองได้อย่างดีโดยรู้จัก หลักการที่ว่าถ้าทุกคนสร้างคุณธรรมและหลักธรรมต่างๆไว้ประจำตัวได้แล้วก็ย่อมจะปกครองตัวเองได้ ใช้หลักการและวิธีการของการแนะแนวและการอบรมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบิดามารดาและผู้ปกครอง เพื่อสนับสนุนการอบรม ใช้ผลงานการวิจัยให้เป็นประโยชน์ในการอบรม

3 สามารถทำกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนได้เป็นอย่างดีโดยรู้จัก ความสำคัญของ "กิจกรรมในหลักสูตร" หรือ "กิจกรรมรวมหลักสูตร" ในการเรียนการสอน รับผิดชอบและภาระในการปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้นอย่างเต็มที่ รักษาสัมพันธภาพอันดีกับผู้ร่วมงานทั้งปวง

4 สามารถสร้างสัมพันธภาพอันดีและร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดีโดยรู้จัก วางตนให้สมกับเป็นครู ช่วยเหลือในการปรับปรุงตามที่เหมาะสม บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนตามที่เหมาะสม

5 สามารถเป็นครูชั้นอาชีพโดยรู้จัก เพิ่มพูนความรู้แก่อชีพครูโดยการเรียนค้นคว้าเกี่ยวกับวิชาการ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมทางวิชาการ ยึดถือธรรมเนียมของผู้เป็นครู

อย่างเคร่งครัด ส่งเสริมตนเองให้งอกงามในทางวิชาการอยู่เสมอ ช่วยเหลือและแนะนำผู้ที่เข้ามาเป็นครูใหม่ และดูแลและแนะนำผู้ที่จะเป็นนักเรียนฝึกสอนในโรงเรียนของตน

จะเห็นได้ว่าลักษณะของครูที่ดีตามทฤษฎีของ साโรช บัศวรี มีบางส่วนที่คล้ายคลึงกับทฤษฎีของเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา และ ยนต์ ชุมจิต หลายประการ หากแต่ว่าลักษณะของครูที่ดีในทฤษฎีของ साโรช บัศวรี นั้นนอกจากจะพูดถึงลักษณะครูที่ดี ในการสอนยังมีการกล่าวถึงการทำงานด้านอื่นๆ ในโรงเรียน เช่น งานธุรการ และมุ่งให้ครูที่ดีนั้นควรจะต้องมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันได้อย่างดี

และในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคที่ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศกว้างไกล หรือที่เราเรียกว่า “ยุคโลกาภิวัตน์” นั้น ยนต์ ชุมจิต (2544 : 280 – 287) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งสรุปเป็นข้อได้ 8 ข้อ ได้แก่

1 ภูมิรู้ หมายถึง ครูจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ทั้งในเนื้อหา หลักสูตร หลักการสอน และความรู้รอบตัว ความเป็นไปของสังคมในปัจจุบันให้เท่าทันกับข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา

2 สอนดี หมายถึง ครูจะต้องเข้าใจถึงหลักการของการสอนเป็นอย่างดี รู้ถึงความ เป็นปัจเจกบุคคลของผู้เรียนและสภาพของผู้เรียนในทุกด้าน และรู้จักสรรหาวิธีการสอนหรือสื่อ การสอนที่เหมาะสมมาสอนนักเรียนได้อย่างดี

3 มีวิสัยทัศน์ หมายถึง ครูในปัจจุบันต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ รู้จักมองการพัฒนาตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอเท่าทันเทคโนโลยีในปัจจุบัน

4 เจนจัดฝึกฝนศิษย์ หมายถึง ครูนอกจากจะต้องมีความสามารถในการสั่งสอนอบรมศิษย์ให้มีความรู้ทักษะในรายวิชานั้นๆ แล้ว จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสอดแทรกการอบรมคุณธรรมการเป็นมนุษย์ให้กับศิษย์ด้วย ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อให้ศิษย์นั้นเป็นผู้ที่มีความเพียบพร้อมทั้งความรู้และคุณธรรม

5 ดวงจิตใฝ่คุณธรรม หมายถึง นอกจากในการอบรมสั่งสอนด้านคุณธรรมให้แก่ศิษย์แล้ว ตัวครูเองก็ต้องพยายามฝึกตนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมสูงด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ครูสามารถอบรมสั่งสอนให้ศิษย์เป็นคนดีมีคุณธรรมได้จากวิญญูญาณภายในของตัวครูเอง กล่าวโดยย่อว่า “การสอนคุณธรรมนั้นมิใช่การสอนจากตำรา หากแต่สอนจากวิญญูญาณความดีของครูเอง”

6 งามเลิศล้ำด้วยจรรยา หมายถึง ครูจะต้องเป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วยจรรยาบรรณทางวิชาชีพกาลเทศะ เพื่อที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์ต่อไปในอนาคต และครูจะต้องพร้อมด้วยจรรยาบรรณของความครูอย่างครบถ้วนด้วยอีกประการหนึ่ง

7 มีความศรัทธาในความเป็นครู หมายถึง ครูจะต้องมีความรักศรัทธาในวิชาชีพครูซึ่งถือว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงในสังคมเป็นที่เคารพในสังคม ครูจะต้องพยายามรักษาเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของวิชาชีพครูไว้ด้วยความรักและศรัทธาในวิชาชีพ

8 ดำรงอยู่ด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา หมายถึง ครูที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อยทั้งกาย วาจา และใจ มีความตั้งใจจริงมุ่งมั่นและทุ่มเทในการสอนและมีความรู้รอบทั้งทวิชาการ และสภาพสังคมความเจริญของประเทศชาติที่ก้าวไปอย่างไม่หยุดยั้งในปัจจุบัน

โกสินทร์ รังสยาพันธ์ (2530 34) โดย ได้กล่าวถึงบทบาทของครูที่ดีตาม "TEACHERS Model" ว่าถ้าพิจารณาบทบาทหน้าที่ของครูจากคำว่า ครูในภาษาอังกฤษคือ "TEACHERS" จะจำแนกได้ดังนี้

T-Teaching	คือ	บทบาทของผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์
E-Ethics	คือ	บทบาทของผู้ส่งเสริมจริยธรรมผู้มีคุณธรรม
A-Academic	คือ	บทบาทของผู้มีหลักวิชาถ่ายทอดวัฒนธรรม
C-Cultural Heritage	คือ	บทบาทของผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม
H-Human Relation	คือ	บทบาทของผู้สร้างมนุษยสัมพันธ์ในชุมชน
E-Evaluation	คือ	บทบาทของผู้วัดและประเมินผล
R-Research	คือ	บทบาทของผู้ค้นคว้าวิจัย
S-Service	คือ	บทบาทของผู้ให้บริการแก่ศิษย์และชุมชน

ในปัจจุบันที่อยู่ในยุคของการเรียนโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นบทบาทของครูที่ดีนั้นก็ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนไปจากเดิม โดยครูนั้นต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญโดย วิชัย วงศ์ใหญ่ (2540 19-25) ได้กล่าววาทบาทของครูในยุคที่เน้นการเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นบทบาทของผู้สอนนั้นควรเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งบทบาทดังกล่าวนั้นประกอบด้วย

1 การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การที่ผู้สอนต้องสนใจในสิ่งที่ผู้เรียนพูดแล้วนำมาสรุปสาระ ประเด็นหลัก ควรรับฟังอย่างเอาใจใส่ สรุป ทบทวน พยายามหาความหมายพิเศษที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้การพูดของผู้เรียน

2 ความจริงใจ หมายถึง ผู้สอนต้องมีความจริงใจกับตนเองและผู้เรียน มีความรักและความหวังดีกับผู้เรียนโดยบริสุทธิ์ใจในการดำเนินสอน

3 ความเข้าใจ หมายถึง ผู้สอนต้องมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองและเข้าใจในความเป็นปัจเจกบุคคลของนักเรียน พยายามสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่ผู้เรียน ประสานความเข้าใจระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

4 การยอมรับ หมายถึง ผู้สอนต้องเข้าใจและยอมรับผู้เรียนในฐานะของบุคคล มีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน มีความสนใจ เห็นคุณค่า เมตตาผู้เรียนประดุจญาติพี่น้อง มีความอาทรต่อกัน

5 ความฉลาดมีปฏิภาณไหวพริบ หมายถึง การที่ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่ มีไหวพริบ ในการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีการจัดการเรียนการสอนที่มีความสำเร็จในการเผชิญ และแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนมีความฉลาดและมีปฏิภาณไหวพริบ

6 ทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง ผู้สอนจะต้องพยายาม เข้าใจในความหมายของภาษาที่ผู้เรียนใช้สื่อสารมาสู่ผู้สอน และผู้สอนต้องตอบการสื่อสารนั้นไปอย่าง ทันท่วงทีถูกต้องตามความหมายที่ผู้เรียนสื่อออกมา ซึ่งอาจจะเรียกได้ง่าย ๆ ว่าผู้สอนต้องเข้าใจ ในภาษาต้นทาง คือ ภาษาที่ผู้เรียนใช้สื่อสารมาสู่ผู้สอนและผู้สอนต้องตอบภาษาปลายทาง คือ คำตอบที่ผู้เรียนต้องการนั้นได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

กอบกิจ ธรรมานุชิต (2540 : 26) กล่าววาทบทวนที่ดีของตัวนิสิตฝึกสอนที่จะมีอิทธิ ผลต่อความสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพไว้ 6 ประการ ดังนี้

- 1 เจตคติต่อวิชาชีพ
- 2 ลักษณะความเป็นผู้นำ
- 3 ความต้องการสัมฤทธิ์ผล
- 4 อึดทนโนภาพ
- 5 ความรู้สึกรับผิดชอบ
- 6 ความเชื่อมั่นในตนเอง

จากความคิดเห็นทางวิชาการและกฎเกณฑ์ต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับลักษณะและ บทบาทของครูที่ดีที่ประมวลได้จากทรรณะของหน่วยงานราชการและนักวิชาการด้านการ ศึกษาหลายๆท่านนั้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่าลักษณะและบทบาทของตัวของนิสิตฝึกสอนที่มี อิทธิพลต่อความสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีดังนี้

3.1 คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณของความเป็นครู

คุณธรรม ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2534 : 190) หมายถึง สรรพคุณงามความดี คุณธรรมสำหรับครูนั้นมีความสำคัญต่อครูเป็น อย่างยิ่ง เพราะคุณธรรมของครูเปรียบเสมือนหัวใจของการเป็นครูโดยคุณธรรมสำหรับครูนั้น สรวง สุทธิเลิศอรุณ (2524 : 30-32) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็น ศาสนาประจำชาติ คนไทยจึงควรยึดถือพุทธปรัชญาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต สำหรับ คุณธรรมและจริยธรรมที่ครูควรยึดถือและปฏิบัติตนเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์และเป็นการ สงเสริมคุณธรรมสำหรับครู โดยอาศัยหลักธรรมซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธศาสนา มีดังนี้

1 อิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ในชีวิตการเป็นครูประกอบด้วย (1) ฉันทะ หมายถึง ความพอใจในสิ่งนั้นๆ (2) วิริยะ หมายถึง ความเพียรประกอบในสิ่งนั้นๆ (3) จิตตะ หมายถึง ความคิดเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้นอยู่อย่างสม่ำเสมอ (4) วิมังสา หมายถึง ความไตร่ตรองหาเหตุผลในสิ่งนั้น

2 พรหมวิหาร 4 คือ คุณธรรมที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของครู ประกอบด้วย (1) เมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข (2) กรุณา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ (3) มุทิตา หมายถึง ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข (4) อุเบกขา หมายถึง ความปล่อยวางเมื่อเห็นผู้เป็นทุกข์ หากแต่เราไม่สามารถช่วยเหลือได้

3 ขรรวาสธรรม 4 คือ คุณธรรมสำหรับการครองเรือนในชีวิตครู ประกอบด้วย (1) สัจจะ หมายถึง ความจริง ความซื่อสัตย์ต่อกัน (2) ทมะ หมายถึง รู้จักควบคุมจิตใจของตน (3) ขันติ หมายถึง ความอดทน (4) จาคะ หมายถึง ความเสียสละให้ปันสิ่งของๆตนแก่คนที่ควรให้ปัน

4 สังคหวัตถุ 4 คือ คุณธรรมที่สร้างความสามัคคีในหมู่คณะครู ประกอบด้วย (1) ทาน หมายถึง การให้ปันสิ่งของต่างๆ แก่ผู้ที่ควรให้ปัน (2) ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาให้อ่อนหวาน (3) อัตถจริยา หมายถึง บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ (4) สมานัตตา หมายถึง การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย มีความเป็นคนที่ไม่ถือตัว

5 ศีล 5 คือ คุณธรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวันของครู ประกอบด้วย (1) เว้นการฆ่า และเบียดเบียนสิ่งมีชีวิต (2) เว้นการทุจริตฉ้อโกงและลักขโมยทรัพย์สินของรักของผู้อื่น (3) มีความสำรวมในกาม (4) เว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพ้อเจ้อ (5) การเว้นซึ่งการเสพสิ่งเสพติดทุกประการ

6 พละ 5 คือ คุณธรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวันของการเป็นครู ประกอบด้วย (1) ศรัทธา หมายถึง ความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ (2) วิริยะ หมายถึง ความเพียรพยายามในการประกอบภาระงาน (3) สติ หมายถึง มีความความระลึกได้ (4) สมာธิ หมายถึง มีความตั้งใจมั่น (5) ปัญญา หมายถึง ความรอบรู้ในสรรพวิชาต่างๆ และศิลปะในการดำรงชีวิต

7 ทิศ 6 คือ คุณธรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวันของการเป็นครู ประกอบด้วย (1) ปุริตถิมทิศ คือ ทิศเบื้องหน้า หมายถึง การกตัญญูกตเวทิตาต่อบิดา มารดา (2) ทักขินทิศ คือ ทิศเบื้องขวา หมายถึง ทิศการเคารพครูอาจารย์ (3) ปัจฉิมทิศ คือ ทิศเบื้องหลัง หมายถึง การอุปการะบุตรภรรยา (4) อุตตรทิศ คือ ทิศเบื้องซ้าย หมายถึง การบำรุงมิตรสหาย (5) เหมฐิมทิศ คือ ทิศเบื้องกลาง หมายถึง การบำรุงรักษาบวร (6) อุปริมทิศ คือ ทิศเบื้องบน หมายถึง การบูชาและบำรุงพระศาสนา

8 อปริหานิยธรรม 7 คือ คุณธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมของชีวิตของครู ประกอบด้วย (1) หมั่นประชุมกันเป็นเนืองนิตย์ (2) พร้อมเพรียงกันประชุม (3) ถือปฏิบัติ ตามหลักการที่วางไว้ (4) เคารพนับถือผู้เป็นใหญ่ในหมู่คณะ (5) ช่วยป้องกันผู้อ่อนแอมิให้ ได้รับอันตราย (5) เคารพบูชาปูชนียวัตถุ (6) ให้ความอารักขา (7) ค้ำครองผู้บริสุทธิ์

9 การเว้นจากอบายมุข 6 คือ คุณธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมในชีวิต ประกอบด้วย (1) การไม่ดื่มของมึนเมา (2) ไม่เที่ยวกลางคืน (3) ไม่เที่ยวดูการละเล่น (4) ไม่เล่นการพนัน (5) ไม่คบคนชั่วเป็นมิตร (6) ไม่เกียจคร้านการทำงาน

10 สปัจริยธรรม 7 คือ คุณธรรมของครูที่ดี ประกอบด้วย (1) ธัมมัญญตา คือ รู้หลักความจริง (2) อตถัญญตา คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย (3) อตตัญญตา คือ รู้จักตนกำลัง ความสามารถ (4) มัตตัญญตา คือ รู้จักความพอดี (5) กาลัญญตา คือ รู้จักกาลเทศะ (6) ปริสสัญญตา คือ รู้จักชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมด้วย (7) ปุคคลัญญตา คือ รู้จักความแตกต่าง ระหว่างบุคคล

11 มรรค 8 คือ แนวทางแห่งคุณธรรมอันประเสริฐ โดยกำหนดให้เดินสายกลาง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของครู ประกอบด้วย (1) สัมมาทิฐิ คือ มีความรู้ที่ถูกต้อง (2) สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบหรือความนึกคิดที่ถูกต้อง (3) สัมมาวาจา คือ การมี วาจาที่ถูกต้อง ไม่กล่าวเท็จ ไม่พูดนินทา เป็นต้น (4) สัมมากัมมันตะ คือ กระทำชอบ เช่น การรักษาศีล เป็นต้น (5) สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ (6) สัมมาวายามะ คือ การมี ความพยายามที่ถูกต้องทั้งกายและปัญญา (7) สัมมาสติ คือ ระลึกชอบ มีสติระลึกรู้สิ่งที่ กระทำอยู่ตลอดเวลา (8) สัมมาสมาธิ คือ การตั้งจิตมั่นชอบ มีจิตที่แน่วแน่

นอกจากคุณธรรมของครูตามแนวพระพุทธศาสนาแล้ว อัจฉรา จำยเจริญ (2540 : 22-23) ได้แสดงผลจากการวิเคราะห์พฤติกรรมอันพึงประสงค์ของครูประถมศึกษา พบว่า มีคุณธรรมสำหรับครูจำนวน 36 ข้อ ดังต่อไปนี้

- 1 ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- 2 มีเหตุผล
- 3 รู้จักความพอดี
- 4 ยอมรับความเปลี่ยนแปลง
- 5 มองตน มองคน มองโลกในแง่ดี
- 6 ไม่ลำเอียง
- 7 ไม่เห็นแก่ตัว
- 8 เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
- 9 ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น
- 10 รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

- 11 รู้จักให้อภัย
- 12 มีมนุษยสัมพันธ์
- 13 มีความสามัคคี
- 14 พุดจริง ทำจริง และจริงใจ
- 15 ละอายและเกรงกลัวต่อการทำชั่ว
- 16 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 17 กล้าหาญกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- 18 รับผิดชอบต่อหน้าที่
- 19 มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 20 มีความเสียสละ
- 21 มีความเมตตากรุณา
- 22 มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 23 ไม่พูดร้าย พูดแฉวจากที่ชวนฟังและมีประโยชน์
- 24 มีระเบียบวินัย
- 25 ตรงต่อเวลา
- 26 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- 27 แก้ไขข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขอยู่เสมอ
- 28 กระทำทุกอย่างด้วยความประณีตรอบคอบ
- 29 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
- 30 มีชีวิตที่ประหยัดและเรียบง่าย
- 31 ไม่ตกเป็นทาสของสิ่งชั่วร้าย
- 32 มีความขยันหมั่นเพียรอยู่เสมอ
- 33 รู้จักยับยั้งชั่งใจและควบคุมตนเองได้
- 34 ไม่ความอดทนอดกลั้น
- 35 มีอารมณ์สดชื่นแจ่มใส
- 36 ทำงานทุกอย่างด้วยความตั้งใจแน่วแน่

จริยธรรม ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2534 : 217) หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม หรือ หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ความดีงามที่พึงปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่น และในฐานะครูเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมที่ต้องมีแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในสังคม ครูจึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้และยึดถือปฏิบัติตามหลักในจริยธรรมที่สังคม

กำหนดไว้เป็นสำคัญ ยุพา นันทะไชย (2536 : 80) อธิบายว่า จริยธรรมหลักที่สำคัญในสังคมไทยที่ผู้ประกอบวิชาชีพครู พึงยึดถือปฏิบัตินั้นมีดังต่อไปนี้

1 การใฝ่หาจริยธรรม เป็นจริยธรรมที่เน้นการใฝ่หาความจริงโดยยึดมั่นกับกระบวนการคิดที่มีเหตุผลและศรัทธา ต่อการให้ถึงซึ่งความจริงของเรื่องต่างๆ สมควรส่งเสริมให้ใช้เป็นตัวรวมกับจริยธรรมอื่นๆ ทุกตัว

2 การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ถือเป็นจริยธรรมที่เป็นข้อขยายของการใฝ่หาสัจธรรม เน้นการปลูกฝังปัญญาให้เป็นผู้มีเหตุผล

3 ความมีเมตตา-กรุณา ถือว่าเป็นจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญ เมื่อใช้รวมกับการใฝ่หาสัจธรรม แล้วจะเป็นที่มาของจริยธรรมอื่นๆ ได้อีกมาก

4 ความมีสติสัมปชัญญะ เป็นจริยธรรมสำคัญที่เน้นควบคุมตนเองให้มีความพร้อม มีสภาพตื่นตัวจับใจในการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ในการตัดสินใจ

5 ความไม่ประมาท เป็นจริยธรรมเสริมสติ-สัมปชัญญะ ที่เน้นการพิจารณาสภาพแวดล้อม พิจารณาถึงผลที่จะตามมาของการกระทำ หรือไมกระทำการพฤติกรรมต่างๆ แล้วดำเนินการวางแผนการจัดสถานการณ์หรือการกระทำเพื่อให้บังเกิดผลดีที่สุุดอย่างเหมาะสม

6 ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นจริยธรรมที่เน้นความซื่อตรงต่อตนเอง หน้าที่การงาน คำมั่นสัญญา แบบแผน และกฎหมายและความถูกต้องอันดีงาม

7 ความขยันหมั่นเพียร เป็นธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จในชีวิตควรใช้รวมกับปัญญา

8 ความมีหิริโอตตปละ คือ ความเกรงกลัวต่อการทำชั่วและละอายใจถ้าจะทำบาป การฝึกปฏิบัติเน้นการควบคุมกาย วาจา ใจ ให้มีความเหมาะสมถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2534 : 799) ได้ให้ความหมายของคำว่า จรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ ดังนั้นจรรยาบรรณจึงเปรียบเป็นข้อกำหนดสำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ แม้ว่าจรรยาบรรณนั้นจะไม่มีอำนาจตามกฎหมายนั้น แต่เราอาจเปรียบจรรยาบรรณได้กับจารีตอันดีงามของวิชาชีพ ซึ่งเป็นความประพฤติที่ดีงามของวิชาชีพนั้นๆ ที่สืบทอดกันมา ถ้าฝ่าฝืนถือว่าเป็นการทำผิดทำชั่ว กระทำการเสื่อมเสียแก่วิชาชีพโดยรวม

ลัดดา เสนาวงศ์ (2532 : 37) กล่าวว่า วิชาชีพชั้นสูงใดๆ ก็ตาม ไม่ใช่การรวมกลุ่มของบุคคลซึ่งประกอบอาชีพเดียวกันหรือปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่มเดียวกันเท่านั้น แต่ยังคงมีความรับผิดชอบในเรื่องความสามารถหรือคุณภาพของสมาชิกในวิชาชีพนั้นๆ ด้วย ดังนั้นจึงมักมีการกำหนดข้อห้ามมิให้สมาชิกกระทำหรือประพฤติอันจะก่อให้เกิด

ความเสียหายเสื่อมเสียต่อวิชาชีพโดยส่วนรวม สิ่งที่ช่วยยับยั้งเตือนสติการกระทำนี้คือ จรรยาบรรณของวิชาชีพ

ดังนั้นจากความหมายของคำว่าจรรยาบรรณ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นหากพิจารณาถึงความหมายของจรรยาบรรณครู ยุพา นันทะไชย (2536 166-167) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จรรยาบรรณครู ก็คือ ประมวลความประพฤติ กติกา ที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องประพฤติปฏิบัติและรับผิดชอบตอสังคม ต่อผู้รับบริการ ต่อวิชาชีพ และต่อสมาชิกวิชาชีพด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อช่วยธำรงรักษา และส่งเสริมชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ ศักดิ์ศรี และฐานะแห่งความเป็นครูให้เจริญมั่นคงและจรรยาบรรณครู มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกเมื่อพ.ศ. 2506 โดย มล ปิ่น มาลากุล โดยออกเป็นระเบียบจรรยาบรรณของครูไทย และได้ยกเลิกหลักจากการประกาศใช้ระเบียบของคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2526 โดยอาศัยผลจากการประชุมสัมมนาว่าด้วยจรรยาบรรณสำหรับครู ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2524 โดยในการสัมมนานั้นได้มีเนื้อหาสาระแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ หมวดที่ 1 อุดมการณ์ของครู หมวดที่ 2 เอกลักษณ์ของครู และหมวดที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตนของครู

คณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา ประกาศใช้ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 เพื่อใช้แทนระเบียบของคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครูฉบับเดิม โดยประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 มีทั้งหมด 9 ข้อ ดังนี้

1 ครูต้องรักศิษย์และเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษา เล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

2 ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้อง ดีงาม ให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

3 ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ

4 ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย ปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์

5 ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

6 ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

7 ครูยอมรับและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู

8 ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนอย่างสร้างสรรค์

9 ครูพึงประพฤติปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย (ธีรศักดิ์ อัครบวร 2544 133-134)

3.2 สมรรถภาพความเป็นครู

สมรรถภาพ หรือ สมรรถฐาน มาจำในภาษาอังกฤษ ว่า Competency โดยตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2534 785) หมายถึงความสามารถ สอดคล้องกับ อำนวย เสตขยันดี (2526 15) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถภาพของความเป็นครู หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้และความคิดขั้นต่ำของการเรียนการสอน โดยประกอบด้วยความหมายสามประการ คือ สมรรถภาพทางด้านความรู้ สมรรถภาพทางด้านการปฏิบัติ และสมรรถภาพทางด้านการสอน

มานพ ภาษิตวิไลธรรม (2526 15) ได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถภาพวิชาชีพครู หรือ สมรรถภาพของครู ว่าหมายถึง ความรู้ทักษะ และเจตคติที่ผู้เป็นครูพึงมีในการช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และร่างกาย สอดคล้องกับ กษมา สารสมุทร (2524 13) กล่าวว่าความหมายของคำว่า สมรรถภาพของความเป็นครู หมายถึง ความสามารถ ความเข้าใจ และความชำนาญที่ครูแสดงออกซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้

มานพ ภาษิตวิไลธรรม (2520 61-69) ได้นำสมรรถภาพทางวิชาชีพครู ประถมศึกษาที่สังคมต้องการมาจัดกลุ่มจะได้กลุ่มสมรรถภาพที่สำคัญได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1 สมรรถภาพทางด้านการสอน ซึ่งเป็นสมรรถภาพที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าทีการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2 สมรรถภาพด้านวิชาการ ซึ่งเป็นสมรรถภาพที่เกี่ยวกับความรู้ทั่วไป ความรู้พิเศษและการตื่นตัวแสวงหาวิทยาการ

3 สมรรถภาพด้านบุคลิกลักษณะ ซึ่งเป็นสมรรถภาพด้านมนุษย์สัมพันธ์ ด้านการแนะแนว การเป็นผู้นำ และคุณสมบัติเฉพาะตัวแต่ละคน

สมรรถภาพทางวิชาชีพครูทั้ง 3 กลุ่มนี้ ตามความเห็นของผู้ปกครอง นักเรียน และผู้บริหารการศึกษา ต่างจัดให้สมรรถภาพด้านการสอนมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งสมรรถภาพด้านนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย สามองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ ทางการสอน ด้านทัศนคติทางการสอน และด้านทักษะการสอน

ดังนั้นลักษณะและบทบาทของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนั้นจึงต้องได้มาจากการฝึกฝนทั้งทางด้านวิชาการและประสบการณ์รวมถึงการสร้างคุณธรรมจริยธรรมของความเป็นครูให้แก่ นิสิตมาตั้งแต่แรกเข้ารับการศึกษาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อที่จะได้นิสิตฝึกสอนที่มีคุณภาพ และสามารถผลิตบัณฑิตทางสายวิชาชีพครูที่มีคุณภาพออกไปรับใช้สังคมได้ต่อไป

4 สภาพการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

จากความตอนหนึ่งจากพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2410 ความว่า "งานด้านการศึกษาเป็นงานที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญ และความเสื่อมของชาตินั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่ ตามข้อเท็จจริงที่ทราบกัน ด้อยอยู่แล้ว ระเบียบบ้านเมืองของเรามีพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งมีสัญญาณบางอย่างเกิดขึ้น ด้วยว่า พลเมืองของเราบางส่วนเสื่อมทรามลงไปในความประพฤติกและจิตใจ ซึ่งเป็นอาการ นำวิตก ถ้าหากยังคงเป็นอยู่ต่อไป เราอาจจะเอาตัวไม่รอด ปรากฏการณ์เช่นนั้นนอกจากเหตุอื่น แล้วต้องมีเหตุมาจากการงานด้านการศึกษาด้วยอย่างแน่นอน เราต้องจัดงานด้านการศึกษาให้ เข้มแข็ง" (ประเวศ วะสี 2539 คำนำ) และเมื่อมีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศอย่างมากมาย อาทิ เช่น การปฏิรูประบบราชการ ซึ่งก็รวมถึงการปฏิรูปการศึกษาด้วย ประเวศ วะสี (2541 : 61-65) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษา คือ การออกกฎหมายปรับระบบ โครงสร้าง และ กระบวนการศึกษาไทย เพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติให้ทัดเทียมนานาชาติและ ประเทศ และ พัฒนาคนให้มีศักยภาพสูงสุด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 โดยอ้างอิงมาจากมาตราที่ 81 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ระบุว่า ให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติและหลักเกณฑ์ที่สำคัญหลายประการ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็ได้ยึดถือมาตรที่เกี่ยวของของรัฐธรรมนูญ เป็นหลัก (วิชัย ดันศิริ 2542 : 5) โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แบ่ง ออก เป็น 9 หมวดได้แก่ หมวดทั่วไป หมวดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา หมวดระบบ การศึกษา หมวดแนวทางการจัดการศึกษา หมวดการบริหารและการจัดการศึกษา หมวด มาตรฐานและการประกันคุณภาพทางการศึกษา หมวดครูคณาจารย์และบุคลากรทางการ ศึกษา หมวดทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และหมวดเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่ง มีมาตราต่างๆทั้งหมด 78 มาตรา โดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์หลักการ และมาตรการ ดังนี้

1 วัตถุประสงค์ 5 ประการของการปฏิรูปการศึกษา (1) เป็นการศึกษาสำหรับคน ทั้งมวลอย่างทั่วถึง ยึดหยุ่น หลากหลายเหมาะสมกับคนทุกกลุ่มในสังคม (2) ให้ทุกส่วน ในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ให้มีกระบวนการเรียนรู้ ที่ง่าย สนุก และพัฒนาคนได้เต็มตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์ (4) สร้างระบบส่งเสริม วิชาชีพครู (5) ปฏิรูประบบบริหารจัดการศึกษา ให้มีความสมบูรณ์และประสิทธิภาพในการ จัดการ และตรวจสอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2 หลักการของการปฏิรูปการศึกษา คือ การใช้กฎหมายปฏิรูประบบโครงสร้าง และการจัดการศึกษาให้เป็นระบบที่มีชีวิต สามารถเรียนรู้ปรับตัวได้

3 มาตรการ 8 ประการของการปฏิรูปการศึกษา (1) ออกกฎหมายรับรองการกระจายสิทธิการจัดการศึกษาไปสู่สังคมโดยทั่วถึง (2) ออกกฎหมายปรับบทบาทของกระทรวง ทบวง กรม และโรงเรียนเสียใหม่ (3) ออกกฎหมายมาตรฐานและการประเมินการศึกษา (4) ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ (5) พัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ (6) พัฒนาระบบส่งเสริมส่งเสริมวิชาชีพครู (7) ปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา (8) สร้างระบบการวิจัย การศึกษาอย่างต่อเนื่อง (ประเวศ วะสี 2541 61-65)

สอดคล้องกับ ถวัลย์ มาตจวิธ (2544 1) กล่าวว่า ประเทศไทยได้ก้าวสู่อายุทองแห่งยุคสมัยของการปฏิรูปการศึกษา นั่นคือเมื่อมีการ ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเปรียบเสมือนคัมภีร์ไชรหัสลับไปสู่โลกแห่งอนาคตที่ทุกคนต่างมุ่งหวังให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่ง การเรียนรู้จะช่วยหล่อหลอมทุกชีวิตไทยให้ทุกคนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 2) กล่าวว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ควรยึดหลักเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ (1) หลักการจัดการศึกษา ผู้เรียนต้องได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (2) สาระการเรียนรู้ เน้นความรู้คู่คุณธรรม (3) บูรณาการความรู้ที่หลากหลาย (4) บทบาทของรัฐในการส่งเสริมการเรียนรู้ มีคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรเพื่อความเป็นคนไทย (5) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (6) การประเมินผลการเรียนรู้ (7) บทบาทของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้รวมถึงการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้

ซึ่งในมาตราที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนนั้น ได้แก่ มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ซึ่งมีสัมพันธ์กับปัญหาใด ๆ ที่เกิดกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างแนบแน่น ซึ่งผู้วิจัยจะขออธิบายเรียงไป ตามดังนี้

4.1 การจัดการศึกษาโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

การจัดการศึกษาโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เป็นมาตรการของการปฏิรูปการศึกษาที่มีความสำคัญประการหนึ่ง โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545: 13) ในมาตรา 22 นี้เป็นมาตราที่แสดงให้เห็นถึงว่าการจัดการศึกษาต่อไปในอนาคตนั้นจะต้องมีความเสมอภาคและให้ความสำคัญกับผู้เรียน โดยการสอนนั้นให้อาจารย์

เป็นตัวตั้ง จะคิดหรือจะทำอะไรให้คิดถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (ประเวศ วะสี 2541

19) ผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นผู้สร้างประสบการณ์ต่างๆให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตนเองและช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยการเตรียมเนื้อหา อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนเป็นผู้คอยสอดส่อง สืบหาในขณะผู้เรียนฝึกและให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองและเกิดพัฒนาการการขึ้น (วัฒนาพร ระงับทุกข์ 2541 8) โดยในการเตรียมเนื้อหาถือเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุดม เชยกิจวงศ์ (2543 89) ซึ่งกล่าวว่า การจัดการศึกษาอบรมให้ถือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ตามความถนัดหรือความสนใจของตนเองได้ โดยที่สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองของผู้เรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 1) ได้สรุปหลักการของการจัดการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด 7 ประการ ดังนี้

1 ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง หมายถึง ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ บทบาทของครูเป็นผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบตั้งแต่การเลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียนหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือก และจะเริ่มดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้า รับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดจนประเมินผล การเรียนรู้ด้วยตนเอง

2 เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกสิ่งที่จะเรียน มีโอกาสออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพิจารณา เนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิมและความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นการเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับ “สิ่งที่จะสอนและวิธีที่จะสอน”

3 การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่ผู้เรียนจะมีส่วนในการประเมินตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ มีความรับผิดชอบต่องาน และความพยายามเชิงสร้างสรรค์

4 สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน หมายถึง การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงาม การพัฒนา การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงวิธีการทำงาน และการจัดการชีวิตของแต่ละบุคคล

5 ครูคือผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งความรู้ หมายถึง ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน สามารถคิดได้หลายแบบ เป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียนและสามารถค้นคว้าหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

6 ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม หมายถึง การเรียนนั้นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเองและควบคุมตนเองได้มากขึ้น มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม

7 การศึกษา หมายถึง การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลายๆด้าน คุณลักษณะด้านความรู้ ความคิดและอารมณ์ความรู้สึก จะได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆกัน

ลีปพนนท์ เกตุทัต (2542 : 15) กล่าวว่า การจัดการศึกษาโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดนั้นมีเป้าหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้ โดย (1) ดี หมายถึง การมีวินัย ประกอบด้วยสนใจใฝ่รู้ มีสติควบคุมตนเอง รับผิดชอบ มีเหตุผล ซื่อสัตย์ ขยัน และการมีค่านิยมประชาธิปไตย ประกอบด้วย เห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น ทำหน้าที่ของตนเองอย่างสมบูรณ์ ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น เคารพในกติกาสังคม ทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น มีเหตุผลและเสียสละ (2) เก่ง หมายถึง การมีความสามารถในการใช้ภาษา มีตรรกะทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีทักษะทางดนตรีและจังหวะการเคลื่อนไหว สื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ มีความลึกซึ้งภายในจิตใจ และเอื้ออาทรต่อสิ่งแวดล้อม (3) ความสุข หมายถึง มีความรัก การแบ่งปัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความจริง ความงาม และความเป็นธรรม ประพฤติชอบ มีความสงบสุข สันติ และไม่เบียดเบียน บริโภคสิ่งต่างๆด้วยปัญญาไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกระแส

ชนาธิป พรกุล (2543 : 12) กล่าวว่า การสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดนั้น ครูจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยครูนั้นควรมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1 เป็นผู้จัดระบบการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การศึกษาหลักสูตรตลอดจนการวางแผนการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือก ผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน วัดผลและประเมินผล และรวมไปถึงการจัดระเบียบวินัยในชั้นเรียนด้วย

2 เป็นผู้จัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ ด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดชั้นเรียน วัสดุอุปกรณ์ แสงสว่าง ระบบเสียง ให้ผู้เรียนรู้สึกสบายและอยากเรียน ส่วนด้านจิตวิทยา ได้แก่ การจัดชั้นเรียนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น ส่งเสริมความกล้าคิด กล้าทำ กล้าริเริ่ม ให้โอกาสผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จทุกคน

3 เป็นผู้ชี้แนะหรือแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้โดยการสังเกต สืบรวจ ทดลอง วิเคราะห์จนพบคำตอบ ซึ่งเป็นวิธีการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง

4 เป็นผู้นำเสนอในเรื่องที่มีความซับซ้อนซึ่งผู้เรียนอาจประสบปัญหาถ้าจะต้องทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือเป็นเรื่องที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคยและไม่เคยมีความรู้มาก่อน ครูพิจารณาแล้วว่าควรเป็นผู้นำเสนอเรื่องนั้นด้วยตนเอง

5 เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อพร้อมที่จะเข้าใจ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน หรือแก้ไขบางอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างราบรื่น

6 เป็นผู้เสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ครูต้องการ และเป็นการทำให้ผู้เรียนมั่นใจในการกระทำของตนเอง จะได้พัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น ครูควรเลือกโอกาสในการเสริมแรงให้เหมาะสม

7 เป็นผู้ถามคำถามการถามคำตอบเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูสามารถพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน คำถามที่ใช้จึงควรหลากหลายและให้ความคิดระดับสูงในการตอบ

8 เป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้เรียนเมื่อลงมือปฏิบัติสิ่งใดย่อมต้องการทราบผลการกระทำของตน ครูจึงควรบอกผลการกระทำแก่ผู้เรียนโดยเร็วเพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจหรือแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันเวลาที่ ครูควรมีวิธีให้ข้อมูลย้อนกลับที่ส่งเสริมการเรียนรู้

วิภาภรณ์ ภูวัฒนกุล (2544 : 29) กล่าวว่า บทบาทของครูในการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ประกอบด้วย 8 ประการ คือ

1 สามารถเลือกทฤษฎีต่างๆที่เหมาะสม เช่น (1) ทฤษฎีความพร้อม คือ การที่ครูต้องสังเกตความพร้อมของนักเรียนรายบุคคล และปรับหลักสูตรสำหรับแต่ละบุคคล และขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองในรูปแบบครูช่วยสอนสำหรับนักเรียนที่ไม่พร้อม และมอบหมายงานอื่นๆเพิ่มเติม (2) ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ คือ ครูต้องจัดการสอนที่ช่วยนักเรียนพัฒนาทักษะการฟังวันละ 2-3 ครั้ง อย่างน้อยครั้งละ 20 นาที เกี่ยวกับคำแนะนำเรื่องพฤติกรรม และให้รางวัลโดยการหยุดพักครั้งละ 5 นาที (3) ทฤษฎีการพัฒนาจิตวิทยาเชิงสังคม คือ การจัดห้องเรียนโดยให้นักเรียนชายหญิงปนกันเป็นกลุ่มและให้โอกาสนักเรียนได้เล่นกลางแจ้งโดยปราศจากการควบคุม เพื่อเป็นการลดความตึงเครียดทางอารมณ์ (4) ทฤษฎีการเติบโตทางปัญญา คือ ครูควรจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคลสัปดาห์ละครั้ง เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสและมีเวลาในการค้นคว้าและค้นหาตนเอง นอกจากนั้นครูควรมอบหมายให้นักเรียนเขียนบทความสรุปเกี่ยวกับวิชาที่เรียนหรือตามความสนใจ ซึ่งเป็นการฝึกนักเรียนให้เป็นนักคิด

- 2 รู้วิธีการเรียนว่านักเรียนควรจะเรียนอย่างไร
- 3 เตรียมการสอนด้วยเทคนิคการสอนและวิธีการที่เหมาะสม
- 4 เข้าใจจิตใจและเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน
- 5 มีการสื่อสารเป้าหมายการเรียนรู้กับนักเรียนและผู้ปกครองได้อย่างดี
- 6 ให้ความสำคัญและความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อการประเมินผลการเรียน
- 7 ให้นักเรียนเข้าใจความหมายและวิธีการประเมินและมีข้อมูลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8 สามารถประสานงานและรู้จักการจัดนักเรียนเข้ากลุ่มตามความสนใจอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 การบูรณาการทางการศึกษา

การบูรณาการทางการศึกษาเป็นมาตรการของการปฏิรูปการศึกษาที่มีความสำคัญประการหนึ่ง โดยการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1 ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์กับตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2 ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

3 ความรู้เกี่ยวกับ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4 ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5 ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545? 13-14)

การบูรณาการทางการศึกษา คือ การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (สุภาพร แพรพพนิต 2547 1) โดยรูปแบบของการจัดการศึกษานั้นไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจะต้องมุ่งสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม คือ มีความรู้ในสาระวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนนั้นเกิดความเข้าใจตนเองและเข้าใจสังคมรอบข้างมีทักษะในการอยู่ร่วมในสังคมมีความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ในเชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งมีความรอบรู้ในศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ที่ได้สั่งสมมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ และการศึกษานั้นจะต้องสามารถทำให้ผู้เรียนนั้นสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในมาตรา 23 ได้กำหนดให้มีการศึกษาเป็น 3 ระบบ ได้แก่

1 การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตรระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2 การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของกสนศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3 การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ (ชนาธิป พรกุล 2543 : 22) และรูปแบบของการจัดการศึกษานั้นไม่ว่าจะเป็น การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจะต้องมุ่งสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม คือ มีความรู้ในสาระวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนนั้นเกิดความเข้าใจตนเอง และเข้าใจสังคมรอบข้างมีทักษะในการอยู่รวมในสังคมมีความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ในเชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งมีความรอบรู้ในศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ที่ได้สั่งสมมาแต่ครั้งบรรพกาล และการศึกษานั้นจะต้องสามารถทำให้ผู้เรียนนั้นสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

สุภาพร แพรพพนิต (2543 : 1-2) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญโดยรวมของการเรียนการสอนแบบบูรณาการ มีดังนี้

1 เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ ปัจจุบันนี้ปริมาณความรู้มีมากขึ้นเป็นทวีคูณ ทั้งยังมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับ การเรียนการสอนด้วยวิธีการเดิมโดยการบอกเล่า การบรรยายและการท่องจำอาจจะไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ ผู้เรียนควรจะเป็นผู้สำรวจความสนใจของตนเองในองค์ความรู้หลากหลายนั้น อะไรคือสิ่งที่ตนเองสนใจอย่างแท้จริงตนควรแสวงหาความรู้เพื่อตอบสนองความสนใจเหล่านั้นได้อย่างไร ซึ่งแน่นอนว่ากระบวนการเรียนการสอนลักษณะนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2 เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ นั่นคือให้ความสำคัญแก่ จิตพิสัย คือ เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และสุนทรีย์ภาพแก่ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ด้วย ไม่ใช่เน้นแต่เพียงองค์ความรู้เพียงอย่างเดียว

3 เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ความเข้าใจและการกระทำ ความสัมพันธ์ของบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำในข้อนี้มีความสำคัญเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อที่สอง เพียงแต่เปลี่ยนจิตพิสัยเป็น ทักษะพิสัย

4 เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ การตระหนักถึงความสำคัญแห่งคุณภาพชีวิตของผู้เรียนเมื่อได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรแล้ว สิ่งทีเรียนที่สอนในห้องเรียนจะต้องมีความหมายและมีคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

5 เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาต่างๆเพื่อให้เกิดความรู้ เจตคติและการกระทำที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริงตอบสนองต่อคุณค่าในการดำรงชีวิตของผู้เรียนแต่ละคน

สุภาพร แพรพพนิต (2543 4-6) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบูรณาการ ประกอบด้วย

1 สารความรู้ องค์ประกอบนี้เป็นจุดเด่นและสำคัญที่สุดของกรอบโครงสร้างหลักสูตรทุกกลุ่มวิชาโดยแสดงให้เห็นว่า สารความรู้ที่กำหนดให้นักเรียนเรียนนั้นมีอะไรบ้าง ทักษะ กระบวนการเรียนรู้ เจตคติ ค่านิยม จริยธรรม ผลการเรียนรู้ผสมผสานอยู่ในการเรียนเรื่องต่างๆอย่างไร และสารความรู้ในรายวิชานั้นๆไปบูรณาการกับรายวิชาอื่นอย่างไร

2 การเรียนการสอน ในกรอบโครงสร้างหลักสูตรควรระบุวิธีการเรียนการสอนที่เอื้อกับกลุ่มวิชาและรายวิชาต่างๆโดยยกตัวอย่างให้เห็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยและจุดประสงค์การเรียนรู้ต่างๆ

3 สื่อและเทคโนโลยี เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่บรรจุไว้ในกรอบโครงสร้างหลักสูตรเพราะถือว่าเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ด้วยการระบุการเรียนการสอนกลุ่มวิชานั้นๆ รายวิชานั้นๆ ครูและนักเรียนต้องใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาอะไรบ้าง เป็นการสื่อสารให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน เข้าใจลักษณะการจัดการศึกษาของโรงเรียนและเตรียมพร้อมที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้สื่อและเทคโนโลยีเหล่านั้นได้ มีตั้งแต่เอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อทัศนูปกรณ์ แหล่งความรู้ในชุมชน จนถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ต่างๆ

4 การประเมินผล ทั้งส่วนที่เป็นการประเมินผลหลักสูตร การประเมินผลนักเรียน และการประเมินผลการสอนของครูไว้ด้วย โดยให้คำแนะนำกับครูเกี่ยวกับวิธีการ เครื่องมือ และแหล่งข้อมูลต่างๆที่ครูจะนำมาใช้ในการประเมินการเรียนการสอน

ถวัลย์ มาศจรัส (2544 26-27) กล่าวว่า มาตรา 23 มุ่งให้ความรู้ 5 เรื่อง ได้แก่ (1) ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนชาติ สังคมโลก (2) ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย ระบบการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (3) เรื่องความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่อง การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน (4) ความรู้เกี่ยวกับ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา (5) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ วิชัย ตันศิริ (2542 69) กล่าวว่า มาตรา 23 นี้มุ่งเน้นถึงหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน หรือ

หลักสูตรแกนกลางที่เน้นตัวรวม (Core Values) ระดับชาติและหลักสูตรที่สะท้อนปัญหา และวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นด้วย

การบูรณาการทางการศึกษานั้นมีมากมายหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบที่บูรณาการภายในวิชาเดียวกัน และบูรณาการข้ามวิชา โดยมีนักการศึกษาได้อธิบายไว้หลายรูปแบบ เช่น ปราโมทย์ บุญญศิริ (2543 : 7-13) อธิบายถึง การบูรณาการทางการศึกษาแบบ Nested Model ไว้ว่า การบูรณาการทางการศึกษาแบบ Nested Model เป็นรูปแบบการบูรณาการภายในวิชาเดียวแต่มีการนำทักษะต่างๆมาบูรณาการด้วยกัน โดยจะเป็นการช่วยเสริมการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยครูคนเดียวสามารถสร้างหลักสูตรบูรณาการที่กว้างขวางได้ โดยมีทักษะย่อยต่างๆ ดังนี้ (1) ทักษะการคิด ได้แก่ การทำนาย การอ้างอิง การเปรียบเทียบ การจำแนกการลงความเห็น การตั้งสมมุติฐาน การจัดลำดับและการประเมิน (2) ทักษะทางสังคม ได้แก่ การจัดระบบ การวางแผน การตัดสินใจ การมีบทบาทในการทำงานกลุ่ม การประนีประนอม การอภิปราย และการหาข้อสรุปในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (3) ทักษะการจัดระบบข้อมูล ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลในตาราง กราฟและแผนภูมิ

สิริพัทธ์ เจษฎาวิโรจน์ (2543 : 15-25) ได้อธิบายถึง การบูรณาการทางการศึกษาแบบ Sequenced Model ไว้ว่า การบูรณาการทางการศึกษาแบบ Sequenced Model เป็นการบูรณาการการสอน 2 กลุ่มวิชา ซึ่งเป็นขั้นแรกของการ บูรณาการข้ามวิชา โดยการนำหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้สอนกันอยู่นั้นมาพิจารณาจุดแนวคิดว่าหน่วยใดของกลุ่มประสบการณ์ใดที่คล้ายกันบ้าง โดยจัดสอนในระยะเวลาเดียวกันโดยที่การสอนของทั้งสองกลุ่มประสบการณ์ก็ยังคงสอนตามแบบแผนการสอนของตน แต่มาจัดเรียงลำดับหน่วยการเรียนรู้ใหม่ให้เหมาะสมเพื่อการบูรณาการเท่านั้น โดยมีลำดับขั้นตอนการเขียนหน่วยการเรียนรู้ดังนี้ (1) กำหนดระดับชั้นที่จะเขียนและระยะเวลาที่จะใช้สอน (2) เขียนชื่อหน่วยการเรียนรู้ของวิชาที่สอน (3) เขียนแนวความคิดของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่ต้องการให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ (4) นำหน่วยประสบการณ์การเรียนรู้ของทุกกลุ่มวิชามาพิจารณาว่าแนวความคิดของหน่วยการเรียนรู้ใดของวิชาใดที่คล้ายกัน ก็นำมาเชื่อมโยงกัน และวางแผนว่าจะให้วิชาใดเป็นวิชาหลักและวิชาใดเป็นวิชารอง (5) วางแผนกำหนดช่วงเวลาที่จะสอนหน่วยการเรียนรู้ที่จะบูรณาการกันนั้นว่าจะสอนในสัปดาห์ใด (6) จัดลำดับหน่วยการเรียนรู้ใหม่ (7) เขียนแผนการสอนของหน่วยที่จะบูรณาการกันสองวิชา (8) จัดทำตารางสอนแสดงวัน เวลาที่สอน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงกันในการสอน

ปรียา นพคุณ (2543 27-29) ได้อธิบายถึง หลักสูตรบูรณาการทางการศึกษา แบบ Shared Model ว่าเป็นรูปแบบการบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างวิชา 2 วิชาซึ่งคาบ เกี่ยวกันในด้านความคิดรวบยอด ซึ่งทกให้สามารถถายโยงคาบเกี่ยวกันระหว่างวิชาต่าง ๆ ทำ ให้สามารถถายโยงความคิดรวบยอดได้ง่ายขึ้น ซึ่งสามารถนำไปสู่การบูรณาการทางการศึกษาที่ ซับซ้อนขึ้น โดยการบูรณาการทางการศึกษาแบบ Shared Model มีขั้นตอนการสร้าง หลักสูตรดังนี้ (1) ขั้นกำหนดหัวข้อเป็นการวางแผนรวมกันระหว่างวิชาต่าง ๆ ในหน่วยการ เรียน โดยครูผู้สอนทั้งสองวิชา ต้องวางแผนรวมกันในการกำหนดความคิดรวบยอด ทักษะ เจตคติของหน่วยการเรียนรู้ (2) ขั้นกำหนดลำดับก่อนหลังของเนื้อหาการเรียนรู้ เพื่อที่จะ นำมาสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอด ทักษะ และเจตคติที่ได้กำหนดไว้ (3) ขั้นการสร้างแผนการสอน โดยผู้สอนต้องวางแผนการสอนรวมกันเพื่อให้เกิดการบูรณา การในเนื้อหาวิชาซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ปรียา นพคุณ (2543 49-52) ได้อธิบายถึง หลักสูตรบูรณาการทางการศึกษาแบบ Webbed Model ไว้อีกว่า หลักสูตรบูรณาการทาง การศึกษาแบบ Webbed Model เป็นหลักสูตรการบูรณาการที่มีลักษณะการสอนแบบกำหนด ประเด็นขึ้นแล้วเชื่อมโยงไปสู่วิชาต่าง ๆ โดยผู้สอนต้องเริ่มต้นหาประเด็นก่อน โดยวิเคราะห์ จากหลักสูตรและบริบทของสังคม โดยสวนใหญ่มาจากความคิดรวบยอดรวมที่โรงเรียนวางไว้ เป็นความคิดรวบยอดหลัก เมื่อได้ประเด็นแล้วก็มาพิจารณาเทียบดูว่าในแต่ละวิชามีความคิด รวบยอดอะไรบ้างที่สอดคล้องกับความคิดรวบยอดหลักที่ตั้งไว้ โดยการบูรณาการทาง การศึกษาแบบ Webbed Model นี้มีขั้นตอนการสร้างหลักสูตรดังนี้ (1) กำหนดประเด็น โดยอาจตั้งเป็นหัวข้อ ความคิดรวบยอด ทักษะ หรือเจตคติก็ได้ (2) สร้างแผนการสอนใน ช่วงเวลา ประเด็นที่กำหนด และโครงการให้สอดคล้องกัน

ปิยะนุช พุฒแก้ว (2543 35-36) กล่าวว่า การบูรณาการทางการศึกษาแบบ Threaded Model จะใช้ทักษะเป็นตัวหลักหมายถึงการกำหนดเนื้อหาตลอดจนจัดการเรียนการ สอนให้สัมพันธ์กับทักษะที่กำหนด เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยการบูรณาการทางการศึกษาแบบ Threaded Model มีลำดับขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษา หลักสูตร หลักการและจุดมุ่งหมายของการศึกษา คำอธิบายรายวิชา สภาพท้องถิ่น ภาวะ ของสังคม และสภาพของนักเรียนในโรงเรียน (2) กำหนดทักษะที่ต้องการจะให้นักเรียน ฝึกฝน (3) จัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงทักษะที่กำหนดไว้เป็นสำคัญทั้งในกิจกรรมการ เรียนการสอน เนื้อหาสาระ และรูปแบบการประเมินผล

นอกเหนือจากรูปแบบการบูรณาการทางการศึกษาระหว่างวิชาข้างต้นแล้ว สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 15) ยังได้อธิบายถึงการบูรณาการระหว่างวิชาไว้อีก 4 รูปแบบคือ (1) การบูรณาการแบบสอดแทรก คือ การสอนเนื้อหาเพียงผู้เดียวโดยใช้วิชาใด วิชาหนึ่งเป็นแกนแล้วสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม

(2) การบูรณาการแบบคุณาน คือ การวางแผนการสอนร่วมกันระหว่างครู โดยร่วมสอนในหัวเรื่อง หรือความถ้อยรอบยอด หรือปัญหาเดียวกันแต่ต่างวิชาและต่างคนต่างสอน

(3) การบูรณาการแบบสหวิทยาการ คือ การวางแผนการสอนและกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูหลายครู ครูหลายผู้ปกครอง (4) การบูรณาการแบบข้ามวิชา คือ การสอนเป็นรายวิชาด้วยกันเป็นคณะมีการวางแผนปรึกษาหารือร่วมกันโดยกำหนดหัวเรื่องหลัก กิจกรรมศึกษาสภาพปัญหาความสนใจและความต้องการร่วมกัน แล้วดำเนินการให้ครอบคลุมกระบวนการ สรุป รายงานผลและพัฒนา

4.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นมาตรการของการปฏิรูปการศึกษาที่มีความสำคัญประการหนึ่ง โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ระบุว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ และเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ในทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545? 14-15)

กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น คือ กระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้นกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง ให้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกล

เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายน่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมี ผู้เรียน ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข (คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ 2543 : 30) สอดคล้องกับ นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์ (2545 : 9) ซึ่งกล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องทำให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยกระบวนการเรียนรู้นั้นอาจทำได้หลายวิธีการ แต่มีข้อควรคำนึงว่า ในกระบวนการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนในเรื่องต่อไปนี้

1 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจในเนื้อหาสาระที่สนใจ และเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน

2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้คิด ได้รวบรวมความรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง โดยกระบวนการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ทางด้านสติปัญญา ทางด้านสังคม ทางด้านอารมณ์

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2541 : 35) กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงเป็นวิธีการส่งเสริมการรับความรู้จากประสบการณ์และการสะท้อนกลับ ซึ่งเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลการปฏิบัติ โดยผู้เรียนจะได้กำกับการเรียนรู้ของตนเอง และได้รับประสบการณ์ด้านอารมณ์ความรู้สึกที่สามารถนำมาปรับความรู้สึก เจตคติ และค่านิยมของตนเอง โดยประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนสามารถอยู่ในรูปของโครงการ เกม การทัศนศึกษา การสัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ เป็นต้น ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงนี้นั้นจะช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีต่อการพัฒนาตนเอง ได้เข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงกับเนื้อหา สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 30) กล่าวว่า หลักการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จากการร่วมมือปฏิบัติเป็นกลุ่ม โดยกระบวนการเรียนรู้แบบนี้จะยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด โดยเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีขั้นตอนต่างๆ ทั้งการวิเคราะห์ การสรุปและประยุกต์ใช้ เป็นต้น

สุนน อมรวิวัฒน์ (2544 : 10) กล่าวว่า การปฏิรูปกระบวนการการเรียนรู้ที่สามารถทำได้ทันที คือ การที่โรงเรียน ชุมชน สถาบันชุมชน เอกชน องค์กรทุกฝ่ายร่วมมือกันจัดการศึกษาที่ขยายกว้างออกไปสู่ชุมชนและธรรมชาติ โดยมีหลักการพื้นฐานความคิดดังต่อไปนี้

- 1 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้กับทุกคน ในทุกสถานที่ ทุกเวลา
- 2 แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนมีอยู่มากมายทั้งที่เป็นองค์กรจัดตั้ง สถาบันในชุมชน วิถีชีวิต การทำมาหากิน ประเพณี พิธีกรรม และสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ
- 3 การเรียนรู้ที่ดีเกิดขึ้นจากการที่ทุกฝ่ายสร้างเครือข่ายของการเชื่อมโยง ประสพการณ์ เกิดสังคมการเรียนรู้ และสังคมคุณธรรม
- 4 การเรียนจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข สร้างสรรค์ความคิด และประสพการณ์ชีวิตที่มีคุณค่า

พินุลศรี วาสนมสิทธ์ (2541 : 53-60) ได้อธิบายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบสืบสวนได้ว่า เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เป็นการสร้างนิสัยให้ผู้เรียนคิด ชักถาม และแก้ปัญหาได้ โดยผู้สอนจะมีบทบาทเป็นวิทยากร เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิด และเป็นผู้แนะแนวทางให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ โดยผู้เรียนต้องกำหนดปัญหาได้อย่างชัดเจน กำหนดข้อสมมติฐานเพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหา เลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสมมติฐาน ใช้ตรรกะในการตัดสินใจเลือกข้อมูล ประเมินความคิดเห็นโดยมีเกณฑ์เป็นเครื่องมือ สามารถทำนายผลต่อเนื่องของข้อสรุปของปัญหาแต่ละปัญหา

จะเห็นได้ว่ามาตรา 24 เป็นดั่งบทสรุปรวมของความมุ่งหมายของมาตรา 22 และ มาตรา 23 กล่าวคือมาตรา 24 มีขอบข่ายครอบคลุมในเรื่องการให้ความสำคัญของผู้เรียน และกระบวนการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนั้นมีความรู้ เป็นคนดี สามารถประกอบอาชีพ และมีความสุขในสังคม โดยส่งเสริมให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต อันจะเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาที่จะให้ผู้เรียนนั้นเกิดการพัฒนาดตนเองอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ในสถานะ นักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนพลเมือง ก็มีจิตสำนึกในการเฝ้าหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของตนเองและยอมที่จะสามารถเรียนรู้ได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่

สอดคล้องกับแนวคิดของ ชนาธิป พรกุล (2543 : 47) ซึ่งกล่าวว่า แกนแท้ของการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ แนวการจัดการศึกษาซึ่งกำหนดไว้ใน หมวด 4 มีสาระสำคัญดังนี้

- 1 หลักการ ยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมแต่ละคนได้พัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
- 2 จุดเน้นของเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่จะต้องเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนประกอบด้วย ความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ โดยบูรณาการผสมผสานอย่างเหมาะสม ในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก (2) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (3) ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬาและภูมิปัญญา

(4) คณิตศาสตร์ ภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยและนิสัยรักการอ่าน (5) การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต

3 กระบวนการเรียนรู้ หรือการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษาทุกวิชา ทุกกิจกรรมจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ (1) จัดกิจกรรมและเนื้อหาวิชาของการเรียนให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งแตกต่างกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ บางเรื่องอาจจัดให้เรียนเป็นรายบุคคลบางเรื่องจัดเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ตามความถนัดและความสนใจ (2) ฝึกกระบวนการคิด การจัดการ การแก้ปัญหา อาจทำได้ด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การถามตอบ การวิเคราะห์แยกแยะ การจัดกลุ่ม การสังเคราะห์ การสรุปประเด็น การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การทดลอง การสังเกต การบันทึกผล การรายงานผล เป็นต้น (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ฝึกปฏิบัติให้คิดเป็นและทำได้ด้วยตนเอง อาจวัดเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มตามความเหมาะสม แต่ต้องให้ทุกคนได้ตัดสินใจและปฏิบัติจริง (4) ผสมผสานความรู้ต่างๆ ได้อย่างสมดุลและได้สัดส่วนปลูกฝังค่านิยมคุณธรรม และสร้างนิสัยที่ติดามควบคู่กันไปกับการเรียนวิชาความรู้วิชาต่างๆ ทุกวิชา (5) จัดบรรยากาศและกิจกรรมการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนและผู้สอนเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกัน (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและสถานที่ มีความร่วมมือและประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ดังนั้นจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยตรงนั้นจะทำให้มองเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาต่อไปในอนาคตนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างสิ้นเชิง การจัดการศึกษามีความปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามตามสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกที่เปลี่ยนไปดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเป็นการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นไปเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อไปเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต

5 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนในปัจจุบัน

นับแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 คำหามาณ คนใด (2543 : 56-59) กล่าวว่า ครูจำเป็นต้องปฏิรูปตนเองในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคุณสมบัติและคุณลักษณะ คือ การพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง ด้านการปฏิบัติตน คือ การกระทำตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพและด้านการปฏิบัติงาน คือ การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ซึ่ง จำแนกงานของครูตามขั้นตอนและกระบวนการออกได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1 ขั้นเข้าใจผู้เรียนและชุมชน ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน สังเกต ศึกษาและวิเคราะห์ผู้เรียนอย่างรอบด้าน เช่น รู้ถึงสภาพทางกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความเชื่อ ค่านิยม อารมณ์ สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี สภาพของครอบครัว ชุมชน ธรรมชาติ และบริบทแวดล้อมรอบที่หล่อหลอมชีวิตจิตใจของผู้เรียน

2 ขั้นเตรียมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย การแบ่งกลุ่มผู้เรียน วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น วิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่น ทำแผนการสอน เตรียมการสอน เตรียมและวิเคราะห์สื่อวัตกรรม วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากร ข่าวสารข้อมูล และองค์ความรู้ที่จะใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

3 ขั้นพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย กิจกรรมต่างๆตามสภาพของผู้เรียน สภาพธรรมชาติและสังคมแวดล้อม ชวงเวลา เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ ใช้วิธีการ และจัดกิจกรรมต่างๆหลากหลาย เช่น พูดบอกกล่าว อธิบาย ชูใจ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม มอบหมายงาน แนะนำ กำกับดูแลทั่วไป ติดตามการทำงาน นำศึกษานอกห้องเรียน กำกับการทดลอง กำกับการค้นคว้า ดำเนินการอภิปราย ระดมความคิด สรุปความคิด สาธิตใช้สื่อวัตกรรมและเทคโนโลยีประกอบการเรียนรู้ ให้รางวัล ลงโทษ ยั่วยุยง ส่งเสริม ให้ผู้เรียนอยากเรียน อยากรู้ กล้าคิดริเริ่ม สร้างจินตนาการ กล้าแสดงออก อยากพัฒนาตนเอง และสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวของเขาเอง

4 ขั้นประเมินผู้เรียนและรายงานผล ประกอบด้วย การเตรียมเครื่องมือการประเมิน เช่น แบบทดสอบและแบบประเมิน ทดสอบและประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือต่างๆ เช่น สัมภาษณ์ผู้เรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง สังเกตพฤติกรรมเฉพาะราย สังเกตการรวมกิจกรรม ตรวจสอบและประเมินผลงาน แฟ้มสะสมผลงาน และรายงานผลการพัฒนาทั้งด้วยวาจาและการเขียนและหรือแต่ด้วยเทคโนโลยีอื่นให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อนำผลย้อนกลับมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2545 : 119) ได้กล่าวว่า ระยะแรกของการปฏิรูปการศึกษา ปัญหาส่วนใหญ่ จะเป็นปัญหาในการจัดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวคือ ครูยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการ

สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งในด้านความหมาย ขอบข่ายรวมทั้งวิธีการในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งต่อมาเมื่อได้รับความรู้จากการแนะนำ การอบรมและจากเอกสารสิ่งพิมพ์ ตลอดจนจากสื่อสารมวลชนมากขึ้น ครูจึงเริ่มมีความรู้ความเข้าใจในภาพกว้างๆเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สนั่น เมืองวงศ์ (2517 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและทัศนคติของครูพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงานร่วมกับนิสิตฝึกสอน จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2513 พบว่า ปัญหาสำคัญในทัศนคติของครูพี่เลี้ยง คือ นิสิตฝึกสอนควบคุมชั้นเรียนไม่ได้ นิสิตฝึกสอนขาดความกระตือรือร้นเตรียมตัวไม่พร้อมก่อนการสอน และครูพี่เลี้ยงเห็นว่า นิสิตฝึกสอนต้องปรับปรุงตนเองให้มีมนุษยสัมพันธ์กับครูพี่เลี้ยงและเพื่อนร่วมงาน

สุทิน ทายะพิทักษะ (2518 41) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้น ป. กศ. สูง ปีการศึกษา 2516 ในวิทยาลัยครูสวนกลาง พบว่า นักศึกษาฝึกสอนของวิทยาลัยครู ในกลุ่มวิชาเอกคณิตศาสตร์ วิชาเอกวิทยาศาสตร์ วิชาเอกภาษาไทย และวิชาเอกสังคมศึกษา ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ ได้ผลการฝึกสอนไม่แตกต่างกัน แต่นักศึกษาฝึกสอนของวิทยาลัยครู วิชาเอกภาษาอังกฤษ นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้ผลการฝึกสอนสูงกวานิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ

แอนน์ พินิจคำ (2521 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยครูเกี่ยวกับทักษะการสอนในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า นักศึกษามีปัญหาด้านทักษะการสอนมากที่สุด โดยเฉพาะการกระตุ้นให้เด็กคิด รองลงมาคือทักษะการอธิบาย และทักษะการใช้สื่อการสอน

จินตนา สุนทรวิภาต (2522 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาวิทยาลัยครูในระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษาขาดทักษะเร้าความสนใจให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน การเลือกใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม อาจารย์นิเทศก์ไม่เอาใจใส่ต่อการนิเทศก์การสอน ไม่ให้กำลังใจและไม่เป็นอันเองกับนักศึกษา ทำให้นักศึกษาขาดความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยฯ

นพพร เจริญสุข (2525 บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาฝึกสอนมหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ประสบปัญหา 7 ด้าน ดังนี้

1 ปัญหาด้านตัวนักศึกษาขาดความรู้จักเลือกใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชานั้น ๆ รวมไปถึงการรู้จักสร้างความคิดรวบยอดในเรื่องที่ถูกต้องตลอดจนการจัดทำบันทึกการสอนไม่ทันตามกำหนดเวลา การตรวจการบ้านไม่ทันและขาดความเชื่อมั่นในการสอนขณะที่มีอาจารย์นิเทศก์เข้าสังเกตหรือนิเทศการสอน

2 ปัญหาด้านตัวนักศึกษาไม่สามารถปกครองชั้นให้มีระเบียบวินัยได้ในขณะที่ทำการสอน และนักเรียนบางคนยังขาดความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นเมื่อถูกซักถามตลอดจนขาดความรับผิดชอบในงานที่มอบหมายให้ทำเป็นการบ้าน

3 ปัญหาด้านอาจารย์นิเทศก์ขาดความรับผิดชอบในการนิเทศที่ได้รับมอบหมายให้ทำ อาทิเช่น ทำการนิเทศไม่สม่ำเสมอ ไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา ขาดการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่นักศึกษาประสบในขณะการสอน

4 ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน ประสบปัญหาการเลือกผลิตอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนนั้นๆ ตลอดจนเตรียมอุปกรณ์การสอนให้สามารถสอนได้ทันเวลากับบทเรียนนั้นๆ รวมไปถึงการรู้จักใช้สื่อทัศนูปกรณ์ที่ถูกต้องอีกด้วย

5 ปัญหาด้านโรงเรียนฝึกสอนมีนโยบายด้านการสอนของโรงเรียนขัดแย้งกับนโยบายการสอนของคณะ อาทิเช่น โรงเรียนเน้นเนื้อหาในวิชาการมากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บางโรงเรียนเคร่งครัดการปฏิบัติงานของนักศึกษามากเกินไป และบางโรงเรียนขาดการอำนวยความสะดวกเรื่องห้องพักนักศึกษาที่ใช้พัก

6 ปัญหาด้านอาจารย์พี่เลี้ยง ซึ่งอาจารย์พี่เลี้ยงบางคนไม่ยอมรับวิธีการสอนของนักศึกษา ไม่กล้าติชมการสอน ตลอดจนไม่ช่วยแนะนำให้เกิดพัฒนาในการสอน

7 ปัญหาด้านการจัดโครงการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ การเตรียมตัวก่อนการฝึกสอนยังไม่ดีพอ อาทิเช่น เนื้อหาวิชาที่ศึกษาไปไม่เพียงพอในการฝึกสอน ไม่สามารถจัดโรงเรียนฝึกสอนได้ตรงตามความต้องการ ไม่สามารถจัดวิชาสอนให้ตรงตามวิชาเอกหรือโทที่เลือกเรียน และบางครั้งจัดอาจารย์นิเทศก์ที่ขาดประสบการณ์ออกไปทำการนิเทศนักศึกษาตลอดจนไม่สามารถแก้ปัญหาที่ซ้ำๆกันให้สำเร็จลุล่วงไปได้

สมบัติ วัจนะสาธิตกุล (2526 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของวิทยาลัยครูเลย พบว่านักศึกษามีปัญหามากด้านการขาดทักษะการสอนที่สำคัญๆ คือ การวางแผนการสอน การเลือกใช้วิธีการสอน กิจกรรมและอุปกรณ์การสอน และการประเมินผลการสอน

เรวัต พรหมเพ็ญ (2526 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการในการออกฝึกสอนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 4 วิชาเอกคณิตศาสตร์ วิทยาลัยครูในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาประสบปัญหาด้านการสอน หลายประการ เช่น ได้รับมอบหมายเนื้อหาวิชามากเกินไป ขาดทักษะในการใช้กลวิธีในการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา

มีปัญหาเรื่องอุปกรณ์การสอน และขาดทักษะในการสร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ปัญหาอาจารย์ พี่เลี้ยงสังเกตการสอนน้อย ไม่แนะนำเรื่องอุปกรณ์การสอน และนักศึกษามีความต้องการได้รับคำแนะนำในการวางแผนการสอนและวิธีการสอนมากที่สุด รองลงมาคือการบริการอุปกรณ์การสอน

รุจิรี ภูสาระ (2527 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปรับตัวในการฝึกสอน ความวิตกกังวลในการฝึกสอน ทศนคติต่อการฝึกสอน และทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ก่อนออกฝึกสอนและหลังฝึกสอน พบว่า ในการฝึกสอนมีปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาการปรับตัว ความวิตกกังวล ขาดทักษะในการนำเข้าสู่บทเรียน การเสริมแรง การเขียนกระดานดำ การเลือกวิธีสอน เทคนิคการสอน เทคนิคการใช้คำถาม การสรุปบทเรียน การวัดและการประเมินผล แต่ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาการปกครองชั้นเรียน

วิลิ้น จุมปาแฝด (2527 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคาม พบว่า นักศึกษาประสบปัญหาที่สำคัญที่สุดในแต่ละด้านดังนี้ ปัญหาการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ปัญหาเกี่ยวกับห้องเฉพาะวิชา ปัญหาความสามารถในการวางแผนการสอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง ปัญหาความเข้าใจในตัวนักเรียนอย่างถูกต้อง ปัญหาความกังวลเกี่ยวกับผลการฝึกสอนที่คาดว่าจะได้รับ ปัญหาความสามารถในการนิเทศการนักศึกษาฝึกสอนของอาจารย์พี่เลี้ยง และปัญหาความเพียงพอของจำนวนครั้งในการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนของอาจารย์นิเทศ

ธีรรัตน์ กิจจารักษ์ (2527 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ประเมินโดยนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง พบว่า นักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง ประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกสอนด้านบุคลิกภาพ ด้านการปกครองชั้น และความสัมพันธ์กับนักเรียนในชั้นที่สอน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการเตรียมและทักษะในการสอนด้านการใช้ภาษาการใช้กระดานดำและอุปกรณ์ แตกต่างกันอย่าง ส่วนด้านความมั่นคงในอารมณ์ ด้านความริเริ่มสร้างสรรค์ และด้านความรู้ทางวิชาการ ไม่แตกต่างกัน

อริวัฒน์ ผานิตวงศ์ (2528 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาในการจัดดำเนินการฝึกสอนของนักศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ในในระยะแรกของการฝึกสอนจะพบปัญหาการเตรียมการสอน และการดำเนินการสอน ปัญหาความสัมพันธ์กับอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง แต่ในระยะหลังของการฝึกสอนไม่พบปัญหาดังกล่าว

จารีรัตน์ ประแก้ว (2529 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การวิจัยด้าน ครุศาสตร์ในประเทศไทย พบว่า ปัญหาการฝึกสอนที่มีปัญหามาก คือ ปัญหาการขาดทักษะใน การเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม ปัญหาความลำบากในการควบคุมชั้นเรียนให้เป็นระเบียบ และ ปัญหาอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงไม่มีเวลาเพียงพอในการให้คำแนะนำแก่นักศึกษา ฝึกสอน

อัจฉรวาทิ ปิ่นเกษร (2539 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการสอนของ นักศึกษาฝึกสอน คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า นักศึกษาฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาด้านการวางแผนและการ กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ปัญหาเทคนิคและรูปแบบการสอน ปัญหากิจกรรม และทักษะการสอน ปัญหาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และปัญหาการวัดและ ประเมินผลการเรียนการสอน ของนักศึกษาวางอยู่ในระดับปานกลาง

อัจฉรา วัฒนานรงค์ และ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม (2541 บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ด้านกระบวนการเรียนการสอน อาจารย์และนิสิตประเมิน กระบวนการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมสอดคล้องกันว่าควร ปรับปรุง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาจารย์ประเมินข้อที่เหมาะสมในระดับดีเพียงข้อเดียว คือ การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์พี่เลี้ยงขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติงานใน โรงเรียน ส่วนข้ออื่นๆควรปรับปรุง และนิสิตประเมินข้อที่เหมาะสมในระดับดี คือ การให้ คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์นิเทศขณะที่ผู้เรียนออกฝึกสอน/หรือฝึกงานใน โรงเรียน กระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการเป็นครู และกระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปปฏิบัติงานได้

สุกัญญา นิมานันท์ (2542 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการใช้สื่อการ เรียนการสอนของนักศึกษาฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า

- 1 นักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่ใช้สื่อการเรียนการสอนทุกประเภท สื่อที่ใช้มากที่สุดคือ สื่อประเภทวัสดุ เช่น รูปภาพ แผนโปรงใส หนังสือเรียน เป็นต้น
- 2 นักศึกษาฝึกสอนมีการปฏิบัติตามกระบวนการใช้สื่อการเรียนการสอนสำหรับการ วางแผนและใช้สื่อในการเรียนการสอน
- 3 นักศึกษาฝึกสอน ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้กระบวนการใช้สื่อการเรียน การสอน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู อาจสรุปได้ว่า ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นมีสองประการหลัก คือ ปัญหาที่เกิดจากตัวผู้สอนเอง เช่น ความแม่นยำในเนื้อหาที่สอน ทักษะการเลือกใช้วิธีการสอน

และแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมทั้งปัญหาส่วนตัวของนิสิตฝึกสอนเอง ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาที่ไม่ได้เกิดจากตัวผู้สอน เช่น ปัญหาแนวทางการสอนของสถาบันการศึกษา ไม่ตรงกับนโยบายของคณะฯ ปัญหาขาดคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง ปัญหาจากนักเรียน เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามตัวแปร เพศ วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ผ่านการเรียนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1-3 และปัจจุบันกำลังเรียนอยู่ในรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 4 จำนวน 191 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้ผ่านการเรียนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1-3 และปัจจุบันกำลังเรียนอยู่ในรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 4 จำนวน 191 คน โดยในการวิจัยนี้ได้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นเป็นกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยดำเนินตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน

- 2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของไลเคิร์ท (Likert's Scale)

3 นำข้อมูลมาสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ ไลเคิร์ท (Likert's Scale)

4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) และความชัดเจนของสำนวนภาษา

5 นำแบบสอบไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์

6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มนิสิตฝึกสอนจำนวน 50 คน ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อหาอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิคการหาการร้อยละ 25 ของกลุ่มสูงและการร้อยละ 25 ของกลุ่มต่ำ แล้วใช้การทดสอบที (t-test) วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก เลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.71 ขึ้นไปไว้ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2538 : 215-217)

7 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach 1984 : 160)

8 เมื่อตรวจแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในแบบสอบถามนี้ ทุกข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้กำหนดการให้คะแนน ดังนี้

เป็นปัญหามากที่สุด	ให้คะแนน	5
เป็นปัญหามาก	ให้คะแนน	4
เป็นปัญหามากกลาง	ให้คะแนน	3
เป็นปัญหาน้อย	ให้คะแนน	2
เป็นปัญหาน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1

ในการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ ดังนี้ คือ

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 หมายความว่า นิสิตมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายความว่า นิสิตมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายความว่า นิสิตมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายความว่า นิสิตมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายความว่า นิสิตมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

1 ขออนุญาตและนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงถึงคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ อาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนต่างๆที่มีนิสิตฝึกสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยงของโรงเรียนต่างๆที่มีนิสิตฝึกสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนิสิตฝึกสอนเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้แก่ นิสิตฝึกสอนและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนตามเวลาที่กำหนด

3 เมื่อรับแบบสอบถามคืนแล้วดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด โดยนำแบบสอบถามที่มีคำตอบที่สมบูรณ์มากระทำข้อมูล จำนวน 191 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งออกไปทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำคะแนนของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดใช้วิธีการทางสถิติโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

3 แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

4 ตามความมุ่งหมายข้อ 1 เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนโดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

5 ตามความมุ่งหมายข้อ 2 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ ใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) (Ferguson 1981 190) ในกรณีที่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีแอลเอสดี (LSD -Test)

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1 1 คาร์ร้อยละ (Percentage)

1 2 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean)

1 3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2 1 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) โดยการหาคาร์ร้อยละ 25 ของกลุ่มสูงและร้อยละ 25 ของกลุ่มต่ำ แล้วใช้การทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก

2 2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach 1984 160)

3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน

3 1 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ตัวแปร เพศ ใช้การทดสอบค่าที (t-test) (Ferguson 1981 178)

3 2 การทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ตัวแปร วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) (Ferguson 1981 190) ในกรณีที่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีแอลเอสดี (LSD -Test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ภายหลังจากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของ นิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจำแนกตาม เพศ วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบที (t - distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบเอฟ (F -distribution)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of square)
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นที่ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธ สมมติฐานกลาง
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา โดยการแจกแจงความถี่และหาร้อยละ

ตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังจากการปฏิรูป การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการ บูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ วิเคราะห์โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังจากการปฏิรูป การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัย

ครีนิครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจำแนกตามตัวแปร เพศ วิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) สอนตัวแปร วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีแอลเอสดี (LSD -Test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรอิสระที่ศึกษาโดยการแจกแจงความถี่และหาความร้อยละ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและค่าร้อยละของประชากร จำแนกตามตัวแปรอิสระที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระที่ศึกษา	จำนวน (คน) n = 191	ร้อยละ
1 เพศ		
ชาย	93	51 31
หญิง	98	48 69
รวม	191	100 00
2 วิชาเอก		
คณิตศาสตร์	15	7 85
ประถมศึกษา	30	15 71
ศิลปศึกษา	21	10 99
ดุริยางคศาสตร์ไทย	27	14 14
ดุริยางคศาสตร์สากล	12	6 28
ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู	15	7 85
กลุ่มเอกคณิตศาสตร์		
ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู	15	7 85
กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์		
การแนะแนว	22	11 52
เทคโนโลยีทางการศึกษา	34	17 80
รวม	191	100 00

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระที่ศึกษา	จำนวน(คน) n = 191	ร้อยละ
3 โรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู		
โรงเรียนสาธิตฯ	82	42.93
โรงเรียนรัฐบาล	78	40.84
โรงเรียนเอกชน	31	16.23
รวม	191	100.00
4 ผลคะแนนที่เป็นคะแนนเฉลี่ยสะสมครั้งสุดท้าย		
ระดับสูง (มากกว่า 3.00)	121	63.35
ระดับปานกลาง (2.50 – 3.00)	63	32.98
ระดับต่ำ (ต่ำกว่า 2.50)	7	3.66
รวม	191	100.00

จากตาราง 1 นิสิตฝึกสอนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2547 ที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นนิสิตชายจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 51.31 และเป็นนิสิตหญิงจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 48.69

เมื่อพิจารณานิสิตแยกตามวิชาเอกแล้วพบว่า วิชาเอกคณิตศาสตร์มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.85 วิชาเอกประถมศึกษาที่มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.71 วิชาเอกศิลปศึกษา มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.99 วิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทยมีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 14.14 วิชาเอกดุริยางคศาสตร์สากลมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.28 วิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกคณิตศาสตร์มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.85 วิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.85 วิชาเอกการแนะแนวมีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.52 และวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 17.80

เมื่อพิจารณาแยกตามโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนสาธิตฯ มีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 42.93 โรงเรียนรัฐบาลมีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 40.84 และโรงเรียนเอกชนมีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.23

เมื่อพิจารณาตามผลคะแนนที่เป็นคะแนนเฉลี่ยสะสมครั้งล่าสุดของนิสิต แบ่งได้เป็น
 ผลคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 3.00 มีจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 63.35 ผลคะแนนเฉลี่ยคะแนน
 เฉลี่ย 2.50 - 3.00 มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 32.98 ผลคะแนนเฉลี่ยคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ
 กว่า 2.50 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.66

ตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังจากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ปรากฏผลดังตาราง 2 - 5

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน โดยรวมและเป็นรายด้าน

ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	n = 191		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	SD	
ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด	2.99	0.76	ปานกลาง
ด้านการบูรณาการทางการศึกษา	3.13	0.64	ปานกลาง
ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้	3.00	0.79	ปานกลาง
รวม	3.04	0.64	ปานกลาง

จากตาราง 2 นิสิตฝึกสอนมีปัญหาด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$, $SD = 0.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตฝึกสอน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ของนิสิตฝึกสอน ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

ข้อ	ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	n = 191		การแปลความหมาย
		$\bar{X}$	SD	
1	การสอนโดยถือความเป็นปัจเจกบุคคล ของผู้เรียนเป็นสำคัญ	3 18	1 11	ปานกลาง
2	การสอนเนื้อหาตามความสนใจของผู้เรียน	3 15	0 98	ปานกลาง
3	การสอนโดยให้ความ เสมอภาคกับผู้เรียน	2 88	1 26	ปานกลาง
4	การสอนตามศักยภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียน	3 15	1 09	ปานกลาง
5	การเขียนแผนการสอนโดยถือว่าผู้เรียนสำคัญ ที่สุด	2 92	1 16	ปานกลาง
6	การเตรียมเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับผู้เรียน	2 91	1 09	ปานกลาง
7	การเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน	2 86	1 09	ปานกลาง
8	การใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา	2 88	1 08	ปานกลาง
9	การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน	2 82	1 14	ปานกลาง
10	การชี้้นำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง	3 43	1 06	ปานกลาง
11	การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้ เพิ่มเติม	3 50	1 10	มาก
12	การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สอนกับ ผู้เรียน	2 44	1 23	น้อย
13	การส่งเสริมพัฒนาการที่ดีทางสังคมของ ผู้เรียน	2 93	1 02	ปานกลาง
14	การส่งเสริมพัฒนาการที่ดีทางอารมณ์ของ ผู้เรียน	2 86	1 13	ปานกลาง
15	การพัฒนาให้ผู้เรียนเป็น คนเก่ง ดี มีสุข	2 96	1 10	ปานกลาง
รวม		2 99	0 76	ปานกลาง

จากตาราง 3 นิสิตฝึกสอนมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดย
ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดมีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$, $SD =$
0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตฝึกสอน มีปัญหาด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียน

มีความสำคัญที่สุด อยู่ในระดับมากหนึ่งข้อ คือ ข้อ 11 การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมมีปัญหา ($\bar{X} = 3.50$, $SD = 1.10$) และมีปัญหายุ่งในระดับน้อยหนึ่งข้อ คือ ข้อ 12 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.44$, $SD = 1.23$) ส่วนข้ออื่นๆ นิสิตฝึกสอนมีปัญหากลุ่มการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน ด้านการบูรณาการทางการศึกษา

ข้อ	ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	n = 191		การแปลความหมาย
		$\bar{X}$	SD	
1	การกำหนดแผนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวิชา	3 45	0 99	ปานกลาง
2	การกำหนดประเด็นหลักในการบูรณาการความรู้ในวิชาต่างๆ	3 47	1 00	ปานกลาง
3	การกำหนดทักษะหลักในการบูรณาการความรู้ในวิชาต่างๆ	3 41	1 13	ปานกลาง
4	การร่วมกันจัดการสอนในรายวิชาที่มีหัวข้อเดียวกัน	3 48	0 94	ปานกลาง
5	การจัดหน่วยการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการบูรณาการทางการศึกษา	3 46	1 03	ปานกลาง
6	การบูรณาการข้ามวิชาในเนื้อหาที่สอดคล้องกัน	3 29	1 03	ปานกลาง
7	การบูรณาการทางการศึกษาที่มีการจัดหน่วยการเรียนรู้ต่างๆเข้าด้วยกัน	3 32	1 08	ปานกลาง
8	การสอนโดยมีการสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นในเนื้อหาวิชาหลัก	3 29	1 03	ปานกลาง
9	การสอนให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม	2 96	0 98	ปานกลาง
10	การสอนให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับสื่อสารสนเทศ	2 82	1 17	ปานกลาง
11	การสอนให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้มาใช้ในชีวิตปัจจุบัน	2 77	1 19	ปานกลาง
12	การสอนให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การอาชีพ	3 09	1 19	ปานกลาง
13	การสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	2 89	1 21	ปานกลาง
14	การสอนให้ผู้เรียนรอบรู้ในด้านวัฒนธรรมอันดีงาม	2 60	1 12	ปานกลาง
15	การสอนให้ผู้เรียนมีความรู้และมีคุณธรรมไปพร้อมกัน	2 59	1 22	ปานกลาง
รวม		3 13	0 64	ปานกลาง

จากตาราง 4 นิสิตฝึกสอนมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการบูรณาการทางการศึกษามีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, $SD = 0.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตฝึกสอนมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ตาราง 5 คาคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
ครูของนิสิตฝึกสอน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ข้อ	ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	n = 191		การแปลความหมาย
		$\bar{X}$	SD	
1	การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเก่ง ดี มีสุข	2.98	1.12	ปานกลาง
2	การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นทักษะกระบวนการคิด	2.99	1.14	ปานกลาง
3	การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางการบูรณาการทางการศึกษา	3.03	1.13	ปานกลาง
4	การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลาและทุกสถานที่	3.10	1.13	ปานกลาง
5	การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนศึกษาจากประสบการณ์จริง	2.84	2.69	ปานกลาง
6	การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข	2.75	1.13	ปานกลาง
7	การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง	3.18	1.15	ปานกลาง
8	การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียน	3.15	1.15	ปานกลาง
9	การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายแก่ผู้เรียน	3.13	1.05	ปานกลาง
10	การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาแก่ผู้เรียน	2.80	1.08	ปานกลาง
11	การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการ คิดและแก้ปัญหา	3.13	1.18	ปานกลาง
12	การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้	3.20	1.18	ปานกลาง
13	การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้	3.12	1.16	ปานกลาง
14	การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย	2.97	1.16	ปานกลาง
15	การจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	2.70	1.17	ปานกลาง
รวม		3.00	0.79	ปานกลาง

จากตาราง 5 นิสิตฝึกสอนมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$, $SD = 0.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตฝึกสอนมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังจากการ
ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจำแนกตาม
ตัวแปร เพศ วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน ปรากฏผลดัง
ตาราง 6 - 14

ตาราง 6 การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน
โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามเพศ

ปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	นิสิตชาย n = 93		นิสิตหญิง n = 98		t	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด	2.98	0.66	3.00	0.85	0.196	.845
ด้านการบูรณาการทางการศึกษา	3.07	0.60	3.18	0.67	1.141	.255
ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้	2.98	0.81	3.02	0.78	0.350	.726
รวม	3.01	0.60	3.07	0.69	0.595	.553

จากตาราง 6 นิสิตฝึกสอนชายและหญิงมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
ด้านการบูรณาการทางการศึกษาต่างกัน และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 7 การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน
โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามวิชาเอกของนิสิต

ปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านการสอนโดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด	ระหว่างกลุ่ม	8	9 729	1 216	2 216	028
	ภายในกลุ่ม	182	99 899	0 549		
	รวม	190	109 629			
ด้านการบูรณาการ ทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	8	7 794	0 974	2 557	012
	ภายในกลุ่ม	182	69 333	0 381		
	รวม	190	77 127			
ด้านการจัดกระบวนการ การเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	8	6 794	0 849	1 376	210
	ภายในกลุ่ม	182	112 366	0 617		
	รวม	190	119 160			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	8	6 142	0 768	1 917	060
	ภายในกลุ่ม	182	72 889	0 400		
	รวม	190	79 031			

จากตาราง 7 นิสิตฝึกสอนในวิชาเอกต่างกันมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านิสิตมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และด้านการบูรณาการทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ส่วนด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ไม่พบความแตกต่าง

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีแอลเอสดี (LSD -Test) ปรากฏผลดังตาราง 8 - 9

ตาราง 8 การเปรียบเทียบรายค่าของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ของนิสิตฝึกสอน จำแนกตามวิชาเอกของนิสิต

วิชาเอก	คณิตศาสตร์	ประถมศึกษา	ศิลปศึกษา	ดุริยางคศาสตร์ไทย	ดุริยางคศาสตร์สากล	ปกศ คณิตศาสตร์	ปกศ วิทยาศาสตร์	การแนะแนว	เทคโนโลยีทางการศึกษา
$\bar{X}$	2.77	2.67	3.11	2.97	3.13	2.79	2.99	2.80	3.01
คณิตศาสตร์	2.77								
ประถมศึกษา	2.67								
ศิลปะศึกษา	3.11								
ดุริยางคศาสตร์ไทย	2.97								
ดุริยางคศาสตร์สากล	3.13								
ปกศ คณิตศาสตร์	2.79								
ปกศ วิทยาศาสตร์	2.99								
การแนะแนว	2.80								
เทคโนโลยีทางการศึกษา	3.01								

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 8 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกคณิตศาสตร์กับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทยมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกประถมศึกษา กับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกศิลปศึกษา นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทยและนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกคณิตศาสตร์มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 05 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทยกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์ และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษามีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 แต่นิสิตฝึกสอนวิชาเอกกลุ่มอื่นมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 การเปรียบเทียบรายค่าของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการบูรณาการ
ทางการศึกษาของนิสิตฝึกสอน จำแนกตามวิชาเอกของนิสิต

วิชาเอก	คณิต ศาสตร์	ประณม ศึกษา	ศิลป ศึกษา	ดุริยางค ศาสตร์ ไทย	ดุริยางค ศาสตร์ สากล	ปกศ คณิต ศาสตร์	ปกศ วิทยา ศาสตร์	การ แนะ แนว	เทคโนโลยี ทางการ ศึกษา
$\bar{X}$	2.97	3.04	3.38	3.41	3.18	3.02	2.89	2.80	3.23
คณิต ศาสตร์	2.97			*					
ประณม ศึกษา	3.04			*					
ศิลปะ ศึกษา	3.38						*	*	
ดุริยางค ศาสตร์ไทย	3.41						*	*	
ดุริยางค ศาสตร์ สากล	3.18								
ปกศ คณิต ศาสตร์	3.02								
ปกศ วิทยา ศาสตร์	2.89								
การแนะ แนว	2.80								*
เทคโนโลยี ทางการ ศึกษา	3.23								

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 9 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกคณิตศาสตร์กับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์
ไทยมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษาแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกประถมศึกษา กับนิสิตฝึกสอนวิชาเอก
ดุริยางคศาสตร์ไทย มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกศิลปศึกษากับนิสิต
ฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์และนิสิตฝึกสอน

วิชาเอกการแนะแนวมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทยกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์และนิสิตที่ฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนวมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนวกับนิสิตที่ฝึกสอนวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษามีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 แต่นิสิตฝึกสอนวิชาเอกกลุ่มอื่นมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 การเปรียบเทียบรายค่าของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดของนิสิตฝึกสอน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านการสอนโดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด	ระหว่างกลุ่ม	2	5 667	2 833	5 124	007
	ภายในกลุ่ม	188	103 962	553		
	รวม	190	109 629			
ด้านการบูรณาการทาง การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	2 368	1 184	2 977	053
	ภายในกลุ่ม	188	74 759	398		
	รวม	190	77 127			
ด้านการจัดกระบวนการ เรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	6 690	3 345	5 591	004
	ภายในกลุ่ม	188	112 470	598		
	รวม	190	119 160			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	4 422	2 211	5 571	004
	ภายในกลุ่ม	188	74 609	397		
	รวม	190	79 031			

จากตาราง 10 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านิสิตฝึกสอนมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียน

มีความสำคัญที่สุด และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ส่วนด้านการบูรณาการทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีแอลเอสดี (LSD -Test) ปรากฏผลดังตาราง 11 - 13

ตาราง 11 การทดสอบความแตกต่างของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนิสิตฝึกสอน โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระดับสูง			ระดับปานกลาง		ระดับต่ำ	
	$\bar{X}$	2 93		3 23		3 30	
ระดับสูง	2 93			*			
ระดับปานกลาง	3 23						
ระดับต่ำ	3 30						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 11 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงกับนิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ส่วนคนอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 12 การทดสอบความแตกต่างของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนิสิตฝึกสอน
ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นิสิตฝึกสอน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระดับสูง ระดับปานกลาง ระดับต่ำ		
	$\bar{X}$	2 87	3 18 3 48
ระดับสูง	2 87		*
ระดับปานกลาง	3 18		
ระดับต่ำ	3 48		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 12 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงมีปัญหาการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 กับนิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง และ
นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ

ตาราง 13 การทดสอบความแตกต่างของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนิสิตฝึกสอน
ด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตฝึกสอน
เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระดับสูง			ระดับปานกลาง		ระดับต่ำ	
	$\bar{X}$	2 87		3 18		3 48	
ระดับสูง	2 87			*			
ระดับปานกลาง	3 18						
ระดับต่ำ	3 48						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 13 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงกับนิสิตฝึกสอน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลางมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 สวนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 14 ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของ
นิสิตฝึกสอน จำแนกตามประเภทโรงเรียนที่นิสิตฝึกสอน

ปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านการสอนโดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด	ระหว่างกลุ่ม	2	1 420	710	1 233	294
	ภายในกลุ่ม	188	108 209	576		
	รวม	190	109 639			
ด้านการบูรณาการทาง การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	160	080	195	823
	ภายในกลุ่ม	188	76 966	409		
	รวม	190	77 127			
ด้านการจัดกระบวนการ การเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	842	421	669	513
	ภายในกลุ่ม	188	118 318	629		
	รวม	190	119 160			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	555	278	665	516
	ภายในกลุ่ม	188	78 476	417		
	รวม	190	79 031			

จากตาราง 14 นิสิตฝึกสอนที่ฝึกสอนในโรงเรียนต่างกันมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษาต่างกัน และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

1 ศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังจากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

2 เปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังจากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม เพศ วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน

สมมติฐานของการวิจัย

1 นิสิตฝึกสอนชายและหญิง มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

2 นิสิตฝึกสอนที่สอนในวิชาเอกต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

3 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

4 นิสิตฝึกสอนในโรงเรียนประเภทต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ผ่านการเรียนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1 - 3 และปัจจุบันกำลังเรียนอยู่ในรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 4 จำนวน 191 คน

2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนใน 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมี

ความสำคัญที่สุด 15 ข้อ ด้านการบูรณาการทางการศึกษา 15 ข้อ และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 15 ข้อ รวมทั้งสิ้น 45 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของไลเคิร์ต (Likert) มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.9782 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้แก่นิสิตฝึกสอน และดำเนินการเก็บแบบสอบถามกลับคืนมา แบบสอบถามส่งไป 191 ฉบับ ได้รับกลับคืนและมีความสมบูรณ์ทั้งสิ้น 191 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับของสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

2 การศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยรวมและเป็นรายด้าน โดยการวิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S D)

3 การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปรเพศ วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ตัวแปรวิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ในกรณีที่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยวิธีแอลเอสดี (LSD -Test)

4 สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน ในด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยนำเสนอเชิงบรรยาย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอนมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1 นิสิตฝึกสอนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

2 การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ จำแนกตามตัวแปร เพศ วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน สรุปได้ดังนี้

2.1 นิสิตฝึกสอนชายและหญิง มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

2.2 นิสิตฝึกสอนที่สอนในวิชาเอกต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า

2.2.1 นิสิตฝึกสอนที่สอนในวิชาเอกต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า นิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มคณิตศาสตร์กับนิสิตที่ฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาศิลปศึกษา นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกคณิตศาสตร์ มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทยกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์ และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษามีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 แต่นิสิตฝึกสอนวิชาเอกกลุ่มอื่นมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญไม่แตกต่างกัน

2.2.2 นิสิตฝึกสอนในวิชาเอกต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า นิสิตฝึกสอนวิชาเอกคณิตศาสตร์กับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทยมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการบูรณาการทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกประถมศึกษา กับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกศิลปศึกษากับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์ และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนวมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทยกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนวมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนวกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษามีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 แต่นิสิตฝึกสอนวิชาเอกกลุ่มอื่นมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

2.2.3 นิสิตที่ฝึกสอนในวิชาเอกต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

2.3 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยรวมแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.3.1 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงกับนิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง และนิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ระดับต่ำ มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

2.3.2 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการบูรณาการทางการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

2 3 3 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่านิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง กับ นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

2 4 นิสิตฝึกสอนในโรงเรียนประเภทที่แตกต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1 ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า นิสิตฝึกสอนมีปัญหาโดยรวมและทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เนื้อหาวิชาของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีเนื้อหาวิชาที่สามารถทำให้นิสิตมีความรู้ในเนื้อหาวิชาและวิธีการสอนแบบต่างๆ เป็นอย่างดี และคณาจารย์ก็ได้สอดแทรกเนื้อหาและฝึกทักษะเกี่ยวกับแนวทางการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้แก่นิสิต แต่กระนั้นก็คงยังไม่เพียงพอที่จะทำให้นิสิตสามารถทำการสอนได้ตามแนวทางการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นคณะศึกษาศาสตร์ ควรต้องเพิ่มรายวิชาที่ให้ความรู้แก่นิสิตในเรื่องแนวทางการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับ รายงานการวิจัยของ อัจฉรา วัฒนานรงค์ และ สุมานัน รุ่งเรืองธรรม (2541 บทคัดย่อ) พบว่า จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์และนิสิต ระบุว่าในด้านเนื้อหาวิชาของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรปรับปรุงปรุง ให้ทันสมัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะวานิสิตได้รับการถ่ายทอดหลักวิชาและทฤษฎีด้านการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาจากคณาจารย์ จนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเป็นอย่างดี แต่อาจเนื่องมาจากนิสิตยังขาดประสบการณ์จากการสอนจริง เมื่อต้องมาสอนในชั้นเรียนจริงจึงขาดทักษะและไม่สามารถนำเอาหลักวิชาและทฤษฎีที่เรียนมาใช้ได้เต็มที่ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม มีปัญหาอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะวานิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังขาดความมั่นใจ ทักษะการแก้ปัญหาการสอน การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะสอน และการควบคุมชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ จุฑนุศรี มาติลโกวิท (2539 : 89) พบว่า ปัญหาสำคัญด้านการสอนที่นิสิตทั้ง 3 ปีการศึกษาประสบปัญหาในระดับมากเหมือนกัน คือ การจัดกิจกรรมช่วยเสริมเด็กเรียนช้าและเด็กเรียนเร็ว รายการปัญหาที่นิสิตในปีการศึกษา 2537 มีปัญหามากกว่านิสิตปีการศึกษา 2535 และ 2536 คือ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะสอนและการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบขณะสอน

นอกจากนี้พบว่าการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน นั้นมีปัญหายุอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่านิสิตมีอายุอยู่ในช่วงของวัยรุ่น ซึ่งมีอายุใกล้เคียงกับผู้เรียน ดังนั้นทัศนคติและค่านิยม ของนิสิตและผู้เรียนจึงใกล้เคียงกัน และสามารถปรับตัวเข้าหากันได้โดยไม่ยาก การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนจึงเป็นไปง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวัลย์ ทองชำนาญ (2517 : 182) พบว่า นักศึกษาฝึกสอน ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมีการปรับตัวเข้าหากันที่ดีระหว่างนักศึกษาฝึกสอนกับนักเรียน และยังสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ เพ็ชรี รูปะวิเชตร (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจ ภาคอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ปรับตัวได้ดีกับนักเรียน มีความรัก ความผูกพัน เคารพและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามบทบาทครูอย่างเหมาะสม

ในด้านการบูรณาการทางการศึกษา มีปัญหายุอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าการบูรณาการทางการศึกษานั้นมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การบูรณาการแบบสอดแทรก การบูรณาการแบบคูนาน การบูรณาการแบบสหวิทยาการ และการบูรณาการแบบข้ามวิชา นิสิตจึงมีความอิสระในทางวิชาการ สามารถบูรณาการเนื้อหาวิชาของตนกับเนื้อหาวิชาอื่นๆและความรู้ทั่วไปในปัจจุบันได้ แต่อาจเนื่องมาจาก นิสิตยังขาดทักษะในการบูรณาการทางการศึกษาแบบต่างๆ และการเลือกหัวข้อที่เหมาะสมกับการบูรณาการ ซึ่งทักษะต่างๆนั้นต้องอาศัยประสบการณ์ในการบูรณาการ ทั้งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้สอนในวิชาต่างๆมาประชุมวางแผนทางการบูรณาการร่วมกัน จึงส่งผลให้การจัดบูรณาการทางการศึกษาของนิสิตยังประสบปัญหายุอยู่บ้าง แต่คาดว่าในถ้านาคตมีการปรับปรุงเพิ่มเนื้อหาวิชาและฝึกทักษะเรื่องการจัดบูรณาการให้มากขึ้น ปัญหาดังกล่าวจะหมดไป

ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีปัญหายุอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540 : 12) ระบุว่า สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ เช่น การจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน จึงทำให้สถานศึกษาส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะส่งเสริมสนับสนุนนิสิตให้ฝึกสอนได้อย่างเต็มที่ แต่อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนิสิตขาดการประสานงานที่ดี ซึ่งอาจเกิดจากช่วงวัยที่ห่างกัน และอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีงานภาระงานมาก จนไม่มีเวลาสร้างความคุ้นเคยสนิทสนมกับนิสิตและรับฟังปัญหาพร้อมให้คำแนะนำ ดังนั้นทำให้เมื่อนิสิตเกิดปัญหาในการสอนจึงไม่กล้าที่จะขอคำปรึกษาจากอาจารย์นิเทศก์หรือครูพี่เลี้ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกเมน ชีรนรเศรษฐ์ (2521 : บทคัดย่อ) พบว่า อาจารย์นิเทศก์ และครู พี่เลี้ยง มีงานที่ต้องรับผิดชอบ

มาก จนทำให้ไม่มีเวลาแนะนำนักศึกษาฝึกสอน จึงทำให้ผู้สอนไม่ได้รับคำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาในระหว่างฝึกสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา สุนทรวิภาต (2522 บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาด้านอาจารย์นิเทศก์ คือ มีการไปนิเทศก์การสอนน้อยเกินไป ทำให้นักศึกษาไม่ได้รับคำแนะนำที่ดีจากอาจารย์นิเทศก์ ขาดการให้กำลังใจ ไม่เป็นกันเองกับนักศึกษา ปัญหาด้านอาจารย์พี่เลี้ยง คือ ให้นักศึกษาสอนแทนมากเกินไป มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนักศึกษาขาดความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับโครงการฝึกสอนของวิทยาลัย และบทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยง นอกจากนี้ในงานวิจัยของ นพพร พานิชสุข (2525 บทคัดย่อ) พบว่า อาจารย์นิเทศก์ขาดความรับผิดชอบในการนิเทศก์ เช่น ไม่ทำการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา ขาดความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักศึกษาประสบ ครูพี่เลี้ยงบางท่านไม่ยอมรับวิธีสอนของนักศึกษา ไม่กล้าติชมและไม่ช่วยแนะนำให้เกิดพัฒนาในการสอน

2 การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ จำแนกตาม เพศ วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเภทของโรงเรียนที่ฝึกสอน ดังนี้

2.1 นิสิตฝึกสอนชายและหญิง มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ด้านการบูรณาการทางการศึกษา และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าหลักวิชาและทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนที่คณาจารย์ได้ถ่ายทอดให้แก่ นิสิตนั้น เป็นหลักวิชาและทฤษฎีที่เป็นสากล นิสิตทุกคนสามารถเรียนรู้และเข้าใจหลักวิชาเกี่ยวกับการสอนได้เท่าเทียมกัน จึงทำให้นิสิตฝึกสอนทั้งชายและหญิงมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ พงษ์ฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2528 บทคัดย่อ) พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีระดับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในเรื่องความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน การปรับปรุงและการทำตนให้มีส่วนร่วมในสังคม

2.2 นิสิตฝึกสอนที่สอนในวิชาเอกต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่านิสิตในทุกๆ สาขาวิชาเอกนั้นได้ศึกษาหลักวิชาทางการศึกษาจากหลักสูตรเดียวกัน โดยเฉพาะรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนั้นนิสิตทุกๆ วิชาเอกจึงมีความรู้และทักษะการสอนไม่แตกต่างกัน เมื่อนิสิตที่สอนในวิชาเอกต่างกันออกไปฝึกสอนจริงจึงสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการสอนได้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ อัจฉรา วัฒนานรงค์ และ สุมานัน รุ่งเรืองธรรม (2541 : 25 - 27) ที่ได้อธิบายถึงรูปแบบการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มหาวิทยาลัยศรีนคริน

มหาวิทยาลัยได้จัดให้แก่นิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ ที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาเอกต่างๆ ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 4 ทั้งนี้ นิสิตที่จะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ได้ จะต้องสอบผ่านรายวิชา ประสบการณ์วิชาชีพครู 1 ประสบการณ์วิชาชีพครู 2 และวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 3 โดยเนื้อหาจะค่อยๆ ปรับเนื้อหาประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีความเข้มข้นมากขึ้นเป็นลำดับจึงปล่อยให้ นิสิตได้ฝึกสอนในห้องเรียนเต็มตัว ซึ่งจะช่วยให้ นิสิตเกิดความเคยชินกับบรรยากาศในการสอนและสามารถทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า

2.2.1 ในด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด นิสิตฝึกสอนวิชาเอกคณิตศาสตร์ มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แตกต่างกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนิสิตฝึกสอนวิชาเอกคณิตศาสตร์ มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด น้อยกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย อาจเป็นเพราะว่า วิชาคณิตศาสตร์ก็มีเป็นวิชาที่มีเนื้อหาที่หลากหลาย และสามารถครอบคลุมความสนใจของผู้เรียนได้อย่างกว้างขวางมากกว่าเนื้อหาวิชาดนตรีไทย นอกจากนี้ เนื้อหาวิชาดนตรีไทยในปัจจุบันเป็นเนื้อหาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้จากการท่องจำเนื้อหาวิชาเป็นหลัก เช่น ในระดับมัธยมศึกษา เนื้อหาวิชาดนตรีไทยจะมุ่งให้ผู้เรียนสามารถจดจำเครื่องดนตรีไทยประเภทต่างๆ เช่น ดิด สี ดี เป่า วงดนตรีไทยประเภทต่างๆ ประเภทของเพลง ประวัติและผลงานของคีตกวี ฯลฯ ซึ่งในปัจจุบันเนื้อหาวิชาดนตรีไทย ถูกบรรจุรวมกันไว้ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต อันประกอบด้วย วิชาทัศนศิลป์ วิชานาฏศิลป์ วิชาดนตรีไทย และดนตรีสากล ซึ่งทำให้ชั่วโมงเรียนรายวิชาดนตรีไทยนั้น มีเพียง 4 คาบต่อ 1 ภาคเรียนเท่านั้น จึงทำให้นิสิตต้องเร่งรีบสอนเนื้อหาวิชาให้ครบตามหลักสูตรสอดคล้องกับรายงานผลการสัมมนาของกรมวิชาการ (2537 : 76-78) พบว่า ปัญหาที่พบในส่วนวิชาศิลปะกับชีวิต คือ มีปัญหาเวลาเรียนน้อยแต่มีเนื้อหาที่จะให้ผู้เรียนศึกษามาก ทำให้มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนนอกจากนี้ยังพบปัญหาอื่นๆ อีก เช่น ปัญหาการสอนไม่ทันตามเวลาที่กำหนดไว้ใน 1 ภาคเรียน

นิสิตฝึกสอนวิชาเอกประถมศึกษา มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แตกต่างกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกศิลปศึกษา นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประถมศึกษา มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด น้อยกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกศิลปศึกษา นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกคณิตศาสตร์ อาจเป็นเพราะว่า นิสิตฝึกสอนวิชาเอกประถมศึกษานั้นส่วนใหญ่เป็นนิสิตในโครงการเพชรในตม มีความกระตือรือร้น และมุ่งมั่นในการเรียนสูง เพราะเหตุ

ว่า นิสิตในโครงการเพชรในตม คือ เยาวชนที่ได้รับคัดเลือกจากกลุ่มเยาวชนที่มีผลการเรียนดี และความมุ่งมั่นที่จะประกอบอาชีพครู แต่มีภูมิสำเนาอยู่ในชนบท ซึ่งเมื่อเยาวชนกลุ่มนี้ได้รับคัดเลือกเป็นนิสิตในโครงการเพชรในตม จึงมีความมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อที่จะนำความรู้ความสามารถที่ได้รับ กลับไปเป็นครูที่ดี ยังภูมิสำเนาของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา คชสิทธิ์ (2538 : 75 - 77) พบว่า โครงการเพชรในตมเป็นโครงการที่คัดเลือกเยาวชนจากหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป) ให้มีความรู้ความสามารถที่จะไปเป็นครู เป็นผู้นำทางความรู้และความคิดให้กับผู้อยู่ในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป) ซึ่งเป็นชนบทที่ทุรกันดารทางไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องผ่านการคัดเลือกจากผู้ที่มีภูมิสำเนาอยู่ในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป) โดยต้องมีผลการเรียนดี และมีศรัทธาต่อวิชาชีพครู และเข้าศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนั้นนิสิตเอกประถมศึกษาที่เป็นนิสิตในโครงการเพชรในตม จึงเป็นนิสิตที่มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นครูมากกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกศิลปศึกษา นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกคณิตศาสตร์

นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แตกต่างกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์ และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 โดยนิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านในด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด น้อยกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา อาจเป็นเพราะว่า เนื้อหาวิชาทางดนตรีไทยตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีการกำหนดสาระการเรียนรู้เอาไว้อย่างชัดเจน และการจัดสอนในวิชาดนตรีไทยนั้นได้ถูกควมรวมอยู่ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ทำให้มีเนื้อหาหนักแต่คาบเรียนน้อย สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ อลงกรณ์ นิลดำ (2548 : สัมภาษณ์) อาจารย์วิชาดนตรีไทย โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา กล่าวว่า ในเนื้อหาวิชาดนตรีไทยในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาทฤษฎีดนตรี วิชาคีตศิลป์ วิชาดุริยางคศิลป์ ซึ่งมีเนื้อหาทางวิชาการมาก แต่ผู้สอนมีเวลาในการสอนน้อย และต้องรีบเก็บคะแนน จนต้องรีบทำการสอนให้ครบเนื้อหาและจัดการประเมินผลนอกเวลาเรียน ซึ่งทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปัญหายุ่งยาก ซึ่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สังคม ทองมี (2534 : 136-140) พบว่า ครูสอนใหญ่ที่สอนจะเป็นผู้มีความสามารถเฉพาะสาขาเท่านั้น แต่โรงเรียนแต่ละแห่งจะไม่มีครูที่จบการศึกษาครบทั้ง 3 สาขาวิชา คือ วิชาทัศนศิลป์ วิชาดนตรี และวิชานาฏศิลป์ ทำให้มีปัญหายุ่งยากในการจัดการสอน เพราะต้องอาจสอนในวิชาที่นิสิตไม่มีความรู้

2.2.2 ในด้านการบูรณาการทางการศึกษา นิสิตฝึกสอนวิชาเอกคณิตศาสตร์ มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แตกต่างกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนิสิตฝึกสอนวิชาเอกคณิตศาสตร์ มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการบูรณาการทางการศึกษา น้อยกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย อาจเป็นเพราะว่า ความรู้ของวิชาคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กับการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ตั้งแต่นั้นนิสิตจึงสามารถนำเอาเนื้อหาของวิชาคณิตศาสตร์นั้นมาบูรณาการกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ เช่น การคำนวณ การชั่งตวงวัด การหาพื้นที่ เป็นต้น และที่สำคัญเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ก็เป็นพื้นฐานสำคัญของวิชาอื่นๆอีกมากมาย เช่น วิทยาศาสตร์ วิชาเคมี เป็นต้น จึงทำให้นิสิตสามารถบูรณาการร่วมกับวิชาต่างๆได้หลากหลาย แต่เนื้อหาวิชาดนตรีไทย เป็นเนื้อหาวิชาที่เป็นลักษณะอนุรักษ์นิยมโดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความรัก ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมประจำชาติไทย จึงเป็นการยากที่จะบูรณาการร่วมกับวิชาต่างๆได้หลากหลายเท่ากับวิชาคณิตศาสตร์

นิสิตฝึกสอนวิชาเอกประถมศึกษาที่มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แตกต่างกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประถมศึกษา มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการบูรณาการทางการศึกษา น้อยกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย อาจเป็นเพราะว่า นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย นอกเหนือจากที่จะต้องเรียนวิชาครูตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาแล้ว ยังต้องเรียนวิชาดนตรีไทยของ สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา(2538 : 37) ซึ่งกำหนดเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาตรี โดยมีรายละเอียดดังนี้ (1) กลุ่มเพลงหน้าพาทย์ เพลงที่ใช้ในการแสดง และพิธีกรรมเบื้องต้นอย่างน้อย 25 เพลง (2) กลุ่มเพลงเรื่องอย่างน้อย 10 เพลง (3) กลุ่มเพลงโหมโรง/โหมโรงเสภาอย่างน้อย 13 เพลง หรือชุด(4) กลุ่มเพลงอัตราสามชั้น และเพลงเถาอย่างน้อย 43 เพลง (5) กลุ่มเพลงดับอย่างน้อย 8 ดับ (6) กลุ่มเพลงเดี่ยวอย่างน้อย 2 เพลง (7) กลุ่มเพลงลาอย่างน้อย 5 เพลง ซึ่งนิสิตต้องสามารถบรรเลงทำนองเพลงต่างๆเหล่านี้ได้ทั้งหมด ทำให้นอกจากวิชาชีพรู้แล้วนิสิตก็มีความสนใจในวิชาชีพศิลปด้วย ต่างจากนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประถมศึกษา ที่ส่วนใหญ่เป็นนิสิตจากโครงการเพชรในตม ซึ่งเป็นนิสิตที่มีความมุ่งมั่นที่จะประกอบวิชาชีพครูในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา คชสิทธิ์ (2538 : 75 – 77) พบว่า นิสิตจากโครงการเพชรในตมนั้นเป็นผู้ที่ผ่านการคัดเลือกจากผู้ที่มีภูมิสำเนาอยู่ในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป) โดยต้องมีการเรียนดี และมีศรัทธาต่อวิชาชีพครู เมื่อจบการศึกษาต้องไปเป็นครู เป็นผู้นำทางความรู้และความคิดให้กับผู้อยู่ในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป) จึงทำให้มีความมุ่งมั่นในการเรียนวิชาครูมากกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย จึงอาจทำให้มีปัญหาการฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการบูรณาการทางการศึกษาน้อยกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย

นิสิตฝึกสอนวิชาเอกศิลปศึกษามีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แตกต่างกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์ และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 โดยนิสิตฝึกสอนวิชาเอกศิลปศึกษา มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการบูรณาการทางการศึกษา มากกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์ และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนว อาจเป็นเพราะว่า นิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์ และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนว มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนลึกซึ้ง พร้อมทั้งยังมีความเข้าใจถึงรูปแบบการบูรณาการทางการศึกษาอย่างถ่องแท้ และมีความสามารถในการนำเนื้อหาวิชานั้นๆไปบูรณาการได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภักธจันทร์ ใจสว่าง (2546 บทคัดย่อ) พบว่า นักศึกษาฝึกสอนสาขาวิทยาศาสตร์ มีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเตรียมแผนการสอนและการสอน คำนิยมตนเอง นักเรียน และวิชาชีพ การรู้จักตนเองเกี่ยวกับบุคลิกภาพทั่วไปและบรรยากาศในการสอน อยู่ในระดับมาก

อย่างไรก็ดีนิสิตฝึกสอนวิชาเอกศิลปศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน และหลักการบูรณาการ ไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์ และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนว แต่อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาโดยสวนใหญ่มักจะให้ความสำคัญกับรายวิชาที่เกี่ยวกับวิชาการมากกว่ารายวิชาอื่นๆ ซึ่งย่อมเป็นปัญหาและอุปสรรคในฝึกสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของดอตาน ธารีเกษ (2538 194) พบว่า แนวปฏิบัติของโรงเรียนสวนใหญ่มักจะให้ความสำคัญของหมวดวิชาที่เกี่ยวกับวิชาการโดยตรง เช่น หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ หมวดวิชาคณิตศาสตร์ สวนความสำคัญของหมวดวิชาอื่นๆจะอยู่ในระดับรองลงไปในการพิจารณาประมาณในแต่ละปี อีกทั้งทางโรงเรียนไม่มีแหล่งการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ จึงทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปด้วยความยากลำบาก

นิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทยมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แตกต่างกับนิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์ และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 โดยนิสิตฝึกสอนวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการบูรณาการทางการศึกษา มากกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกวิทยาศาสตร์ และนิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนว อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันสาระวิชาทางศิลปะ อันประกอบด้วย วิชาทัศนศิลป์ วิชานาฏศิลป์ วิชาดนตรีไทย และวิชาดนตรีสากล ถูกบรรจุรวมกันไว้ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ซึ่งทำให้ชั่วโมงเรียนรายวิชาดนตรีไทยนั้น มีเพียง

4 คาบต่อ 1 ภาคเรียนเท่านั้น จึงทำให้นิสิตไม่สามารถปรับตัวได้ทัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ประไพตระกูล และคนอื่นๆ (2520 บทคัดย่อ) พบว่า ในระยะแรกของการฝึกสอนจะ ปัญหา การเตรียมและการดำเนินการสอน สื่อการสอน การคุมชั้นเรียน การจัดเตรียมงานของ คณะ และปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้เรียนอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อระยะหลังของการฝึกสอนปัญหา ต่างๆ จะน้อยลง เพราะได้รับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและได้ปรับตัวจนปัญหาการ ฝึกสอนลดน้อยลง

นิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนว มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แตกต่าง นิสิตฝึกสอนวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 โดยนิสิต ฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนว มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการบูรณาการทาง การศึกษา น้อยกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา อาจเป็นเพราะว่า วิชาการ แนะแนวเป็นวิชาที่มีลักษณะเป็นการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในด้านต่างๆ ทั้งด้านการเรียน การแนะแนวอาชีพ และการให้คำปรึกษาทั่วไป นิสิตฝึกสอนวิชาเอกการแนะแนวจึงมีความ กระตือรือร้นในการหาข้อมูลต่างๆ เพื่อมาช่วยในการจัดการแนะแนวอยู่ตลอดเวลา ทำให้นิสิต วิชาเอกการแนะแนวได้ฝึกการบูรณาการทางการศึกษาจนเกิดทักษะดีกว่านิสิตฝึกสอนวิชาเอก เทคโนโลยีทางการศึกษา สอดคล้องกับ ศรีบุญเรือน ทองสนธิ (2531 :8) กล่าวว่า การแนะแนว เป็นการให้บริการเสริมหลักสูตรแก่นักเรียน เช่น บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการ จัดหางาน นิสิตจึงมีทักษะความสามารถในการแสวงหาข้อมูลและบูรณาการข้อมูลนั้นเพื่อใช้ใน การแนะแนว

2 3 นิสิตฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูโดยรวมแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนั้น ยอมแสดง ว่าจะมีความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีการสอนและสามารถนำหลักการและทฤษฎีไป ประยุกต์ใช้ได้ดีกว่า รวมทั้งนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนั้นจะมีกำลังใจและความตั้งใจใน การสอนทำให้การจัดการสอนนั้นดีกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า ที่แต่เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2 3 1 ในด้านการสอนโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนระดับสูงแตกต่างกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลางและนิสิตที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 โดยนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนระดับสูงมีปัญหาน้อยกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลางและ นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ อาจเป็นเพราะว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับสูง ยอมแสดงว่า มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาต่างๆ และแนวทางการสอนตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อย่างถ่องแท้ และสามารถนำความรู้ความเข้าใจ ไปประยุกต์ใช้ในการฝึกสอนได้ดีกว่า นิสิตที่มีผลการเรียนระดับปานกลางและนิสิตที่มี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุทิน ทายะพิทักษะ (2518 : 43) พบว่า นักศึกษาฝึกสอนของวิทยาลัยครู วิชาเอกภาษาอังกฤษ นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้ผลการฝึกสอนสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ

2.3.2 ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงแตกต่างกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ น้อยกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงนั้น เพราะจากผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) อยู่ในระดับสูง จึงทำให้มีกำลังใจสูงและมีความเชื่อมั่นในสมรรถภาพความเป็นครูของตนเอง เกิดความกระตือรือร้นในการฝึกสอนอย่างจริงจัง มีความมั่นใจที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้ตามที่ได้ศึกษามา และกล้าที่จะขอคำปรึกษาจากอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และเมื่อได้รับคำปรึกษาที่ดี ดังนั้นจากกำลังใจ ความเชื่อมั่น และคำปรึกษาที่ดี จึงส่งผลให้นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง จัดสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง แตกต่างกับงานวิจัยของ สุทิน ทายะพิทักษะ (2518 : 41) พบว่า นักศึกษาฝึกสอนของวิทยาลัยครู วิชาเอกคณิตศาสตร์ วิชาเอกวิทยาศาสตร์ วิชาเอกภาษาไทย และวิชาเอกสังคมศึกษา ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ ได้ผลการฝึกสอนไม่แตกต่างกัน

2.4 นิสิตฝึกสอนในโรงเรียนประเภทต่างกัน มีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันสถานศึกษาที่ขึ้นกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ได้รับประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งดำเนินงานภายใต้มาตรฐานและการประกันคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้นจึงมีมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังจากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1 ผลการวิจัยนิสิตฝึกสอนมีปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตต่อไปในอนาคต ควรให้นิสิตได้เรียนรู้และฝึกทักษะกระบวนการสอนทั้ง 3 ด้าน
- 2 จากผลการวิจัยด้านการสอนโดยถือผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม มีปัญหาอยู่ในระดับมากนั้น ทางมหาวิทยาลัยและผู้บริหารหลักสูตรควรจะมีการปรับหลักสูตร เน้นกระบวนการสอนและการถ่ายทอดความรู้มากขึ้น เพื่อให้นิสิตได้เข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยเกิดปัญหาน้อยที่สุดและจะส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่จะมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย
- 3 จากผลการวิจัยด้านการสอนโดยถือผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ถือได้ว่านิสิตฝึกสอนประสบความสำเร็จในการเข้ากับสังคมใหม่ในการไปฝึกสอนเป็นอย่างดี และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประพฤติตนเช่นนั้นต่อไป เพราะถ้าสามารถปรับตัวได้ปัญหาต่างๆ ที่จะตามมาก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย การที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้กับผู้เรียนก็จะมากขึ้นเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1 ควรศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังจากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยอื่นๆ
- 2 ควรศึกษาประสิทธิผลในการฝึกสอนของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในทุกสาขาวิชา ในระยะก่อนออกฝึกประสบการณ์ ขณะฝึกประสบการณ์ และหลังฝึกประสบการณ์
- 3 ควรศึกษาลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังจากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เพื่อจะได้้นำข้อเสนอแนะเหล่านี้มาปรับใช้กับหลักสูตรให้กับนิสิต ซึ่งนิสิตจะได้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการฝึกหัดครู (2529) กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พุทธศักราช 2529
กรุงเทพฯ ฯ โรงพิมพ์การศาสนา
- กรมวิชาการ (2537) การประชุมสัมมนาเรื่องผลประเมินการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับ
ปรับปรุง พศ 2533 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- เกษมา สารสมุทร (2524) ปัญหาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอน
ของครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย ปริญญาณิพนธ์ กรุงเทพฯ บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กอบกิจ ธรรมานุชิต (2540) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
ของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต โปรแกรมวิชา
วิทยาศาสตร์การกีฬา (การฝึกและการจัดการกีฬา) ปริญญาณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กาญจนา อินทรสุนานนท์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อรรถนพ แสงแจ่ม เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2547
- โกเมน ชีรนรเศรษฐ (2521) ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท ของวิทยาลัยครู
ในภาคเหนือของประเทศไทย วิทยานิพนธ์ ค ม กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- โกสินทร์ รังสยาพันธ์ (2530) ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู กรุงเทพฯ การศาสนา
คณะอนุกรรมการดำเนินงานพัฒนาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู (2529) กระบวนการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู พุทธศักราช 2529 กรุงเทพฯ กรมการฝึกหัดครู
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด กรุงเทพฯ
สกายบุ๊กส์
- จารีรัตน์ ประกแก้ว (2529) การวิเคราะห์งานวิจัยด้านครุศาสตร์ในประเทศไทย
วิทยานิพนธ์ ค ม กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จินตนา สุนทรวิภาต (2522) ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาวิทยาลัยครู ระดับปริญญาตรี
วิทยานิพนธ์ ค ม กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2530) บัณฑิตครุศึกษา กรุงเทพฯ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชนาธิป พรกุล (2543) แคทส์ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ต่อต้าน ชารีเกษ (2538) สภาพปัญหาการสอนวิชาศิลปะกับชีวิต ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา
ตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนสังกัด กรมสามัญ
ศึกษา เขตภาคที่ 1 วิทยานิพนธ์ คม กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ถวัลย์ มาศจรัส (2544) ปทานุกรมปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 กรุงเทพฯ ธารอักษร
- ธนู แสงศักดิ์ (2505 กุมภาพันธ์) 'ครูดี วิทยากรย์ 2(?) 85-100
- ธีรรัตน์ กิจจารักษ์ (2527) คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ประเมิน
โดยนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง กศ.บ. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ธีรศักดิ์ อัครบวร (2544) คุณธรรมและจรรยาบรรณของครู กรุงเทพฯ กพลพิมพ์(1996)
- นพพร เจริญสุข (2525) การเปรียบเทียบปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
ระหว่างมหาวิทยาลัยรามคำแหงกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรุงเทพฯ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์ (2545) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กรุงเทพฯ
ภาพพิมพ์
- บุญยาพร อุณาкул (ม.ป.ป.) เอกสารประกอบการสอน ศึกษา 263 ประสบการณ์ทางวิชาชีพ
ครู 2 กรุงเทพฯ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2545) การปฏิรูปการเรียนรู้ การศึกษาความรู้ตามการรับรู้เจตคติ
และพฤติกรรมการจัดกาเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของครูโรงเรียน
สังกัดอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ การวิจัย กรุงเทพฯ ภาควิชาหลักสูตรและการ
สอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประเวศ วะสี (2539) ปฏิรูปการศึกษาไทย การยกเครื่องทางปัญญา ข้อเสนอแนะเชิงยุทธ
ศาสตร์และมาตรการ กรุงเทพฯ หมอชาวบ้าน
- (2541) ปฏิรูปการศึกษา ยกเครื่องทางปัญญาทางรอดจากหายนะ กรุงเทพฯ
คบไฟ
- (2543) ปฏิรูปการศึกษาเพื่อแก้ความทุกข์ยากของคนทั้งแผ่นดิน (ออนไลน์)
แหล่งที่มา <http://www.moe.go.th> วันที่สืบค้น 5 กุมภาพันธ์ 2547
- ปราโมทย์ บุญญศิริ (2543, มกราคม-เมษายน) หลักสูตรบูรณาการ หลากหลายทางเลือก
ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ 15(1) 7-13
- ปรีชา คชสิทธิ์ การประเมินโครงการเพชรในตม ปริญญาโท กศ.บ. กรุงเทพฯ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- ปรียา นพคุณ (2543 มกราคม-เมษายน) หลักสูตรบูรณาการแบบ Shared Model
 ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ 15(1) 27-29
- ปิยนันท์ เนียมอบปัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อรรถนพ แสงแจ่ม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียน
 สาคิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน เมื่อ 11 มีนาคม 2547
- ปิยะนุช พุฒแก้ว (2543 มกราคม-เมษายน) หลักสูตรบูรณาการแบบ Threaded Model
 ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ 15(1) 35-36
- พนม พงษ์ไพบูลย์ (2546, สิงหาคม-กันยายน) บันทึกปลัดกระทรวงศึกษาธิการ วารสาร
 ข้าราชการครู 20(6) 6
- พระธรรมปิฎก (ป อ ปยุตโต) (2545) ธรรมนุญชีวิต กรุงเทพฯ สหธรรมมิก
- พิบูลย์ศรี วาสนสมสิทธิ์ (2541) การจัดการกระบวนการเรียนการสอนแบบสืบสอบ ใน
 เทคนิคและวิธีการสอนในระดับประถมศึกษา แรมสมร อยู่สถาพร หน้า53-72
 พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พัชรินทร์ สมหมาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อรรถนพ แสงแจ่ม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2547
- เพชร ฐปะวิเชตร์ (2547) สภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาสาขาวิชา
 บริหารธุรกิจ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี
 การศึกษา 1/2546 รายงานการวิจัย เชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ภัทรจันทร์ ใจสว่าง , และ สิริพร จันทวรรณ (2546) การพัฒนาสมรรถภาพการฝึก
 ประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รายงานการวิจัย เชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กองกิจการนิสิต (2541) ปฐมนิเทศ 2541 กรุงเทพฯ
 กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยฯ
- (ม ป ป) คู่มือและหลักสูตรการศึกษาขั้นปริญญาตรี กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรี
 นครินทรวิโรฒ
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2539) ปฐมนิเทศฝึกสอนฝึกงาน กรุงเทพฯ คณะ
 ศึกษา ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- มานพ ภาษิตวิไลธรรม (2520) สมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการในจังหวัด
สกลนครและนครพนม ปริญญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2526) สมรรถภาพวิชาชีพครูของนักศึกษาสกลนครที่เข้าศึกษาโดยคัดเลือกและ
สอบคัดเลือก เอกสารงานวิจัย สกลนคร? [ม ป ท] ภายเอกสาร
- ยนต์ ชุมจิต (2530) ความเป็นครู กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์
- (2544) การศึกษาและความเป็นครูไทย กรุงเทพฯ โอ เอส พรินต์ติ้ง แฮ์ส
- ยุพา นันทะไชย (2536) จริยธรรมและจรรยาสำหรับครู กรุงเทพฯ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เรวัตร พรหมเพ็ญ การศึกษาปัญหาและความต้องการในการออกฝึกสอนของนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรี ปีที่ 4 วิชาเอกคณิตศาสตร์ วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์
ศศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ราชบัณฑิตยสถาน (2534) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ ศ 2525 พิมพ์ครั้งที่ 6
กรุงเทพฯ อักษรเจริญทัศน์
- ลัดดา เสนาวงศ์ (2532) ความเป็นครู กรุงเทพฯ พิธีกรรมการพิมพ์
- วนิดา ขำเขียว (ม ป ป) พระพุทธศาสนา (เอกสารประกอบคำสอน) กรุงเทพฯ คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน
- วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2540) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
กรุงเทพฯ ดันอ้อ 1999
- (2545) เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ ศ 2544 กรุงเทพฯ พรักหวานกราฟฟิค
- วิชัย วงษ์ใหญ่ (2540) กระบวนทัศน์ใหม่ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล
กรุงเทพฯ SR Printing Partnership
- (2543) ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด สู่ความสำเร็จหรือกระบวนการ กรุงเทพฯ
SR Printing Limited Partnership
- วิภาภรณ์ ภูวัฒนกุล (2544) การศึกษาสภาพความต้องการในการจัดกระบวนการเรียนการ
สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรม
สามัญศึกษา รายงานการวิจัย กรุงเทพฯ กรมสามัญศึกษา
- วิลัน จุมปาแมต (2527) ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคาม
วิทยานิพนธ์
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2524) ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ
อักษรบัณฑิต

- สนั่น เมืองวงศ์ (2526) การศึกษาปัญหาและทัศนคติของครูที่เสี่ยงในการปฏิบัติงานร่วมกับ
นิสิตฝึกสอน จากวิทยาลัยวิชาการประสานมิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2513
กศบ วิทยาลัยวิชาการศึกษา กรุงเทพฯ วิทยาลัยวิชาการศึกษา
- สมบัติ วัจนะสาลิกากุล (2526) รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ของวิทยาลัยครูเลย เลย วิทยาลัยครูเลย
- สังคม ทองมี (2534) ทัศนะของผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการด้าน
ศิลปศึกษาและผู้ใช้หลักสูตรที่มีต่อวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
กรุงเทพฯ สำนักงานฯ
- (ม.ป.ป.) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2)
พ.ศ. 2545 กรุงเทพฯ พรักหวานกราฟฟิค
- (2547) รวมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ ครูวิลาสินี วิเชียรรัตน์ ครูต้นแบบ ปี
2542 กรุงเทพฯ อรรถพลการพิมพ์
- สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา (2538) เกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทย
กรุงเทพฯ ประกายพริก
- ลีปพนธ์ เกตุทัต (2542,มกราคม) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโลกทัศน์ใหม่
วารสารวิชาการ 1 15
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์ (2543,มกราคม-เมษายน) หลักสูตรบูรณาการแบบ Sequenced
Model ศึกษาสาสตร์ปริทัศน์ 15(1) 15-25
- สุภาพร แพรพินิต (2543,มกราคม-เมษายน) ทำไม้ด้อบูรณาการ ศึกษาสาสตร์ปริทัศน์
15(1) 1-6
- สุนน อมรวิวัฒน์ (2532) หลักสูตรครุศึกษาดตามแนวพุทธศาสตร์ กรุงเทพฯ คณะครุ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2544) กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ กรุงเทพฯ
วัฒนาพานิช
- เสาวนีย์ ชื่อดรง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อรรณพ แสงแจ่ม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน เมื่อ 11 มีนาคม 2547
- ไสว ผักขาว (2542) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนผู้ศูนย์กลาง กรุงเทพฯ
เอมพันธ์

- สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 11 (ม ป ป) องค์ประกอบที่จำแนกการประพฤติ
เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต
การศึกษา 11 นครราชสีมา สำนักงานฯ
- อชิตญา จตุรภูมิภิญโญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อรรถนพ แสงแจ่ม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียน
สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน เมื่อ 11 มีนาคม 2547
- อลงกรณ์ นิลดำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อรรถนพ แสงแจ่ม เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สารสาสน์เอกตรา
เมื่อ 19 กันยายน 2548
- อุดม เขยกิจวงศ์ (2543) ศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
กรุงเทพฯ บรรณกิจ
- อำนาจ เลิศขยันดี และคนอื่นๆ (2526) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถฐานเชิง
วิชาการกับสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาในวิชาชีพครูของนักศึกษาวิทยาลัยครูกลุ่มนคร
หลวงและกลุ่มภาคกลาง กรุงเทพฯ กรมการฝึกหัดครู
- (2529) สมรรถภาพของวิชาชีพครูและทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาที่เข้าศึกษา
โดยการคัดเลือกและสอนคัดเลือก กรุงเทพฯ วิทยาลัยครูจันทระเกษม
- อิราวัฒน์ ผาณิตวงศ์ (2528) ปัญหาในการจัดดำเนินการฝึกสอนของนักศึกษา ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยานิพนธ์
กศ.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- อุไรวัลย์ ขวัญแก้ว (2542) รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้ความร่วมมือทาง
การศึกษาของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อัจฉรา จายเจริญ (2540) เอกสารประกอบการสอน ศึกษา 163 ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู
1 กรุงเทพฯ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อัจฉรา วัฒนานรงค์ และ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม (2541) การประเมินกลุ่มรายวิชา
ประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รายงานการวิจัย กรุงเทพฯ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อัจฉรา ประไพตระกูล และคนอื่นๆ (2520) ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต
คณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2520 กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อัจฉราวดี ปิ่นเกษร (2539) การศึกษาปัญหาการสอนของนักศึกษาฝึกสอน คณะศิลปกรรม
ศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยานิพนธ์ กศ.บ. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

- แอนด์ พินิจคำ (2521) *ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยครูเกี่ยวกับทักษะการสอนในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ* วิทยานิพนธ์ ค ม กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Cronbach, Lee J (1984) *Essential of Psychological Testing* 4 th ed , New York Harpar & Row
- Ferguson, George A (1981) *Statistical Analysis in Psychology and Education* 5 th ed New York McGraw-Hill International Book Company

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและหนังสือเชิญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

- 1 ชื่อ-สกุล อาจารย์ ดร. สุวพร ตั้งสมวรพงษ์
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- 2 ชื่อ-สกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนานรงค์
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- 3 ชื่อ-สกุล อาจารย์ ดร. จารุวรรณ สกุลคู
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- 4 ชื่อ-สกุล รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางค์ศาสตร์ศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- 5 ชื่อ-สกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมพล งามสุทธิ
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางค์ศาสตร์ศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย นศท โทร 57-1 ๖618

ที่ ศธ 0519 12/1๙ 1๙

วันที่ /๖ ตุลาคม 2๕17

เรื่อง ขก.เจด.เป็นผู้ใช้ชวงเลข

เรียน คณะคณบดีสภาการรมคสศร

เนื่องด้วย นายอรรถพร แสงแจ่ม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ภายหลังการปฏิรูปการศึกษาคณะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิ์สุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สชาติ สรรพรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทบทวนวิทยานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์กาญจนา คันทะสนานนท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมพล จามสัทธ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบและประเมินปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษาคณะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2๕42 ของบัณฑิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความเห็นชอบ และได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญร่างแบบสอบถามให้ นายอรรถพร แสงแจ่ม และขอขอบพระคุณเป็นกองสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธีรเดชกุล จิระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามและหนังสือนำ

แบบสอบถาม

เรื่อง

ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลังการปฏิรูปการศึกษา
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง () หน้าข้อความที่เป็นจริงมากที่สุดเกี่ยวกับสถานภาพของท่านเพียงข้อเดียว

1 เพศ

() ชาย

() หญิง

2 วิชาเอก

() วิชาเอกคณิตศาสตร์

() วิชาเอกการประถมศึกษา

() วิชาเอกศิลปศึกษา

() วิชาเอกการแนะแนว

() วิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย

() วิชาเอกดุริยางคศาสตร์สากล

() วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา

() ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มเอกคณิตศาสตร์

() ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู กลุ่มวิทยาศาสตร์

3 โรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

() โรงเรียนสาธิตฯ

() โรงเรียนรัฐบาล

() โรงเรียนเอกชน

4 ผลการเรียนรู้ที่เป็นคะแนนเฉลี่ยสะสมครั้งล่าสุด

() มากกว่า 3.00

() 2.50 – 3.00

() ต่ำกว่า 2.50

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายหลัง
การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของนิสิต
ฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาของท่านที่เป็นจริงมากที่สุด

- 5 หมายถึง เป็นปัญหามากที่สุด
- 4 หมายถึง เป็นปัญหามาก
- 3 หมายถึง เป็นปัญหาปานกลาง
- 2 หมายถึง เป็นปัญหาน้อย
- 1 หมายถึง เป็นปัญหาน้อยที่สุด

ข้อ	ปัญหาการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านการสอนโดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด					
2	การสอนโดยถือความเป็น ปัจเจกบุคคลของผู้เรียน เป็นสำคัญ					
3	การสอนเนื้อหาตามความ สนใจของผู้เรียน					
4	การสอนโดยให้ความ เสมอภาคกับผู้เรียน					
5	การสอนตามศักยภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียน					
6	การเขียนแผนการสอน โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญ ที่สุด					
7	การเตรียมเนื้อหาวิชาให้ เหมาะสมกับผู้เรียน					

ข้อ	ปัญหาการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7	การเตรียมสื่อการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน					
8	การใช้วิธีการสอนให้ เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา					
9	การจัดบรรยากาศการ เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน					
10	การชี้แนะให้ผู้เรียนอยาก เรียนรู้ด้วยตนเอง					
11	การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด การแสวงหาความรู้ เพิ่มเติม					
12	การสร้างสัมพันธภาพที่ดี ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน					
13	การส่งเสริมพัฒนาการที่ดี ทางสังคมของผู้เรียน					
14	การส่งเสริมพัฒนาการที่ดี ทางอารมณ์ของผู้เรียน					
15	การพัฒนาให้ผู้เรียนเป็น คนเก่ง ดี มีสุข					
	ด้านการบูรณาการ ทางการศึกษา					
16	การกำหนดแผนการเรียน ร่วมกันระหว่างวิชา					
17	การกำหนดประเด็นหลัก ในการบูรณาการความรู้ใน วิชาต่างๆ					

ข้อ	ปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
18	การกำหนดทักษะหลักใน การบูรณาการความรู้ในวิชา ต่างๆ					
19	การร่วมกันจัดการสอนใน รายวิชาที่มีหัวเรื่องเดียวกัน					
20	การจัดหน่วยการเรียนรู้ให้ เหมาะสมกับการบูรณาการ ทางการศึกษา					
21	การบูรณาการข้ามวิชาใน เนื้อหาที่สอดคล้องกัน					
22	การบูรณาการทางการศึกษา ที่มีการจัดหน่วยการเรียนรู้ ต่างๆเข้าด้วยกัน					
23	การสอนโดยมีการสอดแทรก เนื้อหาวิชาอื่นในเนื้อหาวิชา หลัก					
24	การสอนให้ผู้เรียนสามารถ เข้าใจความสัมพันธ์ของ ตนเองกับสังคม					
25	การสอนให้ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงองค์ความรู้กับสื่อ สารสนเทศ					
26	การสอนให้ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงความรู้มาใช้ในการชีวิต ปัจจุบัน					
27	การสอนให้ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงความรู้สู่การอาชีพ					

ข้อ	ปัญหาการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
28	การสอนให้ผู้เรียนเกิด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
29	การสอนให้ผู้เรียนรอบรู้ใน ด้านวัฒนธรรมอันดีงาม					
30	การสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ และมีคุณธรรมไปพร้อมกัน					
	ด้านการจัดกระบวนการ เรียนรู้					
31	การจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเก่ง ดี มีสุข					
32	การจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นทักษะกระบวนการ การคิด					
33	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวทางการบูรณาการ ทางการศึกษา					
34	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นทุกเวลาและทุก สถานที่					
35	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนศึกษาจาก ประสบการณ์จริง					
36	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมี ความสุข					
37	การจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง					

ข้อ	ปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
38	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามความสนใจของผู้เรียน					
39	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ส่งเสริมพัฒนาการทาง ร่างกายแก่ผู้เรียน					
40	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ส่งเสริมพัฒนาการทาง สติปัญญาแก่ผู้เรียน					
41	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการ คิดและแก้ปัญหา					
42	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการ แสวงหาความรู้					
43	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีทักษะในการ แสวงหาความรู้					
44	การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนศึกษาจากแหล่ง การเรียนรู้ที่หลากหลาย					
45	การจัดบรรยากาศให้เอื้อ ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน					

บันทึกข้อความ

สวนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731 5614

ที่ ศธ 051912/ว.ค.

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2544

เรื่อง ขอยกความสนใจและเพื่อการวิจัย

วิธี แผนพัฒนาศึกษาศาสตร์

เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2544 นิตยภัตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดำรง ได้เรียนขอขออนุญาตให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ภายหลังการปฏิรูปการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2542 ของนิสิตฝึกสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดำรง โดยมี อาจารย์อรอนงค์ โพธิ์สุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ ธรรมรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณี นิตยภัตมีความจำเป็นต้องนำข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิตยภัตบัณฑิตวิทยาลัย ชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมประชุมสัมมนาถึงการฝึกสอนกรณีศึกษาของประม าศาสตร์จารย์ ดร. ทาโระ บัวศรี ชั้น 2 ชั้น 12 คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ เป็นวิทยากรในการฝึกสอน วิชาฝึกสอน ภายหลังการปฏิรูปการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2542 ขย วิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดำรง ในวันที่ 3 มีนาคม 2544

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายอรอนงค์ ธรรมรัตน์ ได้รับอนุญาต ในการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จิระเลขาภา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นาย อรรถพ แสงแจ่ม
วัน เดือน ปี เกิด	วันพฤหัสบดีที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	862/2 ถนนนิคมมักกะสัน แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10310
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมักกะสันพิทยา
พ.ศ. 2545	ปริญญาตรี การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.) คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2548	ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ